

DEMOKRACIJA

EKSKLUZIVNO

Udbovski žepni
indeks tiralic

Slovenija, predsedujoča
Evropski uniji, je pred
štirimi leti z velikimi
pričakovanji in ambicijami
vstopila v evropsko
povezavo. So se njene
želje izpolnile?

V SRCU EVROPE

KOLUMNA

Dr. Ljubo Sirc
Totalitarizmi

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

Ivan Bricelj

Bil sem agent obveščevalne službe

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparāt
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedanji naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. maja 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*
 4 x letno (9 % popusta)
 2 x letno (10 % popusta)
 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid
 brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Mivka 25, Ljubljana

Realnost in populizem

Metod Berlec, foto: Andreja Velušček

Po prerivanju na »mejnem mostu« čez Dragonjo ter že kar nervoznih in brezglavih prizorih, ki smo jim bili priče v soboto, 26. aprila, sta se prejšnjo sredo na Obrežju srečala predsednika slovenske in hrvaške vlade Janez Janša in Ivo Sanader in poskušala stvari nekoliko umiriti. Hrvaški premier je zagotavljal, da si bodo prizadevali urediti dvostranska vprašanja v prijateljskem duhu, slovenski premier pa je izpostavil evropski okvir reševanja vprašanj, ki zahteva veliko dela, dialoga in potrebno mero potrpežljivosti. Po Janševem mnenju je Evropa v obdobju pozitivnega zgodovinskega napredka, ko meje padajo, zato ne podpira postavljanja kakršnih koli ovir, korit ali česar koli, kar pelje v drugo smer. Po njegovo je v teku drugi poskus ureditve meddržavne meje od osamosvojitve obeh držav. »Dobro bi bilo, da strokovnjakom pustimo nekaj časa za delo, ker je ozračje za to delo zelo pomembno.« Seveda se Janša kot predsednik Sveta EU zaveda, da se ob vprašanju nerešene meje s Hrvaško ne more iti cenenega populizma. Ugled države se namreč lahko zelo hitro zapravi, veliko teže ga je znova pridobiti. Napake iz preteklosti ostajajo in jih bo mogoče rešiti le z naporimi in trdnimi pogajanjmi. Če bi ob osamosvajanju slovenska teritorialna obramba in milica dobili zeleno luč takratnega slovenskega predsedstva, da iz Savudrije preženeta zvezno armado, ki je imela tam manjšo posadko, bi bilo danes bistveno drugače. Ali če bi naši organi Hrvatom preprečili postavitev mejne kontrolne točke na levem bregu Dragonje, kjer je še naše katastrsko ozemlje. Ker so se napake vrstile, so se stvari zapletle ter iz leta v leto dobivajo večjo in bolj nevarno dimenzijo, ki na trenutke spominja na dogajanje južneje od nas. In medtem ko so Hrvatje na svojih kartah že v prejšnjem desetletju risali mejo po sredini Piranskega zaliva in se lotevali drugih enostranskih akcij, je slovenska stran v času velikih koalicij pod vodstvom LDS delovala anemično. Šele sedanja vlada je pokazala več odločnosti, še zlasti tedaj, ko je s posebnimi

policijskimi enotami zavarovala slovenske interese pri Hotizi. Na Dragonji se sooča s stanjem, ki se lahko reši samo za zeleno mizo in z dolgotrajnimi pogajanjmi ali mednarodno arbitražo. Tisti slovenski in hrvaški politiki, ki jim bo uspelo rešiti to mejno vprašanje in politično preživeti, si bodo zaslužili vso pohvalo. Pričakovanja slovenske in hrvaške javnosti so namreč diametralno nasprotna.

Seveda se moramo ob tem vprašati, komu ustreza zaostrovanje odnosov med sosedama. Na Hrvaškem se ta čas z mejnimi vprašanji ne ukvarjajo. Morda tudi zato ne, ker niso v volilnem letu. Njihovi mediji so malo poročali o dogajanju ob Dragonji. Nasprotno je Slovenija že v predvolilnem času. Za male stranke je tako sporno mejno vprašanje dobrodošlo. Do zdaj je bil pri tem vedno najglasnejši predsednik SNS Zmago Jelinčič, zdaj ga pri tem vprašanju poskuša prekašati nekoč vplivni predsednik SLS Marjan Podobnik s svojim Zavodom 25. junij. Podobnik se je, potem ko se je umaknil iz politike, podal v poslovne vode. Ukvarjal se je s posli v Srbiji, ki pa se mu niso posrečili, saj iz njegovega glavnega megalomanskega projekta »Slovenska kuća« ni bilo nič. Nekateri namigujejo, da se je pri tem precej zadolžil, zaradi česar naj bi bil žrtev izsiljevanja nekaterih srbskih lobijev oziroma celo srbskih obveščevalnih služb, ki naj bi jim ustrezalo zaostrovanje odnosov med Slovenijo in Hrvaško. Podobnik trdi, da ga pri tem ženejo samo narodni interesi, vrnitev v politiko naj ga ne bi zanimala. Kaj je res, bo verjetno pokazal čas. Nedvomno je šel čez mejo dobrega okusa, ko je ob Dragonji na robu živčnega zloma sedanjo vlado, v kateri sedi tudi njegov brat Janez Podobnik, označil za izdajalsko.

Kakor koli že, pri nerešenih mejnih vprašanjih s Hrvaško bo treba ohraniti trezno glavo kljub močno vprašljivemu petelinjenju nekaterih. Argumenti in zgodovinska dejstva so na slovenski strani. Slovenija ima predsednika vlade, ki se v času osamosvajanja ni izkazal z nastopaštvom, ampak z dejanji. In edino ta štejejo. ■

Premier Janez Janša se kot predsednik Sveta EU zaveda, da se pri vprašanju nerešene meje s Hrvaško ne more iti cenenega populizma. Ugled države se namreč lahko zelo hitro zapravi, veliko teže ga je znova pridobiti.

UVODNE STRANI

- 9 Problematična svoboda tiska
- 10 **Pogledi:** Praznik dela danes
- 11 **Kolumna:** Totalitarizem in sedimenti

POLITIKA

- 12 Na evroatlantskih tirnicah
- 15 Sporna meja v Istri in dejstva
- 18 Kaj je danes liberalizem?
- 20 Vprašanje slovenske identitete

SLOVENIJA

- 22 Glaser postaja lastnik Perutnine
- 24 Najboljše po osamosvojitvi
- 26 Bolonjski reformni glavobol
- 28 Razlike med regijami ogromne
- 30 Na mladih svet stoji

TUJINA

- 32 Slovenski domovi na Molièrovih tleh
- 34 Britanski obrat na desno
- 36 **Globus:** Nevarni somalski pirati
- 37 **Tuji tisk:** Na pragu izumrtja

INTERVJU

- 38 Ivan Bricelj

DOMOZNAJSTVO

- 42 SLS pod kraljevo diktaturo
- 46 **Osebnosti:** Klemens Wenzel von Metternich
- 49 Srž ljudske modrosti
- 50 **Naši kraji:** Selo
- 54 Muzej na Blejskem gradu

OGLEDALO

- 56 **Film:** Druga sestra Boleyn
- 58 **Avtomobilizem:** Nissan qashqai 2,0
- 60 **Znanost in tehnologija:** Izlet na Luno
- 62 **Šport:** Bencinska Planica
- 64 **Črna kronika:** Mladina kaznovana
- 66 **Rumeno:** Melodij morja in sonca ne bo
- 68 **TV Kuloar:** Užaljeni »zasliševalec«
- 74 Robertsonov naslednik v Sloveniji

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI
 Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
 01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
 Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: Ivan Bricelj

Bil sem zapriseženi agent obveščevalne službe jugoslovanske vojske od leta 1938. Ker sem bil radioamater, so me ujeli, saj je bilo radioamaterstvo tedaj kaznivo. Odpeljali so me k nekemu drugemu radioamaterju in ta me je peljal v vojašnico ter me predstavil svojim šefom.

12 Od vstopa do predsedovanja

Minila so štiri leta od vstopa Slovenije v Evropsko unijo in Severnoatlantsko zaveznitvo (NATO). 29. marca 2004 je Slovenija pristopila k Severnoatlantskemu zaveznitvu, 1. maja 2004 pa je v okviru širitve vstopila v EU.

15 Med nacionalizmom in politiko

Dogodki ob Dragonji, natančneje ob mejnem prehodu Sečovlje, so znova zaostri odnose med Slovenijo in Hrvaško. Postavlja se vprašanje, kakšna so dejanska razmerja med nacionalnimi in političnimi interesi protagonistov omenjene zgodbe.

46 Politik svetovnega formata

Avstrijski državnik knez Metternich je bil eden najvplivnejših državnikov v 19. stoletju, saj je skoraj štiri desetletja vplival na evropsko politiko. Zaradi svoje podpore državni cenzuri je med Slovenci zapisan kot tipičen predstavnik dvorne reakcije.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveže znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

D

DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Knjižarna

ZADNJIH 8 NOVIC

- 10.19 Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje
- 09.38 Vozniki, umirite svoje konjičke!
- 05.05.2008 Rode opozarja na požrešnost Zahoda
- 05.05.2008 Korotan bo prodan na prostem trgu
- 05.05.2008 LDS za sklic nujne seje
- 05.05.2008 V UKC dan odprtih vrat
- 05.05.2008 Janša na srečanju z verskimi voditelji
- 05.05.2008 Teden Evrope v znamenju medkulturnega dialoga

V novi Demokraciji ne prezrite **EKSKLUZIVNO** Bogatenje na račun malih delničarjev

VREMENSKI OBVEŠČEVALEC

DANES	JUTRI	ČETRTEK	PETEK
8 °C 20 °C	8 °C 20 °C	8 °C 21 °C	8 °C 20 °C

10.19 | 0 komentarjev
Dnevne novice
Türk: ozemlje Jorasove hiše je slovensko ozemlje
Predsednik republike Danilo Türk je v včerajšnjem večernem pogovoru za TV Slovenija dejal, da je ozemlje na levem bregu Jagonje, kjer je hiša Joška Jorasa, slovensko. ... več >>

Slovensko hrvaška meja
FOTO: Andreja Velušček

09.38 | 0 komentarjev
Dnevne novice
Vozniki, umirite svoje konjičke!
Policisti so v dneh po uveljavitvi novele zakona o varnosti cestnega prometa zaradi vožnje pod vplivom alkohola oz. izpolnjenih drugih zakonskih pogojev pridržali 91 voznikov osebnih vozil. ... več >>

vožite v skladu s predpisi, priporoča policija.
FOTO: arhiv Demokracije

05.05.08 | 0 komentarjev
Dnevne novice
Rode opozarja na požrešnost Zahoda
"Naša zahodna civilizacija in zahodni človek je že nekaj stoletij preveč požrešen. Ta civilizacija, to človeštvo je želelo dobiti vse, tudi tisto, česar v resnici ne potrebuje in mislim, da si moramo prizadevati za smernejše apetite in se znati omejevati," je po srečanju verskih voditeljev v Bruslju dejal slovenski kardinal Franc Rode. ... več >>

Kardinal Franc Rode.
FOTO: Gregor Pohleven

05.05.08 | 0 komentarjev
Dnevne novice
Korotan bo prodan na prostem trgu
Mohorjeva družba (MD) iz Celovca na avstrijskem Koroškem je sklenila, da bo študentski dom Korotan prodala na prostem trgu. Razlog so po navedbah MD neuspela ...

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tržnik Demokracija vsak teden razpisuje nagradno igro, ki vam omogoča, da dobite novo GSM telefonijo. Nagrada igra vsak teden od 1. aprila do 31. decembra 2007.

DEMOKRACIJA

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ
Varnost za vse

BANKA SLOVENIJE

www.kolosej.si
kino, sport in igrice filmske

www.bsi.si
Tečajna in menialna lista

ANKETA

Ali je protikorupcijska komisija, ki jo vodi nekdanji kriminalist Drago Kos, potrebna?

V tej anketi ste že sodelovali

da	23%
ne	73%
ne vem	4%

ZADNJE NA BLOGU

- 24.04.08 Volina in predvolna lista: seznam ...
- 23.04.08 Kolumbijski muškatli in slovenska medijska amoniacija ...

DEMOKRACIJA

1 mesec

Z Demokracijo do novega telefona

DEMOKRACIJA

1 mesec

Z Demokracijo do novega telefona

DEMOKRACIJA

1 mesec

Z Demokracijo do novega telefona

Oblaček

Aleksander Škorc

»V borbi proti okupatorju se je rodilo domoljubje,« je zbranim borcem vzneseno zaupal Borut. Na laž so ga postavili borci za južno mejo, ki so pokazali, da brez domoljubja ni borbe. Imamo torej dve vrsti borcev. Prevarane in lažne. Kaj pa vi? Koliko in za kaj, če sploh, ste se pripravljene boriti?

Ste se kdaj vprašali, kam parom po nekaj letih skupnega življenja izgine ljubezen? Sebičnost jo popapa. Prvi očitek vašemu ljubljenu bitju je začetek konca ljubezni. Se vam torej zdi vredno bojevati se za izginulo ljubezen ali pa bi raje še naprej zdolgočaseno zlagali na kupček pisane kamenčke, ki zmorejo ustvariti edino zavist in spreiti vaše naslednike? Če ne veste, česa si sploh želite, storite naslednje.

Poiščite si miren kotiček, udobno se namestite, zaprite oči ter se v mislih počasi in temeljito obdajte z ljubezni polnim rožnatim oblačkom, ki vam ga prav v ta namen poklanjam. Ko vam bo mehkoba oblačka pričarala mir in vas ločila od lastnih motečih misli, postavite vprašanje, kaj pravzaprav hočem in česa si v resnici želim, in počakajte na odgovor. Ta bo zanesljivo prišel, če si ga le dovolj iskreno želite. In ko bo prišel, ga sprejmite radostno, ne prestrašite se njegove drznosti in navidezne nedosegljivosti. Iz duše prihaja odgovor, iz duše, ki zna biti svobodna in je ne ovirajo vsakdanje banalnosti, v katerih se izgublja vaš razum. Z drznega hotenja in svobode polno željo torej ni nič narobe, je pa nekaj narobe z vami, da niste pripravljene čudoviti želji za ceno česar koli nemudoma in brezpogojno slediti. In če ste si to pripravljene priznati, potem razumete, da so strahovi pred posledicami, dvomi o lastni sposobnosti ter vaše, z namišljenimi predsodki in vsiljeno lažnivo moralo omejene misli tisto, kar vam brani do sreče.

Boste torej začeli vojno za lastno svobodo, vojno, v kateri boste sicer izgubili prav vse, a boste kljub temu zmagali in si vse izgubljeno ter še mnogo več povrnili, ali pa boste še naprej zbirali kamenčke in se čudili junaštvom že zdavnaj premaganih borcev? Povem vam le, da je resnični junak tisti, ki se hoče in zmore spopasti sam s sabo, si pogledati v preplašene oči, in krilih ljubezni premagati svoje na videz nepremagljive "sovražnike" in zmago pokloniti ljubljenu bitju. Tistemu bitju, ki vas čaka v vaših sanjah, in vaših željah, in samo če ste dovolj drzni in odločni, tudi v resnici.

H-umor

»Morda bi Janša lahko sedaj ponovil Drnovškovo državniško gesto in promoviral sporazum Drnovšek-Račan kot realno podlago vseh nadaljnjih pogajanj med Slovenijo in Hrvaško.«

(Slovenski veleposlanik v Beogradu Borut Šuklje bi problem meje v Istri rešil preprosto.)

»Mene te stvari ne zanimajo. Če je kaj v zvezi z glasbo, ja, če pa ne, pa mene ne zanima.«

(Pevka Tanja Žagar ne želi odgovoriti, kdo bi bil po njenem mnenju najboljši predsednik vlade.)

»Izvajalci igrajo s pravnimi normami, ne z lopato v rokah.«

(Ministrica za zdravje Zofija Mazej Kukovič odgovarja na vprašanje, ali se želi SCT pri graditvi pediatrične klinike s podaljšanjem roka izogniti kazni za zamudo.)

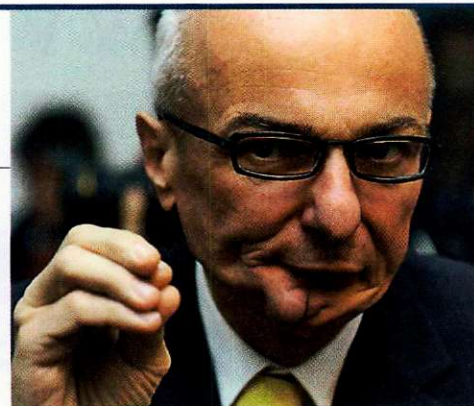
»Vprašanje je, ali je notranji minister Dragutin Mate, ko je rekel 'mi', imel v mislih, da bodo Hrvati dosledno nadzirali slovensko ozemlje ob Dragonji, ali je imel v mislih slovenski nadzor.«

(Direktor Zavoda 25. junij Marjan Podobnik ne ve, ali notranji minister dela za svojo ali sosednjo državo.)

»Ta vlada se je do oblasti dokopala s potrpežljivostjo. Obdržati jo utegne s prijaznostjo.«

(Kolumnist Marko Crnkovič že ve, na kakšen način lahko sedanje vladne stranke dobijo še en mandat za vodenje vlade.)

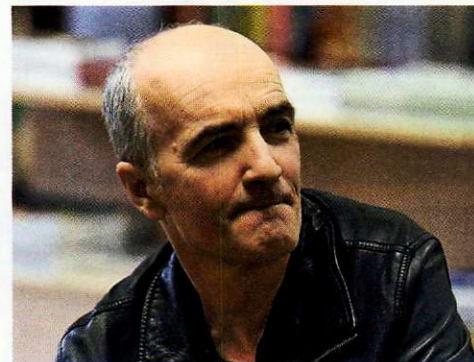

»V Sloveniji imamo rekordno gospodarsko rast, podvojen bruto domači proizvod, petdeset tisoč novih avtomobilov na leto, gradijo se vile, stanovanjske četrti, stadioni, nakupovalni centri, varuhinja človekovih pravic pa ugotavlja, da trideset odstotkov Slovencev živi v revščini.«

(Publicist Jure Apih ni čisto prepričan, ali res živi v obljubljeni deželi.)

»Če bi me Zoran Janković vprašal, ali naj jeseni kandidira, bi mu dejal, da je človek najprej dolžan opraviti tisto, za kar je že dobil mandat in za kar so ga ljudje že izvolili.«

(Nekdanji predsednik države Milan Kučan za zdaj še ne bo rekrutiral svojega prijatelja Zorana Jankoviča za vstop v politiko na državni ravni.)

»Ljudje namesto da bi se pred 1. majem in med njim ter tudi sicer spraševali o svojem realnem položaju, vzrokih in krivcih, raje navijaško gledajo reality show z Dragonje.«

(Kolumnist Vlado Mihelj je zaskrbljen, ker shodi na Jorasovi domačiji odvrta pozornost ljudstva od ukvarjanja s tem, kdo je kriv za vse zlo, ki tepe Slovence.)

»Vsekakor.«

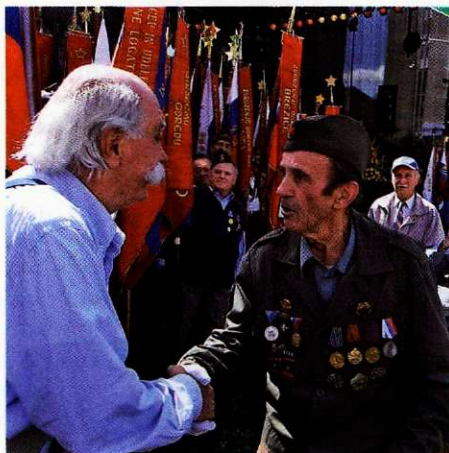
(Ljubljanski župan Zoran Janković odgovarja na vprašanje, ali bo jeseni na volitvah nastopil na kakšni listi.)

»Iz javnega nastopanja SDS so umaknjeni vsi standardni strankarski jastrebi.«

(Politolog Jernej Pikalo opaža, da se največji vladni stranki ne ljubi ukvarjati z notranjepolitičnimi spori.)

Na juriš, na juriš!

Čeprav je 27. april v Sloveniji uradno dan upora proti okupatorju, ga marsikje še vedno praznujejo kot dan ustanovitve Osvobodilne (oz. Protiimperialistične) fronte. Vendar letošnjega dneva upora niso toliko začinile proslave z gromovniškimi govori kot način, kako Zveza združenj borcev za vrednote NOB Slovenije v svoje vrste vabi nove člane. Predsedstvo omenjene organizacije je namreč nedavno na svoji spletni strani objavilo poseben razglas, v katerem med drugim navaja, da so s statutarnimi spremembami in preimenovanjem organizacije nastali »novi pogoji za enotno organizirano množično akcijo za sprejem novih članic in članov«. Cilj borčevske organizacije naj bi bil, da bi vsako posamezno borčevsko združenje do letošnje proslave ob 60. obletnici ustanovitve zveze borcev (4. julija) vsaj za dvajset odstotkov povečalo število svojih članov, z omenjeno proslavo pa se prizadevanje za pridobitev novih članov ne bi smelo končati. Med metodami za pridobivanje novih članov se med drugim ome-

Borčevska združenja širijo svoje članstvo.

njajo vabila naslovnikom, ki bi jih izbrali na sejah odborov ali uličnih iniciativnih skupin (!), »poznavalci razmer in ljudi« pa naj bi sestavili seznam naslovnikov, ki imajo pozitiven odnos do NOB in bi jih povabili v članstvo ZB.

Seveda ni presenetljivo, da zveza borcev širi svoje članstvo in s tem presega okvir veteranskega združenja, za kar se sicer razglasa. Že doslej so v omenjeno organizacijo vstopali posamezniki, ki ne sodijo med borce NOB. Glede na omenjeni razglas pa se lahko vprašamo, ali ne gre morda za priprave na novo državljansko vojno. Ne nazadnje se je predsednik celjskega borčevskega združenja že februarja na tradicionalnem novoletnem sprejemu pri celjskem županu Bojanu Šrotu (ki je tudi član ZB) hvalil, da imajo v svojih vrstah tudi najstnike. Nasvidenje v naslednji vojni! G. B.

Župan dviga cene

Civilna pobuda s Tanjo Drobnič na čelu, ki jo podpira tudi Društvo za preučevanje politične in kulturne dediščine Ivana Cankarja, je začela s svojo kampanjo proti podražitvi vrtcev. O tem smo se pogovarjali z Darjo Bučar.

Darja Bučar

Kakšne so vaše zahteve? Za kaj se zavzimate?

Vrtci so se v zadnjem času neupravičeno podražili, zato zahtevamo in pričakujemo, da bo župan Jankovič cene vrtcev vrnil na stanje pred podražitvijo.

Koliko je treba plačati za varstvo otroka v ljubljanskih vrtcih? So vrtci v Ljubljani med dražjimi v Sloveniji? Kaj je po vašem mnenju še sprejemljiva cena za varstvo otroka?

Za varstvo otroka je v Ljubljani treba plačevati od 474 evrov za prvo starostno obdobje, 335 evrov za drugega, 368 evrov za kombinirane oddelke in 926 evrov za razvojne oddelke. Vrtci v Ljubljani so zagotovo najdražji v Sloveniji. Moje mnenje je, da bi morali biti brezplačni, kar bi MOL lahko zagotovila brez posebnega truda.

Kako je potekalo zbiranje podpisov v podporo peticiji proti podražitvi vrtcev? Koliko ljudi vas je podprlo?

Zbiranje podpisov poteka prek spletne strani in sporočil SMS. Med 10 in 11. aprilom smo zbirali podpise na stojnici. Na zahtevo ljubljanskega župana Zorana Jankoviča smo morali stojnico na Prešernovem trgu umakniti. Podpise smo zbirali tudi pred nekaterimi ljubljanskimi vrtci (Jelka, Trnovo...) Do sedaj smo zbrali okrog 4.000 solzic podpore. Peticijo bomo županu izročili 9. maja.

Kako se je na to odzvala občina z županom Jankovičem? Se obetajo spremembe?

Občina se ni odzvala, odzval pa se je župan in dal odstraniti našo stojnico. Po vsem tem je težko pričakovati, da bi župan cene vrtcev vrnil v prejšnje stanje. Mogoče bo pa s tako pridobljenimi sredstvi pomagal »izbrisanim«, ki jim je dobrohotno ponudil organizacijsko in finančno pomoč, čeprav v nasprotju z ljubljanskimi otroki to ni problem občine.

Modrost tedna

»Brez nadaljnjih reform trga dela lahko današnja visoka zaposlenost in nizka brezposelnost postaneta le še nostalgičen spomin na zlate delavske čase.«

(Ekonomist in publicist Stanislav Kovač)

»Ena največjih zaslug sedanje vlade je, da ni sprejela kulturnega boja, ki ji ga je opozicija dolgo vsiljevala. Kako bo v predvolilnem času, ne vem, toda pred časom sem nekje izjavil, da vse kaže, da bosta njegovi največji žrtvi resnica in Cerkev.«

(Zgodovinar in publicist dr. Stane Granda)

Aforizmi

Kučan se ne strinja z osamosvojitvijo Kosova, z veseljem pa je bil predsednik Slovenije, ki so jo osamosvojili drugi.

Prvi kvizlingi v dvajsetem stoletju so bili komunisti; z nacisti so napadli Poljsko in začeli drugo svetovno vojno.

Od Marxa do Stalina je en sam korak – nazaj v preteklost.

Država ti ne more dati sreče, včasih te onesreči.

Moški so močnejši od žensk, ženske pa več prenesejo.

Žarko Petan

Zakaj po vašem mnenju mestna občina Ljubljana draži vrtce? Kakšne bodo negativne posledice teh podražitev?

MOL popolnoma neupravičeno draži vrtce, brez pametnih argumentov torej. Negativne posledice pa seveda bodo. Predvidevamo, da bo zaradi podražitev vrtcev prišlo tudi do izkoriščanja in okoriščanja. Predvsem bo po naših domnevah prišlo do razmaha dela na črno, ker bodo neusposobljeni posamezniki za manjšo ceno pazili otroke. To pa bo velik problem tudi za državo. M. M.

Težnja k splošnji blaginji

Za 1. maj, praznik dela, je bilo v Sloveniji več srečanj in dogodkov. Večino prireditev so, kot je že v navadi, pripravili predstavniki sindikatov. Nekaterih so se udeležili tudi najpomembnejši slovenski voditelji.

Predsednik države Danilo Türk se je udeležil tradicionalnega prvomajskega srečanja na Dolenjskem v organizaciji območne organizacije Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (ZSSS) Dolenjske in Bele krajine in v svojem govoru poudaril, da je prispevek dela in delavcev k ekonomski stabilnosti in uspešnosti velik, a ne vselej ustrezno priznan. »Veliko je razlogov, ki zahtevajo tehten razmislek, ali so odnosi med kapitalom in socialno varnostjo pravilno naravnani, ali so naravnani do te mere, da lahko sebi in drugim priznamo, da smo socialna država, kjer lahko vsak posameznik sam sebi s svojim delom zagotavlja spodobno življenje,« je med drugim dejal Türk. Premier Ja-

Prvi maj simbolizira zahteve delavstva po pravičnem plačilu.

nez Janša pa se je skupaj s hrvaškim premierjem Ivom Sanaderjem udeležil srečanja Sindikati brez meja, ki sta ga organizirali slovenska in hrvaška zveza sindikatov. Na srečanju je Janša poudaril, da prvi maj simbolizira zahteve svetovnega delavstva po pravičnem vrednotenju vloženega dela. Hkrati je predstavnikom obeh sindikatov, zbranim ministrom in ministricam čestital

za mednarodni praznik dela in dejal, da so zahteve, ki so nastale takrat, ko se je začel praznovati prvi maj, še vedno aktualne in bodo takšne še dolgo časa. »Gre za stalno lovljenje ravnotežja med delom in kapitalom, za stalno iskanje pravičnega načina organiziranja družbe, preko katerega bomo napredovali, preko katerega bo tisto, kar je bolj napredno, bolj odprto, bolj usmerjeno v prihodnost, doživelo večjo podporo,« je dejal premier. Prepričan je, da v prihodnjih letih ne bo pomembna le pravica do dela in dostojnega plačila, temveč tudi pravica do kvalitetnega znanja. Poudaril je tudi pomen socialnega dialoga in socialne razsežnosti v razvoju prihodnosti EU, ki bosta morala biti uravnotežena z gospodarskim in okoljskim razvojem. Realni temelj blaginje pa sta gospodarska rast in razvoj. »O blaginji ni mogoče govoriti, če rezultatov nismo deležni vsi oziroma če tudi tisti, ki k tem rezultatom prispevajo s svojim delom, niso pravično nagrajeni,« je še dejal Janša. V. K.

Medverski dialog

Teološka fakulteta v Ljubljani in Center za medverski dialog iz Teherana sta 6. maja organizirala mednarodno konferenco z naslovom Medverski dialog: možnosti in izzivi (Interreligious dialogue: opportunities and challenges). Konferenca je potekala v prostorih Teološke fakultete v Ljubljani. Udeležence so pozdravili dekan TF Bogdan Kolar, ljubljanski nadškof in veliki kancler TF msgr. Alojz Uran, minister za šolstvo in šport Milan Zver, mufti Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji Nedžad Grabus in drugi. V dopoldanskem delu konference so s predavanji nastopili: Reza Ramazani, predsednik Iranskega islamskega centra na Dunaju (*Islam in verska strpnost*), Janez Juhant, predstojnik katedre za filozofijo na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani (*Antropološke osnove dialoga*), Seyyed Mohsen Miri z Univerze Bagher-al-Olum (*Verski dialog – metodologija in pravila*) in Mato Zovkić s Teološke fakultete v Sarajevu (*Izkušnja in izzivi krščansko-muslimanskega dialoga v Bosni in Hercegovini*). V popoldanskem delu so bili predavatelji Peter Hünermann iz Tübingena (*Dialog – prispevek krščanstva*), Mohammad Fanaei Eshkevari z Raziskovalnega inštituta Imam Khomeini (*Duhovnost, skupna osnova medverskega dialoga*), Drago K. Ocvirk s Teološke fakultete Univerze v Ljubljani (*Lahko kristjani in muslimani skupaj delajo za mir?*) in Mohsen Shojakhani, zastopnik Centra za medverski dialog (*Medverski dialog – nameni in cilji*). L. H.

Mednarodna konferenca na Teološki fakulteti

Izglasovana dva veta

Državni zbor bo moral o kazenskem zakoniku in o zakonu o odvetništvu odločiti znova, ker so državni svetniki s 16 glasovi za in 11 proti sprejeli odločilni veto na kazenski zakonik, s 12 glasovi za in 9 proti pa odločilni veto na novelo zakona o odvetništvu. Razlog za odločilni veto na kazenski zakonik je, da je bil zakonik sprejet brez soglasja pravne stroke ter pomeni usmeritev kaznovalne politike v avtoritarno in represivno smer, povzročil pa naj bi še vrsto dodatnih sodnih zaostankov, ker odpravlja relativni zastaralni rok. Minister za pravosodje Lovro Šturm je očitke predlagateljev veta zavrnil, češ da gre za materialni zakon, ki ne opredeljuje procesnih dejanj sodišč. Veto na zakon o odvetništvu pa je vložila skupina državnih svetnikov, ki meni, da je novela sprejeta v nasprotju z vsaj dvema členoma ustave: s 137., ki govori o samostojnosti in neodvisnosti odvetniškega poklica, in s 74., ki govori o svobodi gospodarske pobude. Novela zakona naj bi napačno urejala tudi vprašanje disciplinskih postopkov, ki jih lahko zoper odvetnike vložijo njihovi klienti. Koalicijski poslanski skupini NSi in SLS odločitev za veto obžalujeta, ker sta prepričani, da je vsebina obeh zakonov dobra, zato pri vnovičnem odločanju v državnem zboru pričakujeta zadostno podporo pri njunem sprejetanju. L. H.

Državni svet obvladuje opozicija.

Problematična svoboda tiska

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Slovenskih 23 točk Vsako leto na svetovni dan svobode tiska (3. maja) ameriška nevladna organizacija Freedom House objavi poročilo o svobodi medijev po svetu. Splošna ugotovitev letošnjega poročila je, da je svoboda medijev po svetu v preteklem letu na splošno nazadovala. Na lestvici medijske svobode sta letos na prvem mestu z devetimi točkami Finska in Islandija, zadnje tri države na seznamu so s 96, 97 in z 98 točkami Turkmenistan, Mjanmar (nekdanja Burma) in Severna Koreja. Slovenija se je s 23 točkami uvrstila na 46. mesto (lani je bila z 21 točkami na 39. mestu). Poročilo Freedom Housea sicer meni, da se morajo novinarji v skoraj v vseh regijah na svetu bojevati za svoje delo v okoljih, ki postajajo čedalje bolj sovražna. Nazadovanje svobode medijev je v zadnjih šestih letih mogoče zaznati tako v državah z avtokratskim režimom kot v državah z uveljavljeno demokracijo. Izvršna direktorica Freedom Housea Jennifer Windsor pri tem svari, da je zaton svobode medijev »zlovešče znamenje, da bodo kmalu sledile omejitve tudi pri drugih svoboščinah«. Vendar ob tem pravi, da kljub temu novinarji v mnogih državah premikajo in prestopajo meje, izražajo zavezanost in pogum, ko nastopajo proti velikim neenakostim, priče pa smo velikemu globalnemu toku informacij, kot ga še ni bilo.«

Mediji vs. vlada V svojem poročilu je Freedom House o Sloveniji zapisal, da »slovenski ustavni in pravni sistem zagotavlja svobodo medijev, katerih pravice so dejansko v veliki meri zaščitene«, omenil pa je tudi napetosti med mediji in vlado, ko so novinarji »obtožili vlado neposrednega in posrednega političnega in gospodarskega pritiska na medije«. Pri tem svari, da svobodni novinarji niso del sedanje delavske zakonodaje, zaradi česar so bolj ranljivi v odnosu do lastnikov medijev. Predsednik Društva novinarjev Slovenije (DNS) Grega Repovž ob tem meni, da se je Slovenija v precejšnjem deležu medijske produkcije in trga informacij »oddaljila od demokratičnih načel obveščanja, ki so zapisana v mednarodnih dokumentih, slovenski ustavi in medijski zakonodaji«, zato tudi mednarodne institucije Sloveniji vsako leto dajejo slabšo oceno glede svobode medijev. Poročilo je komentiral tudi predsednik Združenja novinarjev in publicistov (ZNP) Peter Jančič, ki meni, da kombinacija medijev, ki so v državni lasti, in številnih komercialnih medijev v zasebni lasti ne pomeni nujno, da bodo tisk in mediji opravljali vlogo, h kateri so v demokratičnih družbah zavezani. »Položaj, ko praktično ves dnevni tisk (z izjemo »brezplačnikov«) obvladujeta dve domači družbi, je kvečjemu podoben italijanskemu,« meni Jančič. Cilj politikov v tranziciji po Jančičevem mnenju ni bil zagotovitev pluralnega tiska, ampak predvsem politično nadzorovanih monopolov, ki oblasti ne bodo povzročali težav.

Medijski bumerang V kontekstu slovenskega medijskega prostora, ki je v zadnjem času doživel velike premike, pa je zanimivo predvsem to, kako se tistim, ki so zaradi domnevnih pritiskov na medije s prstom kazali na vlado in hkrati

Slovenija je na lestvici medijske svobode nekoliko nazadovala.

Cilj politikov v tranziciji po Jančičevem mnenju ni bil zagotovitev pluralnega tiska, ampak predvsem politično nadzorovanih monopolov, ki oblasti ne bodo povzročali težav.

tiho podpirali neposredne pritiske kapitala (zlasti Pivovarne Laško) na medije, omenjeno početje sedaj vrača kot bumerang. Tako se je – najverjetneje tudi zaradi slabih poslovnih rezultatov in vse nižje naklade – nedavno podražil časopis Delo, in sicer z 0,85 na 0,95 evra, kar pomeni več kot desetodstotno podražitev. To seveda ne bi bilo sporno, če ne bi nekateri Delovi novinarji še naprej obtoževali vlade, češ da ne stori nič glede inflacije. Tipičen primer tega je komentar Mije Repovž z naslovom »Zakaj vlada taji?« (Delo, 5. maja), ko pesimistično napoveduje, da se produktivnost »počasi približuje ničli. Hkrati se zaradi inflacije in padajočega standarda država sooča z množičnimi pritiski za povečanje plač«.

Še vedno pa ni znano, kakšna bo usoda tednika Mag, ki vedno bolj drsi v rdeče številke. Preseneča tudi, da v njem razen podjetja iz Radomelj (kjer stanuje razvpita predsednica nadzornega sveta časopisne hiše Delo Andrijana Starina Kosem) tako rekoč nihče več ne oglašuje. Za to pa seveda ni krivo Janševo odtegotanje oglasov, na kar sta se še nedavno sklicevala Dnevnik in Mladina. **D**

Je moč v dialogu?

Pavel Ferluga

Zadnji pripetljaji ob meji in reševanje konfliktov s Hrvaško kaže čedalje bolj arogantno politiko naše sosede.

Mislim, da ji to narekuje dobro poznavanje slovenske zgodovine in slovenskega obnašanja, ko se soočamo s problemi, kjer imajo prevladujočo besedo narodi, ki se štejejo za kulturne in civilizirane, imajo pa še tradicionalne podzavestne vzgibe osvajanja sveta za lastno nacionalno zavest, česar pri nas kronično primanjkuje. Vsi naši sosede so vedno imeli te lastnosti, kar dokazuje nenehno krajšanje naših etničnih meja in veliko število slovenskih manjšin pri sosedih. Narodi, kot so Hrvatje, Italijani, Avstrijci in Madžari, se dobro zavedajo te svoje latentne roparske lastnosti, zato je med njimi vzajemna vez, ki na tihem opravičuje tako ravnanje, saj ga zaznavajo kot poroštvo za obstanek nacije v nenehnem bojevanju za prostor. Povsem razumljivo je, da se osebni egoizem izraža tudi v kolektivnem občutku ogroženosti nacionalne identitete pri stičnih ozemelskih točkah s tujerodno etnijo, še posebej če imajo to (tipično za osnovni izobraževalni sistem teh držav) za manjvredno. S to realnostjo se moramo soočiti. Nam pač primanjkuje državotvornih genov, zaradi česar nam na vsakem bolj drznem koraku spodrsne (primer Bajukove namere, da bi policija znova namestila hišne tablice v slovenskih zaselkih), naša populacija (medijsko vodena) pa vsak tak poskus predstavi kot agresijo na soseda. Upam, da se še spominjate vika in krika vseh slovenskih dnevnikov, posebno Primorskih novic. O kleččplaznem sporazumu Drnovšek–Račan so vsi mediji le modrovali, ne da bi vznemirjali javnost.

Osebno mislim, da Hrvati (in z njimi tudi Italijani in Avstrijci) računajo na tradicionalno jugamentaliteto večine slovenskih državljanov, ki se notorično postavijo vedno proti lastni vladi, če ta ne upošteva leve Kučanove »avnojske tradicije bratstva in enotnosti«. Zato bo Janševa vlada takoj padla, ko bo izrekla veto na vstop Hrvaške v EU (kar bo obvezno, če Hrvaška ne spremeni taktike). Nočem biti prerok, ampak naši mediji bodo takoj obtožili J. J. kot nesposobnega za pogajanja, v obratnem smislu pa za mehkužca, nesposobnega pokončne drže pri pogajanjih. V vsakem primeru bo današnja desnosredinska vlada kriva vsega slabega, kar se nam bo še zgodilo, medtem ko se bodo dolgoletni neuspehi levih vlad opravičevali z objektivnimi nepremostljivimi težavami z mednarodno pravnimi zgodovinskimi dejstvi (tudi izguba naših ozemelj na račun »modre« prejšnje jugodiplomacije). Hrvaški državljanji so vedno branili osvajalno ravnanje svojih vlad od NDH prek ti-toističnoavnojskih do današnjih v nasprotju z našimi levimi rdečedolgorepimi vriskalci, ki mrcvarijo le ubogega Jorasa, in še to le za neresen sadistični strankarski hazard.

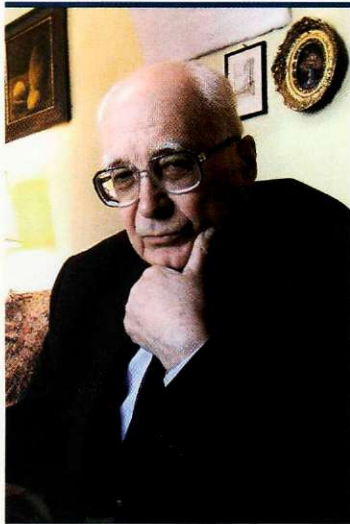

Praznik dela in tajkuni

Vida Kocjan

Dela je dovolj za vse, ki želijo delati, je pa res, da nam življenje grenijo tajkuni, ki jim za delavce ni mar.

Prvi maj je praznik dela, praznik delavcev, spomin na pridobljene delavske pravice. Tako si predstavljam, čeprav se mi zdi, da se je v zadnjem desetletju praznovanje zelo spremenjalo. Posebej je to opazno v zadnjih letih, saj se nam pravice danes zdijo dokaj samoumevne, pogosto celo bolj kot dolžnosti. V socializmu je bilo drugače. Pač, prav lepo je bilo in danes tudi največji optimisti priznavajo, da tako ni moglo iti v nedogled. Včasih je ta praznik imel delavsko veljavo, kresovanje na večer pred prvim majem je pomenilo druženje, danes pa tudi to počasi izginja. Kljub temu je ostalo v naši zavesti, da 1. maj ostaja praznik dela in prav je tako. V času, v katerem živimo, bo morda praznovanje počasi spet pridobivalo veljavo. Če nič drugega, je ta dan opomin, da svet ne sme drseti v grobi kapitalizem, kjer sardove žanjejo le eni, drugi pa pobirajo drobtinice. Če smo realni, denarja je na svetu dovolj, le razdeljen ni pravično. Prav pravično plačilo za opravljeno delo pa mora biti vodilo, ki daje veter v jadra tudi temu prazniku. V Sloveniji se čedalje bolj kažejo težnje, da bi premoženje obvladovala le peščica posameznikov, o čemer je lani jeseni v parlamentu govoril tudi premier Janez Janša in tako prvi med politiki opozoril na ta problem. Kapitalske naveze, ki vodijo v koncentracijo lastništva, za državo kot celoto niso dobre. Tudi tajkuni ne koristijo Sloveniji, čeprav si, kot je bilo slišati, nekateri želijo, da bi novinarji o njih tako pisali. Tajkuni niso nič drugega kot izkoriščevalci zaposlenih, stremijo pa le k lastnim ugodnostim in osebemu bogatenju. V času letošnjih prvomajskih praznovanj, ki so jih organizirali sindikati, smo spet poslušali, da je treba delavske plače povečati, nekaj malega pa tudi o tem, da je treba povečati pokojnine in podobno. Kolikor se spomnim, so ti govori vsa leta bolj ali manj isti. To, kar pogrešamo, je opozarjanje na resnične probleme. Soudeležba pri dobičku, pravična razdelitev premoženja in dobičkov, pravično lastninjenje, da ne prihaja do oškodovanj malih delničarjev, in podobno. Noben sindikalist ni dvignil glasu proti tajkunizaciji in nikjer ni bilo videti Milana Kučana, nekdanjega predsednika države. Prav zanimivo bi bilo slišati njegovo mnenje o novodobnih tajkunih. A kaj bi to. Večina jih tako sodi pod okrilje Foruma 21, ki ga vodi prav Milan Kučan.

Totalitarizem in sedimenti

Dr. Ljubo Sirc

Nacizem je pokončal poraz v vojni, komunizem se je zrušil sam vase. Zrušil se je pač, ker so bile posledice odprave zasebne lastnine in s tem podjetništva nesprejemljive. Hitler je nacizem utemeljil na prednostih arijske rase, pripadali naj bi ji predvsem Nemci, ki naj bi imela pravico vladati vsem drugim. Kar koli naj bi že arijska superiornost pomenila, te domišljavosti še zdaleč niso sprejeli vsi, ki naj bi bili po Hitlerju superiorni, medtem ko so po Hitlerju inferiorni pokazali premoč na bojnem polju.

Komunisti so bili nasprotno prepričani, da je njihova pravica do nadvlade znanstveno utemeljena. Znanstvenost naj bi bila v tem, da je vrednost dobrin enaka količini dela, ki je potrebno za njihovo izdelavo. Zaradi tega naj kapital ne bi prispeval k vrednosti in je zato lastnino kapitala treba odpraviti, da bi se gospodarstvo razcvetelo. Take ali približno tako zastarele ideje je razglašal Marx, tik preden so teorije mejne vrednosti spravile gospodarsko teorijo zares na pravo pot.

Fanatiki odprave zasebne lastnine razlage vrednosti in gospodarskega napredka niso sprejeli. Med prvo svetovno vojno so se polastili oblasti v Rusiji pod vodstvom Lenina, ki si je domišljjal, da mu njegovo znanstveno razumevanje gospodarstva daje pravico, da svojo oblast uvede z nasiljem. Več kot to, njegova strategija in taktika sta dovoljevali, celo zahtevali, da prikrije svoje prave cilje in se za oblast bojuje ob podpori ljudi, ki jih bo kasneje s silo odstranil. Tako je ruskim kmetom obljubljal zemljo, dokler jih je potreboval, ko pa je z njihovo pomočjo zmagal, jih je silil v kolhoze, jih stradal in pomoril.

V Jugoslaviji in še posebej Sloveniji so si komunisti domišljali, da jim njihovi recepti, posneti po Stalinu, dajejo pravico, da se delajo, kako se bojujejo za osvoboditev, medtem ko so v resnici napadali in ubijali vse, ki se jim niso bili pripravljeni pokoriti, in so celo že leta 1941 razglasili »razredno vojno«.

Po končni zmagi nad Nemci so komunisti kazali čedalje večje sovraštvo do zahodnih zaveznikov, ki so bili preveč naivni, da bi takoj dojeli, za kaj gre. Kidrič se je šel učiti planiranja v Moskvo, a je leta 1952 priznal, da je tako planiranje smešno. Oči so se mu odprle, ko je Stalin v svoji prepotentnosti jugoslovanske komuniste nagnal, ker se mu niso zdeli zadosti ubogljivi. Kardelj in Kidrič sta si nato izmislila nov način gospodarjenja, ki naj bi bil edini pravilen in je po njunem prepričanju dajal Titovim komunistom totalitarno pravico, da zatrejo vsako svobodno pametno misel.

Čeprav je samoupravljanje delovalo bolje kot stalinistično planiranje, je delovalo slabo. Leta 1940 so bile slovenske plače nekako 70 do 80 odstotkov avstrijskih in so jih dohitevale, toda do devetdesetih let so padle na polovico ali celo tretjino. To se je zgodilo kljub pomoči in posojilom z Zahoda in

kljub temu, da je tam delal kak milijon jugoslovanskih delavcev. V drugih evropskih komunističnih državah je bilo stanje še slabše, tako da ni čudno, če je bil leta 1989 komunizem gospodarsko in politično na tleh.

Kljub temu si komunisti še vedno domišljajo, da imajo prav oni pravico do vladanja. V Sloveniji si Forum 21 prisvaja nalogo, da bo normalne Slovence poučeval, kako je treba voditi državo kljub navideznemu sestopu z oblasti.

Take fantazije so povezane z odkrito totalitarističnim obdobjem, ko so vodilni komunisti v svoji znanstvenosti mirno organizirali mučenje in množične umore. Zavpili bodo seveda, da so bili pobiti kolaboracionisti. Menda so bili »kolaboracionisti« tudi partizanski prostovoljci, ki jih je dal na Pohorju mučiti in pokončati Ribičič. Trdili so, da so »plavi«, ki jih je k partizanom poslal gestapo. Gestapovec naj bi bil Dušan Špinder, ki spada med redke poštene komuniste.

Podobno naj bi bili »kolaboracionisti« primorski padalci, ki so jih poslali partizanom v pomoč Britanci, a so jih komunisti vsaj polovico pomorili. V to je bil vpleten Avbelj kot komisar IX. korpusa.

Kljub sestopu z oblasti so današnji komunistični prvaki še vedno tovariško zavezani Ribičiču, medtem ko so za Avblja ob njegovem samomoru leta 1993 v osmrtnici čez pol strani Dela Kučan, Drnovšek in Rigelnik razglasili »slavo njegovemu spominu«. Zares slava oficirjem komunističnega gestapa in organizatorjem množičnih pomorov.

Na srečo se začenja za komunistično totalitarno nostalgijo zanimati Evropska unija. Že aprila 2007 je svet za pravne in notranje zadeve načel vprašanje zločinov totalitarnih režimov in ga razširil z rasističnih zločinov na zločine, storjene »zaradi družbenega položaja ljudi ali njihovega političnega prepričanja«. Tudi naj ne bi šlo več samo za zločine same, temveč za kaznovanje vseh, »ki javno hvalijo take zločine, jih zanikajo ali banalizirajo«.

V Sloveniji imamo z nostalgiki za komunističnim totalitarizmom kar precej opravka. Imajo tako slabo vest, da so leta 2004 iz kazenskega zakonika črtali člen 378, ki nezastarljivo kaznuje pripadnost genocidnim organizacijam, in ga nadomestili z za Slovenijo nepomembno prepovedjo novačenja oseb pod 18 leti starosti. ■

Od vstopa do predsedovanja

Petra Janša, foto: Buenos Dias, fotomontaža, arhiv Demokracije

Minila so štiri leta od vstopa Slovenije v Evropsko unijo in zvezo NATO. Konec marca 2004 je Slovenija pristopila k Severnoatlantskemu zavezništvu, 1. maja 2004 pa je v okviru širitve Slovenija vstopila v EU.

Štiri leta kasneje Slovenija kot prva med novinkami predseduje danes že 27-članski skupnosti. Vstop Slovenije v EU in še pred tem v zvezo NATO je bil nedvomno izjemen zgodovinski dogodek. Članstvo v obeh zvezah je bil cilj države že od leta 1989, najpomembnejši korak v EU in NATO pa smo Slovenci naredili z osamosvojitvijo, ko je slovenski parlament po plebiscitu za samostojno in neodvisno Slovenijo decembra 1990 25. junija 1991 sprejel ustavni zakon za uresničitev Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Evropska unija je Republiko Slovenijo priznala sredi januarja 1992, OZN pa jo je maja 1992 sprejela med svoje članice. Spomnimo tudi, da sta 23. marca 2003 v Sloveniji

potekala referendum o vstopu države v EU in NATO, na katerih je za EU glasovalo skoraj 90 odstotkov, za NATO pa dobrih 66 odstotkov volivcev.

Slovenija v zvezi Nato Veliko več skepticizma je slovensko prebivalstvo pokazalo na referendumu za Nato kot pa za vstop v EU. Spomnimo, da so takrat vse parlamentarne stranke, tako vlada kot opozicija z izjemo SNS ter SMS, podprle vstop v Nato. Bolj glasni nasprotniki so bili npr. vodja centra za sodobne politike na Mirovnem inštitutu Tonči Kuzmanič, ki je poudaril, da Nato ni edina opcija, ki jo ima Slovenija pri zagotavljanju varnosti, Damjan Franz in Martina Drevnšek iz skupine Neutro, ki sta bila tudi soustvarjalca spletnih

strani Ne Nato in sta menila, da je treba spore v sodobnem svetu reševati zlasti z diplomatskimi in ekonomskimi sredstvi, ter tedanji rektor Univerze v Ljubljani Jože Mencinger, ki je javno pozival, da vstop v Nato ni potreben.

A vendar sta profesionalizacija in ustrezno prestrukturiranje Slovenske vojske leta 2004 prav v sodelovanju z Natom potekala učinkoviteje, s članstvom v Natu pa so se dolgoročno zmanjšali izdatki za obrambo.

Junija 2006 je pomočnik generalnega sekretarja Nata za obrambno politiko in načrtovanje John P. Colston ob obisku v Sloveniji dejal, da je Slovenija država, ki resno jemlje svoje obveze do operacij pod vodstvom zveze NATO, od Kosova do Afganistana, in resno namerava razvijati

svoje oborožene sile, tako da se bodo lahko soočile z izzivi in tveganji 21. stoletja.

Slovenski premier in predsednik evropskega sveta Janez Janša pa se je na zadnjem vrhunskem zasedanju zveze NATO v Bukarešti aprila letos zavzel za pospešitev vključevanja držav Zahodnega Balkana v evroatlantske integracije, hkrati pa je izpostavil pomen medsebojnega sodelovanja Evropske unije in Nata pri zagotavljanju varnosti in stabilnosti v svetu, pri čemer ima Slovenija nezanemarljivo vlogo.

Štiri leta v EU Slovenija je v EU vstopila v družbi še devetih vzhodno- in srednjeevropskih držav: Malte, Cipra, Slovaške, Poljske, Češke, Madžarske, Litve, Latvije in Estonije, v EU pa sta leta 2007

vstopili še Bolgarija in Romunija. Pristopna pogajanja je Slovenija začela februarja 1998 in jih sklenila s podpisom pristopne pogodbe 16. aprila 2003. Marca 2003 so Slovenci na referendumu izrazili skoraj konsenzualno – 90-odstotno podporo članstvu v EU, brez glasu proti je januarja 2004 zeleno luč prižgal še državni zbor. S tem je bila odprta pot za izpolnitev enega osrednjih ciljev države, da prihodnost gradi v družbi demokratičnih evropskih držav. Ob tem zgodovinskem dogodku so po vsej državi pripravili niz kulturnih, družabnih in športnih prireditev. Posebej slovesno je bilo na predvečer 1. maja v prestolnici, kjer je zbrane med drugim nagovoril takratni predsednik države Janez Drnovšek, in v Novi Gorici, kjer je imelo dogajanje zaradi udeležbe tedanjega premierja Antona Ropa in takratnega predsednika evropske komisije Romana Prodirja pridih osrednje državne prireditve.

Prvo leto članstva pa nikakor ni bilo obdobje počitka, saj se je morala država že kmalu po vstopu vključiti v številne pomembne procese v povezavi – sprejemanje evropske ustavne pogodbe, volitve v evropski parlament, pogajanja o nadaljnji finančni perspektivi, reforma lizbonske strategije –, resno pa so stekle tudi priprave na tri ključne projekte: prevzem evra, vstop v schengensko območje in predsedovanje Slovenije EU v prvi polovici letošnjega leta.

Manj kot mesec in pol po vstopu države v EU so slovenski volivci junija 2004 prvič lahko volili sedem poslancev evropskega parlamenta iz Slovenije. Ob vstopu v EU je Sloveniji pripadlo tudi mesto evropskega komisarja. Vlada je na ta položaj imenovala nekdanjega ministra za evropske zadeve in vodjo pogajalske ekipe Janeza Potočnika. Najprej je z Nemcem Günterjem Verheugnom opravljal funkcijo komisarja za širitve EU, v sestavi evropske komisije pod vodstvom Joséja Manuela Barrosa, ki je začela z delom 22. novembra 2004, pa je zadolžen za znanost in raziskave.

Tudi precej Slovencev je takrat dobilo delo v evropskih institucijah. Mnogi, zlasti mladi, so se pri-

javili na razpise za administratorje, uradnike in prevajalce, nekaj Slovencev pa je zasedlo tudi pomembnejše položaje v bruseljski hierarhiji. Zaradi povečanega obsega dela se je številčno okrepila tudi slovenska misija v Bruslju.

Slovenija je bila v prvih dveh letih članstva netoprejemnica sredstev iz evropskega proračuna in tako naj bi ostalo še do izteka prihodnje finančne perspektive leta 2013. V tem obdobju bo Slovenija iz bruseljske blagajne prejela občutno več sredstev kot v prvih dveh letih članstva, po napovedih okoli 4,5 milijarde evrov, medtem ko bo vanjo vplačala 2,5 milijarde evrov. V obdobju po vstopu v EU se je Slovenija soočala s težavami pri črpanju evropskega denarja. Razmere so se izboljšale šele v drugi polovici leta 2005.

Veselje ob pozitivnem izidu referenduma o vstopu Slovenije v Nato in EU

Učinkovito črpanje sredstev je zato pomembna naloga slovenske vlade tudi v prihodnje.

Po dobrih dveh letih so bile nove članice iz srednje in vzhodne Evrope, med njimi Slovenija, večinoma zadovoljne z učinki širitve. Predvsem na račun širitve so namreč v 15 letih po padcu komunizma izvedle temeljite reforme in so se lahko pohvalile z zdravim gospodarsko rastjo, dobro trgovinsko menjavo in s številnimi tujimi investicijami, kar je hitro zmanjševalo njihov zaostanek za razvitejšimi evropskimi državami. Njihov napredek je imel pozitiven, čeprav omejen gospodarski učinek tudi na stare članice.

Tretje leto članstva Slovenije v EU je v veliki meri zaznamovalo prevzemanje evra, ki je tako po oceni slovenskih oblasti kot po

oceni pristojnih evropskih institucij potekalo zelo uspešno. Slovenija je prva med novinkami v EU postala članica evroobmočja, letos sta sledila še Ciper in Malta. Konec lanskega leta je Slovenija postala tudi del schengenskega območja brez nadzora na notranjih mejah, kar pomeni, da je bil odpravljen nadzor na mejah s članicami unije Italijo, Avstrijo in Madžarsko, hkrati pa je bil vzpostavljen schengenski nadzor na meji s Hrvaško. Nadzor je bil konec leta 2007 odpravljen najprej na kopenskih in morskimi mejah, medtem ko je bil schengenski režim na letališčih vzpostavljen marca letos.

Z vstopom v območje evra in schengensko območje je Slovenija tako postala del najtesneje povezanih članic unije. Kljub temu

stna področja svojega delovanja si je izbrala spremljanje procesa ratifikacije lizbonske pogodbe, Zahodni Balkan, lizbonsko strategijo za večjo konkurenčnost EU, energetske-podnebni sveženj in medkulturni dialog.

Predsedujoči o Sloveniji v EU

Pričakovanja Slovencev ob vstopu Slovenije v EU pred štirimi leti so se v veliki meri uresničila, je za TV Slovenija dejal premier Janez Janša. »V teh štirih letih je Slovenija izkoristila EU toliko, kolikor se je dalo,« je dejal premier in pri tem izpostavil dosežke v minulih letih. »Napredovali smo v območje evra, odpravili notranje meje oziroma vstopili v schengen, zdaj tudi vodimo Svet EU. Praktično bi težko dosegli več.« Po drugi strani pa je po njegovem mnenju vprašanje, ali je Slovenija vstop v EU dovolj izkoristila v razvojnem smislu. »Ponekod smo ga, ponekod ne, vendar pa vedno traja, da se na novo okolje privadiš in da si sposoben vse možnosti, ki ti jih to okolje ponuja, izkoristiti. Zagotovo pa smo postavili temelje za to. Ne nazadnje z uspešnimi pogajanjimi za tekočo finančno perspektivo, kjer si je Slovenija zagotovila štirikrat več sredstev iz evropskih skladov, kot jih je imela prej,« je poudaril premier.

Premier se tudi zaveda, da kljub visoki gospodarski rasti, ki jo je Slovenija imela v minulih štirih letih, Slovenci ne živijo vsi bolje in da so mnogi tudi pod pragom revščine. »To nam ni v čast. Nobeni državi ni v čast, da obstaja določen del državljanov, ki ne morejo poskrbeti sami zase, tudi če to želijo in so sposobni. Vendar je dobra plat te zgodbe v dejstvu, da se ta delež zmanjšuje,« je dejal Janša in dodal, da je »v EU, gledano primerjalno, Slovenija toliko razslojena kot Švedska, ki ima za sabo 200 let kontinuiranega razvoja brez vojn, z nekim normalnim tempom. Odstotek ljudi, ki živijo pod pragom revščine, je na Švedskem enak kot v Sloveniji. V EU smo na tretjem mestu. Vendar je številka v absolutnem smislu še vedno velika – preko 200 tisoč ljudi.« Kot je poudaril, je eden ključnih ciljev v naslednjih letih, da se ta številka bistveno zniža, »končni cilj pa je, ▶

► da vsak, ki je sposoben poskrbeti za ugodne pogoje za lastno življenje, za družino, za prihodnost, si to tudi želi in se za to trudi, v Sloveniji takšne pogoje tudi dobi«. Poudaril je, da je to ključni, nadpolitični cilj, ki mu je zavezana tudi razvojna strategija Slovenije.

Po dveh tretjinah slovenskega predsedovanja EU je slovenski premier izpostavil tudi nekaj

pomembnih dosežkov. »Vsak teden različne formacije institucij Evropske unije dosežejo kakšen konkreten napredek na številnih področjih; recimo od dogovora o Galileu, o Europolu do zunanje-političnih korakov v zvezi z eno od naših prioritet, to je stabilizacija Zahodnega Balkana. Čeprav je ta dosje izjemno zahteven, mislim, da bomo

do konca predsedovanja tisto, kar bo mogoče premakniti, tudi premaknili. Za zdaj smo nekje v skladu s pričakovanji,« je menil predsedujoči EU.

Janša je še pojasnil, da bo »na koncu administracija slovenske države po tem predsedovanju zagotovo bogatejša za zgodovinsko izkušnjo. Imeli bomo preskenirano EU v celoti, v detajle

poznamo ključne probleme vseh držav članic. Glede na to, da vodimo tudi dialog z drugimi državami oziroma globalnimi akterji, bomo imeli preskenirano tudi celotno svetovno situacijo in slovenska država bo bistveno lažje ravnala v morebitnih prihodnjih zahtevnih situacijah, ko se bo treba odločati tudi glede na naše nacionalne interese.«

O Sloveniji v EU in Natu

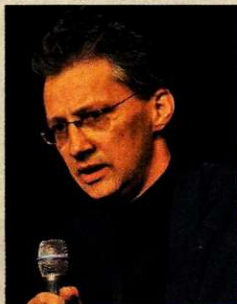
Dr. Igor Lukšič, politolog

»Sloveniji si od vstopa v EU in Nato ni uspelo zastaviti drugih velikih ciljev, ki bi mobilizirali najboljše potenciale in prisilili politiko, da se ne ukvarja z drobtinčarskimi zgodbami. Nov cilj je gotovo vezan na povsem nove možnosti, ki jih odpira članstvo v imenovanih povezavah. Po štirih letih nam ni uspelo okrepi mehanizmov za črpanje sredstev iz evropskih virov do te mere, da bi bila Slovenija netoprejmnica. Namesto da bi bila v razpravi o pokrajinah ta dimenzija eden glavnih kriterijev za določanje števila pokrajin, je ta dimenzija povsem izostala. Nismo se pripravili na vstopanje držav Zahodnega Balkana v EU. Tu ima Slovenija – podjetja, izobraževalne, raziskovalne organizacije – veliko prostora, da prenese izkušnje in tudi izkoristi poslovne možnosti. Članstva v obeh organizacijah še vedno nismo dolgoročno zastavili kot dela drugih politik. Varnostno politiko bi morali bolj vezati z mednarodno politiko, obe pa spravi v službo gospodarskega razvoja Slovenije. Preveč je pridnosti pri izpolnjevanju priporočil organov EU in Nata ter hkrati premalo poslušnosti in pripravljenosti za obrambo vitalnih interesov Slovenije. Slovenija je žal tudi predsedovanje EU preslabo izkoristila. Zadal si je premalo ambiciozne cilje, zato tudi ni angažirala vseh razpoložljivih potencialov.

Slovenija se prepočasi vključuje v oblikovanje visokošolskega sistema, ki bo izobraževal in vzgajal evropske in svetovne voditelje na vseh ravneh, ne pa prvenstveno stregel domačijski mentaliteti neambicioznega zapečkarstva.«

Dr. Matevž Tomšič, sociolog

»Že sam vstop Slovenije v te dve asociaciji, ki združujeta večino razvojno najuspešnejših držav sveta, pomeni zanjo nekakšen 'certifikat' za njen relativno uspešni razvoj v poosamosvojitvenem obdobju. Tudi v času po vstopu so se zgodile stvari, ki predstavljajo pozitivne dosežke, kot sta sprejete evra in vključitev v schengenski sistem, ki nista samo simbolnega pomena, ampak državljani v marsičem lajšata življenje, podjetnikom pa poslovanje. Slovenija ta čas predseduje Evropski uniji, kar počne na povsem spodoben način, ki nedvomno kaže solidno stopnjo opravilne sposobnosti njenega državno-administrativnega aparata. Vseeno pa so bile spremembe, ki so se zgodile po volitvah 2004, občutno manjše od pričakovanj. Resda je sedanja vlada za liberalizacijo družbe naredila več od svojih predhodnic (manj administrativnih ovir,

sproščanje zasebne pobude v zdravstvu, šolstvu itd.) – tako da so očitki o naraščajoči avtoritarnosti močno iz trte izviti – , vseeno pa je so se stvari po začetnih obetih precej upočasnile (ponekod pa povsem ustavile). Občutno premalo je bilo storjenega za razbitje raznih monopolov. Še več, vlada je šla v španovijo z raznimi privilegiranimi 'nacionalnimi šampioni' (velikimi in predvsem na domači trg orientiranimi podjetji) in jim pomagala utrditi položaj, namesto da bi ustvarjala ugodnejše pogoje za delovanje tistih gospodarskih akterjev, ki so do svojega položaja prišli brez raznih klientelističnih povezav in bi bili v bistvu njeni naravni zavezniki. Problematično je tudi popušcanje raznim interesnim skupinam, ki praviloma branijo samo svoje privilegije, in to na razvojno škodljiv način.«

Dr. Milan Zver, minister

»Danes se srečujemo s številnimi rezultati, v katere smo verjeli že ob samem vključevanju Slovenije v evropske in evroatlantske povezave. Začelo se je pravzaprav že z osamosvajanjem Slovenije. Z osamosvojitvijo, izglasovanjem samostojne države na plebiscitu in obrambo nove države smo Slovenci enotno odprli prostor vrednotam demokracije in spoštovanju človekovih pravic. Večja nacionalna varnost in hitrejši gospodarski razvoj sta le dva cilja, ki ju v skladu z nacionalnim interesom kot enakopravna partnerica ter aktivna in konstruktivna članica uspešno dosegamo in s tem zavračamo vse teze, ki so jih nasprotniki vključevanja glasno ponavljali tako ob osamosvojitvenem procesu kot v času vključevanja. Kot člani Nata si danes prizadevamo, da bi s konstruktivnim delovanjem krepili moč in vpliv zveze Nato kot poroka miru, demokracije, varovanja človekovih pravic, svobodnega tržnega gospodarstva in nemotenega gospodarskega razvoja držav članic in njihovih zaveznic. Danes, po štirih letih, Slovenija kot prva izmed novih članic predseduje Svetu Evropske unije in s tem polaga smerice za pot k še večji uspešnosti ne samo lastne države, temveč vseh držav članic. Dobili smo življenjsko priložnost, da skozi vodenje Sveta EU predstavimo svojo državo in damo svoj pečat uniji 27 držav. Na področju šolstva, mladine in športa se vsebine, ki jih obravnavamo v delovnih telesih Sveta EU, zelo močno odražajo na nacionalni ravni, zato je naše predsedovanje še toliko bolj odgovorno delo. Prav zato sem vesel, da smo na področju izobraževanja in usposabljanja največ pozornosti namenili inovativnosti in ustvarjalnosti, ki sta gonilo razvoja. Menim, da nam je uspelo postaviti nove temelje na tem področju. Prav tako smo naredili pomembne korake ne področju športa, ki ga želimo uvrstiti med temeljne politike EU.«

Med nacionalizmom in politiko

Gašper Blažič, foto: Andreja Velušček, Gregor Pohleven, Kristina Kosec/Bobo

Dogodki ob Dragonji, ob mejnem prehodu Sečovlje, so znova zaostri odnose med Slovenijo in Hrvaško. Postavlja se vprašanje, kakšna so dejanska razmerja med nacionalnimi in političnimi interesi protagonistov omenjene zgodbe.

Pravzaprav ni znano, kdo je glavni junak zgodbe o istrskih mejnih sporih. Ti se poleti preselijo na sredino Piranskega zaliva, kar je avgusta leta 2004 na populističen način izkoristil tudi tedanji predsednik vlade Anton Rop, ko je demonstrativno ribaril sredi Piranskega zaliva, kasneje pa, ko je bil že v opoziciji, obtožil sedanjega premierja Janeza Janšo, da se je s hrvaškim premierjem Ivom Sanderjem dogovarjal za incidente v Piranskem zalivu. Za enega glavnih protagonistov zgodbe o meji v Istri pa prav gotovo velja Joško Joras, ki je konec aprila po neuspelem shodu, s pomočjo katerega je poskušal odstraniti nezakonito postavljena cvetlična korita, začel z gladovno stavko, ki

bo trajala, dokler cvetlična korita ne bodo odstranjena.

Boj z mlino na veter Joško Joras že dolgo časa velja za nekakšen simbol in slabo vest slovenske oblasti glede reševanja mejnega vprašanja. Rodil se je leta 1950 v Mariboru, že v svoji mladosti pa se je preselil na slovensko obalo, kjer je najprej stanoval v Piranu, v osemdesetih letih prejšnjega stoletja pa si je zgradil hišo na levem bregu Dragonje (pravzaprav kanala sv. Odorika, saj je struga Dragonje potekala drugje). Kot je pred leti Joras povedal avtorju tega članka, v občini Piran ni dobil lokacijske in gradbene dokumentacije za hišo, češ da omenjena parcela ni v njeni pristojnosti, zato je moral dokumentacijo is-

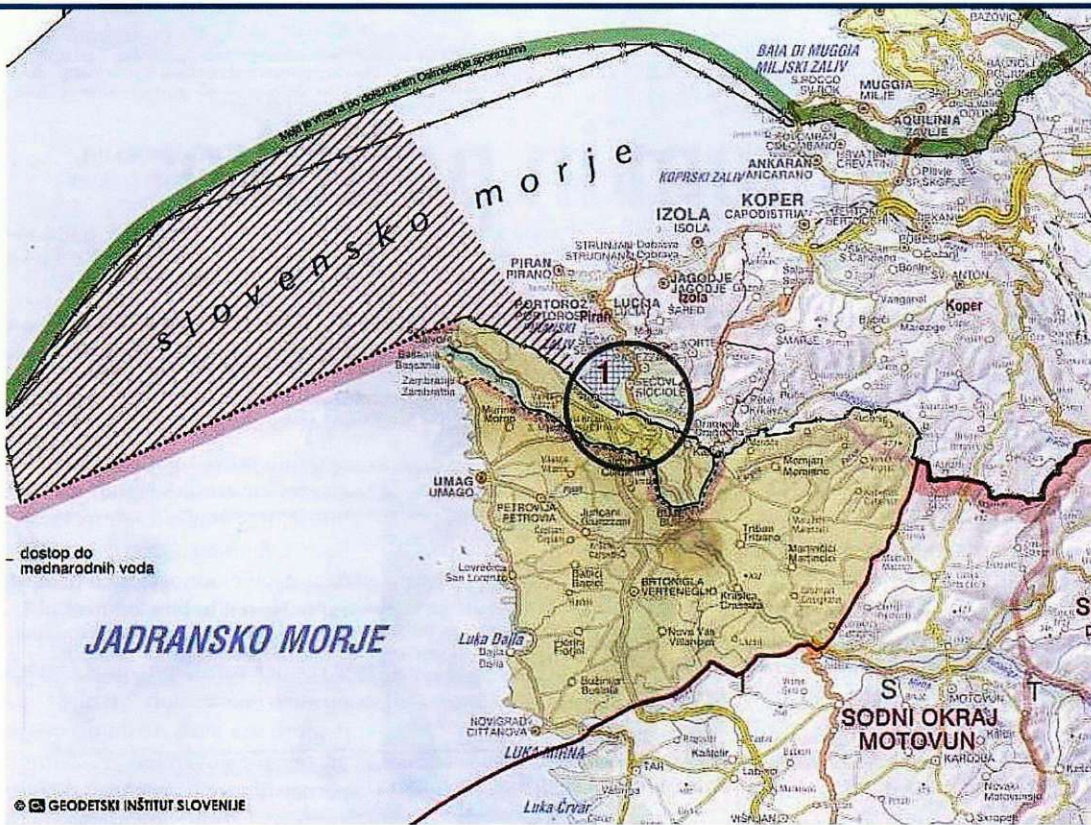
Joško Joras še naprej gladovno stavka.

kati na občini Buje. Joras je v širši javnosti postal bolj znan, ko je Hrvaška zaselke na južnem bregu Dragonje (Mlini, Bužin, Škode-lin, Škrilje) enostransko vpisala v svojo zemljiško knjigo, medtem ko so tik ob Dragonji pri Sečo-

vljah namesto kontrolne točke zgradili pravi mejni prehod, ob katerem je zrastle še igralnica Mulino (Joras ima z njenim lastnikom Urbanom Cerarjem že dlje časa napete odnose, med drugim zato, ker naj bi bil Cerar od občine Buje kupil zemljišče, ki ga ima v resnici v zakupu Joras, zaradi prodaje slovenskih zemljišč pa je februarja letos prišlo do ostrih protestov Slovenije.) V zadnjih petnajstih letih je Joras doživel več neprijetnih dogodkov. Tako se je nekajkrat uprl plačilu carine za blago, ki ga je prinesel iz notranjosti Slovenije, hrvaški organi pa so večkrat odstranili slovensko zastavo, ki jo je na svoji (neometani) hiši izobesil Joras, na hišo pa napisal »Tudi tukaj je ▶

Pogled na hrvaško sporno mejno točko v Sečovljah

SLOVENSKO-HRVAŠKA MEJA in meje občin v Sloveniji

SLOVENIAN-CROATIAN BORDER and municipality borders in Slovenia

Legenda
Legend

Merilo / Scale 1 : 280 000

1 cm na karti ustreza 2,8 km v naravi
1 cm on the map represents 2,8 km in nature

Občina Piran formalnopravno še vedno vključuje Savudrijo (zemljevid: Geodetski inštitut Slovenije in Zavod 25. junij).

► Slovenija«. Zanimivo je, da mu je občina Buje večkrat poslala novo hišno številko – njegov »slovenski« naslov je Sečovlje 1 –, vendar vsakokrat drugačno. Med odmevnimi dogodki na Jorasovi domačiji velja omeniti tudi sajenje lipa malo pred volitvami leta 2004, ko so hrvaški policisti med prerivanjem aretirali Janeza Podobnika, kasnejšega ministra za okolje in prostor. Slednji je sedaj odgovoren za odstranitev cvetličnih korit na t.

i. evropski poti, po kateri Joras na poti do doma lahko obide hrvaški mejni prehod. Čeprav se velik del slovenske javnosti načeloma strinja, da Jorasova hiša stoji na slovenskem ozemlju, kar je pred kratkim glasno potrdil tudi predsednik države Danilo Türk, ki naj bi se srečal z Jorasom, pa imajo Jorasa nekateri za provokatorja, ki moti dobre medsosedske odnose, za druge pa je moteč predvsem zato, ker odvraca pozor-

nost od temeljnega nacionalnega interesa (vzpostavitev slovenske suverenosti do še vedno veljavne južne meje občine Piran po sredini polotoka Savudrija) k posamičnim problemom, ki spadajo v kontekst problematike meje v Istri. Tako na primer že nekaj let prihaja do sporov zaradi imena civilnodružbenega gibanja za mejo v Istri. Tako Joras kot njegov pravni zastopnik Danijel Starman se namreč pojavljata pod imenom

Civilna družba za mejo v Istri, ki pa ni ista kot Civilna družba Slovenije za mejo v Istri, ki jo vodi Frane Goljevšček iz Izole.

Problematicna diplomacija

Na dogodke v Istri se je vseskozi odzivala tudi slovenska država, največkrat s protestnimi notami, vendar je bila v odnosu do Hrvaške ves čas bolj ali manj defenzivna, saj bi, če bi ravnala enako kot hrvaška stran, lahko prišlo celo do oboroženega spopada. Leta 2001 sta tedanja predsednika vlad Janez Drnovšek in Ivica Račan (oba že pokojna) podpisala sporazum o meji, ki je predvideval dokončno zabetoniranje meje na Dragonji v zameno za izhod Slovenije na odprto morje, vendar hrvaški sabor sporazuma ni ratificiral. Z omenjenim sporazumom je bil povezan tudi sporazum o obmejnem prometu in sodelovanju, ki naj bi olajšal življenje prebivalcem ob meji (kar je aktualno zlasti sedaj, ko je meja med Slovenijo in Hrvaško tudi schengenska meja), v ozadju pa je bilo mogoče slišati namige, naj bi oba sporazuma, tako sporazum Drnovšek-Račan kot SOPS, dokončno utišala Jorasa in »za ceno ljubelega miru« dokončno rešila mejno vprašanje v škodo Slovenije, vendar se načrt ni posrečil. V zadnjih letih sta bila aktualna zlasti problematika kmetijskih zemljišč v slovenski lasti, ki jih je občina Buje samovoljno prodala, in problem ekološko-ribolovne cone. Zato je prišlo tudi do večkratnih meddržavnih srečanj na najvišji ravni, ki pa so pripeljala le do začasnih in delnih rešitev, pa še to v glavnem v zvezi z mejo na morju. Zanimivo pa je, da so potihnile govorice o arbitraži, ki je bila v preteklem letu precej aktualna – domnevno tudi zato, ker ni prišlo do dogovora, kdo naj bi odločal o meji, pa tudi zato, ker ni bilo doseženo soglasje o tem, ali bo arbitražna odločala samo o morski ali tudi o kopenski meji. Hrvaška stran se namreč nagiba k stališču, da je kopenska meja že določena.

Okupacija našega ozemlja

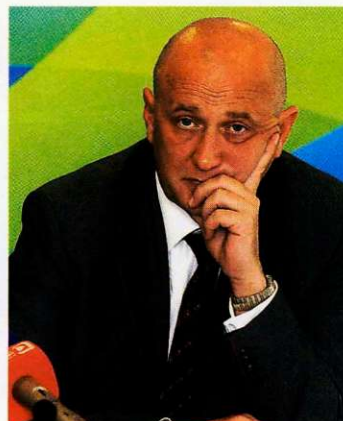
Čeprav se poskušajo predstavniki države pri pogajanjih vedno znova vračati na stanje 25. 6. 1991, pa je takšno stanje nemo-

Marjan Podobnik na Dragonji

Jorasov zastopnik Danijel Starman

Finančnik Matjaž Gantar

goče doseči, saj je Slovenija vse do osamosvojitve izvajala svojo (republiško) jurisdikcijo nad celotnim Piranskim zalivom in nad zaselki na južnem bregu Dragone, kjer svojo suverenost izvaja sosednja država. Slovenija je leta 1991 želela zgraditi mejni prehod precej više proti kamnolomu pri Plovaniji (kar je pred skoraj dvema letoma, ko se je prvič začelo govoriti o odstranitvi cvetličnih korit, potrdil Jorasov odvetnik Danijel Starman), vendar se je zaradi hrvaških groženj umaknila nazaj na začasno kontrolno točko na Dragonji, kjer so Hrvatje zgradili mejni prehod. Po nekaterih podatkih naj bi obstajal tudi načrt, da bi slovenske oborožene sile leta 1991 poskušale zasesti Savudrijski polotok, vendar naj bi bilo to preprečilo predsedstvo, čeprav Savudrija dejansko še vedno spada pod občino Piran, in to že od 13. stoletja naprej. Kot je v intervjuju za Demokracijo januarja 2007 dejal dr. Samo Kristen, vprašanje sprememb lokalnih meja pravno ni bilo nikoli urejeno; izjema je naselje Gradinj, kar je potrdila tudi jugoslovanska zvezna skupščina. »V vseh drugih spornih primerih določanja meja je bila odločitev sprejeta povsem arbitrarno v političnih vrhovih jugoslovanskega komunističnega režima, ne da bi bilo spoštovano ustavno določilo o nujnosti skupščinske potrditve,« je dejal dr. Kristen. Vendar je vprašljiva tudi veljavnost skupščinske potrditve glede na to, da so mednarodni dokumenti (pariška mirovna pogodba leta 1946, londonski memorandum leta 1954 ter osimski sporazumi konec sedemdesetih let) prepovedovali spremembo notranjih meja v Istri, zato bi vsaka drugačna odločitev pomenila kršitev mednarodnega prava. Če bi torej prišlo do mednarodne arbitraže, na kateri bi slovenska stran kot pogajalski maksimum postavila zadnje mednarodno priznane meje v Istri (to je južna meja cone B Svobodnega tržaškega ozemlja, ki je potekala po Mirni) ter kot minimum staro mejo občine Piran, bi z uveljavitvijo minimuma slovenska stran dosegla rešitev statusa zaselkov ob Dragonji ter tudi meje na morju, izhoda na odprto morje ter celo-

vitosti Piranskega zaliva. To pa je tudi osrednji nacionalni interes Slovenije glede meje v Istri. Vse to pomeni, da je del slovenskega ozemlja že 25. 6. 1991 v resnici okupirala sosednja republika, meja pa ni bila določena. Kasneje je okupacija še napredovala proti severu Istre.

Interesi v ozadju Temeljna dilema, ki se pojavlja ob reševanju mejnega spora, pa je, ali bo slovenska stran, predvsem njeno politično predstavništvo, zmogla zavzeti enotno stališče, ki bo upoštevalo navedena dejstva, ali pa se bo ustavljala pri posameznih detajlih istrskega mejnega vprašanja, ki je močno povezano z interesi nekaterih posameznikov in strank. Znano je namreč, da sta pri mejnem vprašanju najbolj angažirani SLS in SNS. Zanimivo pa je, da se je »uradna« SLS nekako distancirala od mejnega spora, močno pa se je pri njem angažiral nekdanji predsednik SLS Marjan Podobnik, direktor Zavoda 25. junij, ki je v zadnjih dneh poslal izredno veliko sporočil za javnost. Marjan Podobnik je tako konec aprila na shodu na Jorasovi domačiji izrekel precej ostrih besed na račun »izdajalske« vlade in po telefonu celo zahteval od svojega brata, naj pride na kraj dogajanja (kjer je bil že enkrat aretiran). Kljub kritikam na račun vlade, da tišči glavo v pesek, pa je njena distanca do Podobnikovega pristopa

Danilo Türk je v nasprotju s svojima predhodnikoma odločnejši.

Janša in Sanader na Obrežju

Premierja sta se zavzela za reševanje problemov z dialogom.

Zadnje odmevnejše srečanje slovenskega premierja Janeza Janše in njegovega hrvaškega kolega Iva Sanadera je bilo na predvečer praznika dela na mejnem prehodu Obrežje. Sanader je poudaril, da odnosov med državama in njihovega razvoja ne more narekovati noben posameznik, ne Joško Joras ne kdor koli drug. »Tako Slovenija kot Hrvaška imata pristojne ustanove, skupni komisiji ter politično voljo in odločnost za iskanje rešitev, ker gre za prijateljski državi,« je dejal Sanader. Janša pa je na srečanju, ki so ga organizirali sindikati obeh držav, dejal, da moramo v odnosih med Slovenijo in Hrvaško slediti zgledu, ki sta ga dali sindikalni organizaciji, ne pa pozivom za nesodelovanje. Ključno se mu ob tem zdi reševanje problemov v okviru evropskih norm.

razumljiva, saj Slovenija predvaja Evropski uniji in kakršno koli zaostrovanje ji ne bi prineslo koristi. V podobno past se je namreč leta 1994 ob hrvaški aretaciji tedanjega predsednika SLS Janeza Podobnika ujel tedanji premier Anton Rop, ki je brez dlake na jeziku zagrozil z blokado hrvaškega vstopa v EU. Zanimivo pa je, da je Marjan Podobnik, podobno kot Jelinčič, povezan s Srbijo, saj je po svojem političnem zatonu začel s posli v Beogradu, pri čemer še vedno ni znano, za kakšne posle je v resnici šlo (namigujejo celo, naj bi bil ujetnik srbskih obveščevalnih služb, ki naj bi imele interes zanetiti spor med Slovenijo in Hrvaško). Med morebitnimi botri Podobnikovega poslovanja v Srbiji se omenja nekdanji komunistični funkcionar Janez Zemljarič, ki podobno kot Ivan Zidar sodi v Mačkov krog. Zemljarič je po osamosvojitvi po-

stal poslovnež in lobist, leta 2002 je bil svetovalec Kmečke družbe za območje Balkana, sicer pa ima kot nekdanji predsednik republiškega izvršnega sveta in podpredsednik jugoslovanskega izvršnega sveta dobre zveze v nekdanji Jugoslaviji. S Kmečko družbo je tesno povezan tudi Matjaž Gantar, predsednik gospodarskega odbora pri LDS, ki je v ponedeljek, 5. maja, v svojem komentarju v dnevniku Finance v precej populističnem tonu podprl Joška Jorasa, kar si nekateri razlagajo kot most, ki od LDS prek Gantarja in Podobnika vodi k SLS.

Zanimivo je tudi, da je Marjan Podobnik na zadnjem kongresu SLS 17. novembra lani napovedal umik z mesta predsednika Narodne zveze pri SLS, pravi pa tudi, da na letošnjih volitvah ne bo kandidiral. Čeprav v krog SLS sodi tudi Joško Joras (nekdanji je bil občinski svetnik v Piranu), se postavlja vprašanje, ali ne bo Joras, ki se je z gladovno stavko odločil za skrajno obliko protesta, na koncu vendarle ostal sam. ■

Kaj je danes liberalizem?

Mag. Štefan Koren, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Lahko bi se tudi vprašali: Kdo so liberalci? Kdo je liberalec? Spadam namreč v generacijo, ki je rasla v času enopartijskega komunističnega sistema, se napajala iz učbenikov o slavni partizanskih herojih in z doktrino »politične nastave«.

Z doktrino socializma in »edino pravično« politično stranko, komunistično partijo, so nas »posiljevali« že v vrtcu in osnovni šoli, o drugih političnih opcijah sem oz. smo vedeli zelo malo ali skoraj nič. Človek je po naravi družbeno, politično državotvorno bitje, saj ga je že Aristotel opredelil »po naravi kot politično bitje« oziroma ga je imenoval »politična žival« (*zoom politikom*), vendar menim, da ni imel v mislih načina, ki so ga izvajali komunisti, ampak je to omenjal v smislu »*cogito*«.

Dediščina komunizma Zgodila se je osamosvojitve, nastopil

je čas večstrankarskega sistema, nastajale so stranke, na katere pa moja generacija ni bila dovolj pripravljena, ker se ni zavedala »*cogita*«. Kako pa naj bi bila pripravljena, ko pa nismo poznali nič drugega kot partijo in njene člane, pred katerimi smo imeli precej zadržka ali, bolje rečeno,

*Protagora,
pionir starogrškega sofizma*

strah, ker so pripadali »politični instituciji«, ki je bila tako mogočna, da je celo vodila in posegala v zasebno življenje posameznika. Iz empiričnih izkušenj lahko govorim o »mogočnosti« te institucije. Naj samo omenim primer sošolca in prijatelja, ki se je ponoči poročil v cerkvi, čez nekaj dni pa so ga poklicali na razgovor in mu pokazali »nočne« slike, ko je z ženo izstopal iz cerkve. Dali so mu vedeti, da šole, ki jo je začel obiskovati, ne bo končal, razdrli pa bodo tudi pogodbo za službo, ki jo je že podpisal. To se je zgodilo leta 1985! Po osamosvojitvi Slovenije, leta 1991, je med drugim nastala stranka Liberalna

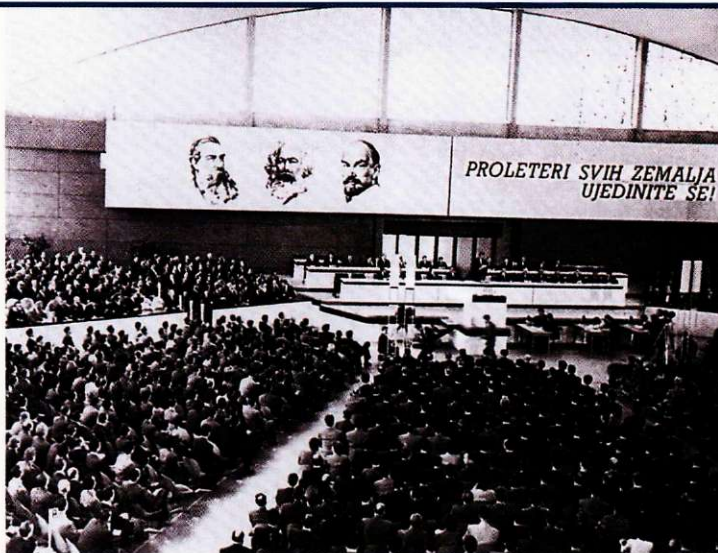
demokracija Slovenije, in sicer leta 1994 na kongresu na Bledu z združitvijo štirih strank: Liberalno-demokratske stranke, Demokratske stranke, Socialistične stranke in stranke zelenih - Ekološko socialne stranke. Ta »vsemogoča« stranka, ki je nastala iz kontinuitete socializma in komunistične partije, je zdaj svoje lovke razpredla po slovenski demokraciji in nam še naprej po že znani doktrini in maniri kroji življenje ter s svojimi znanimi veljaki daje poduk o demokraciji, človekovih pravicah in pravni državi. Leta 2004, po državnoborskih volitvah, se je v samostojni Sloveniji zgodil »veliki pok« v Liberalni

demokraciji Slovenije. Stranka je izgubila na volitvah in iz nje je zbežala večina znanih veljakov iz prejšnjih časov, kot podgane pred potopom ladje.

Protislovja LDS V pojem liberalizem se je treba poglobiti in raziskati nasprotujoče si sintagme posameznih liberalnih veljakov, ki jih poslušamo po »velikem poku«, kot je »liberalni socializem«. Z njim nagovarjajo in prepričujejo slovensko javnost tudi v uvodnem besedilu na spletni strani Liberalne demokracije Slovenije, ko navajajo, da je »Liberalna demokracija Slovenije stranka, ki na temeljih pozitivne tradicije demokracije in liberalizma posebno pozornost namenja pravni državi in zagotavljanju človekovih pravic in svoboščin, človekovemu dostojanstvu, suverenosti slovenske države, osebni, nazorski, duhovni in politični toleranci, tržnemu gospodarstvu ter socialni in laični državi, svobodi lastništva in podjetništva, varstvu okolja na vseh področjih življenja, zlasti pa ekološko usmerjenemu gospodarstvu in utrjevanju ekološke zavesti«. V tem stavku je toliko kontradiktornosti, da moramo pogledati v zgodovino, da lahko ločimo zrnje od plev.

Korenine liberalizma Aristotel je bil dovolj razgledan, da je vedel, da ni vsaka država urejena po pravilih božanske pravičnosti. Skupaj s svojim učiteljem Platonom je odklanjal nazore, ki po zgledu nekdanjih sofistov in današnjih predstavnikov liberalističnega individualizma postavljajo na prvo mesto učinkovitost in dvomijo, da bi življenjske vrednote lahko bile obče veljavne in zato obvezne za vse. Liberalne ideje imajo korenine pri sofistih, ki svojo zgodovino pišejo v Grčiji in starem Rimu. Najbolj znan predstavnik sofističnega razsvetljenstva je Protagora (480–410 pred Kr.), someščan Demokrita. Nasprotniki sofistov oziroma sofistične filozofije so Sokrat, Platon, Aristotel. Sokrat je retorikom in sofistom najbolj nasprotoval in jim zadajal tudi hude udarce.

Novo vrednotenje so sofisti doživeli v 19. stoletju, predvsem po Hobbsu, Spinozi, Locku, Monte-

Slovenski "liberalni socializem" ima korenine v komunističnem totalitarizmu.

V Grčiji so intelektualci sofiste odklanjali, ker so se obrnili k besedi, govoru in mnenju, zanimali so se za človeka in probleme družbe, kritizirali pa so pravo, moralo in religijo.

squieuju, Condorcetu, A. Smithu in Friedrichu Nietzscheju, ko so doživeli razcvet kot še nikoli do tedaj v filozofski politični zgodovini. V principu se grški sofisti ne razlikujejo od kitajskih duhovno sorodnih, prilagojenih, če ne celo preveč prilagojenih intelektualcev, ki resnico podredijo učinkovitosti, pravo moči in moralo poslovnosti. Z magično palico moči svojih zaslepljenih besed spremenijo resnico v privid, privid pa v resnico. Rodovitna tla za sofiste so okolja popolnoma navidezne aktivnosti, korupcija družbe pa je pogoj za njihovo eksistenco. Ker pa je korupcija univerzalen fenomen, je tudi sofizem univerzalen in poseben fenomen. Značilnosti sofistov so navidezna racionalnost, oportunitizem, radikalnost, protiversko delovanje, neodgovornost in nazadnje destruktivnost. V Grčiji so intelektualci sofiste odklanjali, ker so se obrnili k besedi, govoru in mnenju, zanimali so se za človeka in probleme družbe, kritizirali pa so pravo, moralo in religijo.

Med besedami in dejanji V kratkem zgodovinskem pregledu sofistov in liberalcev v primerjavi s slovenskimi liberalci, ki na veliko poudarjajo pravno državo, duhovno toleranco, socialno državo in ekološko usmerjeno go-

ko vzamemo pod drobnogled in primerjamo svetovni liberalizem, ki zagovarja ekonomsko ideologijo, ki trdi, da je vodenje treba prepustiti trgu, država naj se ne vmešava, oblast pa naj se umakne iz gospodarstva.

»Liberalni socializem« Liberalni ekonomisti trdijo, da je treba poenotiti davčno stopnjo, ki mora biti pregledna, ne vsiljiva, zagovarjajo privatizacijo zdravstvenega in pokojninskega zavarovalniškega sistema ter so filozofsko nagnjeni k privatizaciji na vseh področjih. Vsak posameznik naj bi po liberalnem gle-

spodarstvo, prihaja do velikega razhajanja med besedo in dejanji. Neposredno lahko potegnemo vzporednice s sofistami, ki so spremenili resnico v privid, privid pa v resnico. Sklep je akademsko dokazljiv, če primerjamo delovanje slovenskega liberalizma v zadnjih desetih letih tranzicije s prelivanjem kapitala, izvajanjem pravne države, nasprotovanjem konkordatu in zakonu o verski svobodi. Vzporednice lahko potegnemo tudi v obratni smeri, tj. od sofistov v smeri komunizma, ki ga poganja podobna filozofska ideologija. Glede socialne države in zastopanja socialnih pravic s strani slovenskega liberalizma, ki je neposredno povezan s pravno državo, pa filozofsko in akademsko ne vzdrži. Sofisti ter Hobbes, Spinoza in drugi filozofi, zagovorniki liberalizma, se obračajo v grobu, seveda tudi,

danju skrbel zase prek zasebnih zavarovanj. Liberalna filozofska teorija se sklada z načeli močnih posameznikov in podjetij, ki največ pridobijo s tem, ko jim za seboj ni treba vleči revnejših socialnih slojev. Delovanje liberalnega sistema se je na področju zdravstva, sociale, pokojninskega zavarovanja pokazalo v Združenih državah Amerike in delno tudi v Avstraliji.

Postavlja se vprašanje, ali slovenska liberalna stranka oz. njeni člani ne poznajo svojih korenin in politične filozofije svojih prejšnjih mislecev, ne poznajo delovanja svetovnih sebi primerljivih strank, ko nadaljujejo z zavajanjem svojih volivcev, ali pa je liberalizem v 21. stoletju v Sloveniji na razpotju in se ustvarja nova veja »liberalnega socializma«, kar bo mogoče pokazal čas in zgodovina. ■

O avtorju

Štefan Koren se je rodil leta 1964 v Murski Soboti. Srednjo poklicno šolo je končal v Mariboru, srednjo šolo, višješolski in visokošolski študij pa v Ljubljani. Dodatno se je izobraževal na Socialni akademiji v Ljubljani in na Katoliški socialni akademiji na Dunaju, magistrski naziv pa je pridobil na Fakulteti za podiplomske državne in evropske študije. Delal je kot avtomehanic, bil zaposlen na ministrstvu za notranje zadeve, ministrstvu za zunanje zadeve, v lokalni samoupravi in podsekretar v državnem zboru.

Trikrat na lička ...

Dr. Ivan Klemenčič, foto: arhiv Demokracije

... ali vprašanje identitete. Dandanes se še vedno dozdeva, da je treba vse začeti znova, kot da Slovenci nimamo svojih korenin, kot da narodna zavest, izoblikovana skozi stoletja, ne obstaja. Govorimo že kar o narodni indiferentnosti, da ne rečemo pohabljenosti, ki je nemara bolj izražena pri mlajši in mestni populaciji, vendar ne le pri njej.

Sprašujemo se o vzgoji in sploh o družbeni klimi ter seveda o internacionalističnem duhu, ki se je načrtno privzgal z novim enoumjem, da bi se kar najbolj izničila narodna zavest. Po več kot polstoletni indoktrinaciji se zato utemeljeno sprašujemo, kaj je s slovensko identiteto.

Pravoslavno poljubljanje ... Zgledov za skrbljenost je dovolj. Poglejmo tokrat tiste iz našega vsakdanjika, iz najširše družbene prakse, še posebej kot dela družbene etikete. In kot vrh ledene gore. Nemara banalen primer družbene konvencije je javno poljubljanje. Do ene zadnjih demonstracij je prišlo še nedavno, ko so se ob koncu popularne oddaje nacionalne televizije pari veselo in vseprek poljubljali. Seveda že kar pričakovano in po pravilu trikrat na lica in lička. Asociacija nevtralnega opazovalca bi bila, da smo se znašli nekje v Srbiji ali Rusiji. Res žalostno. Očitno ni tem mladim nihče povedal, kako to delajo Slovenci, ali morda tega nočejo vedeti. Prav tako nepoučeni gledalci pa so imeli kaj videti in se učiti, čeprav tako preprosto ne gre. Kot vemo, se po družbeni etiketi z dolgo tradicijo zahodni krščanski svet, se pravi katoliški in protestantski v Zahodni Evropi vključno z našo Srednjo Evropo, in Severni Ameriki v javnosti poljublja dvakrat na lica. To velja za populacijo, ki pripada najrazvitejši zahodni civilizaciji in se v tej družbeni konvenciji razlikuje od pravoslavne prakse in tradicije ter s tem od celotne pravoslavne civilizacije. Zato ne boste videli Srba ali Rusa, da bi se pomotoma v javnosti poljubila dvakrat na lica. Nasprotno je to mogoče le v postkomunistični Sloveniji.

Če nadaljujemo z nacionalno televizijo, je bil nedvomno interes Slovence tudi o tem primerno poučiti. Že iz časov osamosvojene Slovenije se spominjam resnično zelo nenavadnega krajšega filma, katerega edini smisel je bil prav takšno poljubljanje. Mlad človek, Slovenec, se je odpravil med ljudi in se z izbranimi javno poljubljal. Seveda trikrat na lica, in to brez konca in kraja. Le ugibamo lahko, ali je sam prišel do tako enkratne ideje ali je

dobil spodbudo v uredništvu, ki bi moralo, če je slovensko, zavrniti zgolj pomisel na tako vzgojno naravo filma. Toda ali bi to lahko pričakovali še od včerajšnjih ideoloških cenzorjev slovenstva, ki so v svoji temeljitosti pazili celo, da se na slovenski krajini ni videlo cerkvic. Lahko si mislimo, koliko naivnih posnemovalcev je spodbudila ta televizijska demonstracija. Ob tem se spominjam nekaj let nazaj poroke, ki se je kot vedno končala s čestitkami in poljubljanjem mladega para. Seveda spet vneto trikrat na lica. Zato sem mlajši par, ki mi je blizu in ki je še čakal na ta obred, malce seznanil s tem, kako se Slovenci poljubljamo v javnosti. Očitno sta mi bila hvaležna, ker sta bila o tem povsem nepoučena, sta pa potem zavestno ravnala kot Slovenca.

... in italijansko pozdravljanje Kako daleč smo prišli s to razpuščenostjo narodne zavesti, kaže med družbenimi navadami primer pozdravljanja. Ob slovesu danes domala ne boste slišali nasvidenje in res nikoli več zbogom (razen v ožjem krogu vernih), ki se razumeva kot ideološko konotiran pozdrav. Boste pa kar naprej poslušali adijo, kdor pa bo hotel biti malo bolj izviren, bo rekel čao, kakor že ne more iti niti brez balkanskega ajde. Ko bi ta adijo in čao slišal Italijan, bi se lahko vprašal, ali ti ubogi Slovenci res nimajo nobenega svojega izraza za pozdrav ob slovesu. V pojasnilo bi lahko slišal nenavadno zgodbo iz časov, ko je komunistična ideologija temeljito opravila svoje. Zato je tudi tako rekoč uzakonila pisavo enega izmed dveh največjih krščanskih praznikov Božiča z malo začetnico (medtem ko so se razni dnevi vojnega letalstva, tankistov ipd. pisali z veliko). Kako je bilo s tem pohodom ideologizacije Slovenije, priča še šala. Bilo je kmalu po vojni in v partijski celici je previdni član vprašal, ali se še lahko reče zbogom. Partijski sekretar je svareče dvignil prst: »Bog ne daj!« Očitno je bilo vse v eni vreči, a tako je indoktrinirana manjšina večini odvzela legitimen in za zahodno civilizacijo identiteten način družbenega komuniciranja. In končno, koliko Slovencev ve, da s tem novo sprejetim adijom prizadevno izrekajo prav božje ime? Addio (francosko adieu), kot vemo, pride iz »ad Dio«, kar je natanko isto kot »z Bogom«, se pravi zbogom. Paradoks paradoksov je tedaj, da se Slovenci pozdravljamo po italijansko, imamo pa povsem enak slovenski izraz. Pri naših severnih sosedih in Nemcih, kjer je Cerkev tudi ločena od države, takšne sprevrženosti ne poznajo, verni in neverni si najpogosteje rečejo Grüß Gott, se pravi tudi oni z izrekanjem božjega imena.

Čevapčiči v želodcu ... Kamor koli pogledamo, vidimo, da je nekaj narobe s slovensko identiteto. Tako smo šele

O avtorju

Magistral in doktoriral je iz muzikologije ter opravil habilitacijo za docenta. Vodil je Glasbeno zbirko NUK in bil predstojnik Muzikološkega inštituta ZRC SAZU. Poleg publicističnega in kritičnega dela se je ukvarjal s preučevanjem novejših in starejših slovenske glasbe. Doma in v tujini je objavljaval znanstvene in strokovne članke ter nekaj knjižnih publikacij. Danes je v pokoju. Ukvarja se s publicističnim delom, še posebej mu je pri srcu analiziranje stranpoti v slovenski družbi.

nedavno dobili temeljno strokovno knjigo o najznačilnejših slovenskih jedeh v 24 gastronomskih pokrajinah. Razen kakšne izjeme se je predvsem ob prihodu tujcev dolgo postavljalo vprašanje, katere jedi so pravzaprav slovenske nacionalne. Vendar se je medtem že utrdil z Balkana dobro znani in agresivni uvoženi izbor, kjer ne manjka ne čevapčičev ne ražnjičev ne pleskavic in ne bureka. Kazalo je, kot da se ta hrana namerno forsira, ob raznih praznikih na prostem je bila kar najbolj pripuščena, v ospredju. Opozorila zavednega Slovenca Bojana Štiha niso nič zalegla. Kranjska klobasa denimo, še vedno znana na Dunaju, je povsem izginila iz javnosti in se začenja šele zdaj znova sramežljivo pojavljati. Podobno je z zabavno glasbo iz nekdanje skupne države, brez katere očitno niti po osamosvojitvi ne gre (zato je šele ministrstvo za kulturo sedanjemu demokratičnemu vladu poseglo z določilom o minimumu predvajanja slovenske zabavne glasbe v javnih občilih), prav tako ne gre brez izvajalcev s tega območja. Resnično se skrbi, da bi se tudi tako čim bolj nevtralizirala slovenska identiteta in da nikakor ne bi izgubili stika z Balkanom. Zamisel starih sil po osamosvojitvi je, da ker forme nekdanje skupne države nepreklicno ni več, naj ostane vsebina s starimi vrednotami in povezavami. Zato tudi takšno sistematično forsiranje gospodarskih stikov s tem revnim, obubožanim in nesolidnim balkanskim območjem, ki ga Slovenija z visokim pozitivnim trgovinskim saldrom izdatno kreditira in ki se ponekod kot stalnica nanjo sovražno odziva. Očitno še ni bilo dovolj hlapčevanja.

... in »gužva« v glavi Še bi lahko naštevali, zato iz zadnjega časa le še primer kot *pars pro toto*. In hkrati dokaz, kako neverjetno hitro se Slovenci učimo, kako brez težav

sprejemamo neslovensko besedo in jo že izrekamo kot en mož. Kjer se gnete več ljudi, se zdaj reče gužva. Gužva? Kje je gužva? Na Balkanu. In kaj je v Sloveniji? Ne boste verjeli – gneča. V slovenski družbeni klimi ni imel nihče za potrebno, da bi to novo izvirnost vsaj popravil. Nasprotno, dober zgled je dala celo uradna oseba, minister, ki skrbi za notranje zadeve in ki se očitno tudi hitro uči. Presenečen zato ni več. Oni dan sem bil v zdravstvenem domu in sestra se mi je potožila, kakšno gužvo so imeli. Rad sem verjel, da je bila gneča, v dobri veri sem poskušal dopovedati, kje je gužva in kje gneča. Ko sem prišel naslednjič, sva ugotovila, da so imeli spet gužvo. Očitna težava je, da imamo že precejšnjo gužvo v glavah in da je čedalje večja tudi med glavami.

Zdaj se že lahko vprašamo, zakaj tako, kaj se skriva pod to in takšno površino javnega komuniciranja. Najprej ne smemo prezreti usmerjene javnosti in nato stanja duha brez vsakršnih norm, ki vse to in mnogo drugega dopušča. Mnogi mladi živijo brez slovenske kulture, z njenimi vrednotami se ne seznanijo ne doma ne v šoli, v javnosti jih zasipajo s povsem drugačnimi zgledi. Pred vsem tujim so nepripravljeni, brez obrambnih mehanizmov, še predvsem kar zadeva ideologizacijo z Balkanom. Narodno so razpuščeni in prostodušno naivni, neorientirani, lahkoverni, brez kritične razdalje, ranljivi, vodljivji, zlahka zavedeni, dovzetni za indoktrinacijo. Govorimo o eroziji identitete. Hkrati govorimo o sistematičnem raznorodovanju, o ideologijah delavskega internacionalizma ter bratstva in enotnosti jugoslovanskih narodov kot idealnem vzvodu boja proti lastnemu narodu. Govorimo še posebej o ideološkem boju proti razrednemu sovražniku Katoliški cerkvi, ki je sooblikovala slovensko identiteto in posebej moralo kot del identitete zahodne civilizacije. Nedokončan boj proti njej je zato veliko več od tega, je boj proti slovenski identiteti.

Napad na vrednote ... Nihče ni teh Slovencev, ki se javno kot pravoslavni poljubljajo trikrat na lica, vzgojil, poučil, če se že sami niso, saj bi večina – razen morda ideoloških odvisnikov – rada živela v skladu s svojo slovensko kulturo in identiteto, jo ponosno izražala. Zakaj so nam lahko pri tem za svetel zgled argentinski Slovenci, čeprav živijo v tujem okolju? Zakaj že pri naših južnih sosedih tega antinacionalizma, sabotaže nacionalnega, ne poznajo? Očitno jim je oči odprl toliko kritizirani Tuđman, medtem ko jih je Slovincem držal zaprte toliko slavljani Kučan.

Nekdanji prvi komunist je še v osamosvojeni Sloveniji kot gostitelj poučeval predsednike srednjeevropske pobude o Kardeljevem nauku o odmrtnosti, koncu narodov. Ta med demokrati nekompetentni govor je bil in je diametralno nasproten evropski in širši stvarnosti s prizadevanjem novih in novih narodov, da se jim prizna narodna identiteta. Sicer zadošča, da si ogledate kakšno mednarodno tekmo in boste videli, kako in koliko narodi in njihova zavest odmirajo. Nič zato, če spet enkrat empirična stvarnost ta vidik delavskega internacionalizma vsak hip demantira, ideološko še povsem drži, tudi v slovenski praksi. Odtod Kučanova anacionalna, in kar je za internacionalizem na videz paradokсна, provincialna zaprta, nadzirana država »državljank in državljanov«, nepredstavljiva brez kulta osebnosti in državnih sovražnikov (odtod izjave o nacionalnem interesu, čeprav je narodno za internacionalizem protivrednota, v resnici pač pledoaje za provincialno zaprtost z ohranitvijo nadzora nad družbo; zato asociacije na domači kup gnoja s petelinom na njem niso naključne). Zato tudi ni naključna takšna skrb za t. i. izbrisane Balkance in nikakršna za Slovence v tujini, za katere so poskrbeli le, da so jih čim prej ideološko razdelili, kot so že prej Slovence v domovini.

... in odgovornost To porazno stanje v slovenskem narodu, ta napad na slovenske vrednote, na slovensko tradicijo, ni nekaj naključnega. Za to bo moral nekdo prevzeti odgovornost (kot jo bo moral za zaviranje demokratizacije in ščitenje zločincev genocidnih razsežnosti proti slovenskemu narodu).

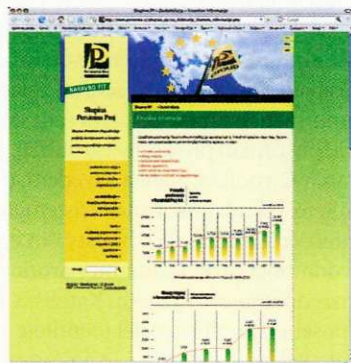
Nedavno nas je dosegla majhna nepodpisana zgbanka z naslovom: Kupujem slovensko. V istem naslovu je grafično označen še smisel: Jem slovensko. Domnevajmo, da ne gre za komercialno pobudo, le za sicer pozno opozorilo. O tem bi morali že dolgo govoriti, in to na simbolni ravni. Poleg opozorila jem slovensko, kar naj ne pomeni le razumne prednosti pri izvoru hrane, marveč tudi pri njenem izboru, bi bilo Slovincem potrebno opozorilo govorim slovensko, obnašam se slovensko, tako se tudi javno poljubljaj in pozdravljaj, ali sploh razmišljaj in živim. Če smo res Slovenci, ozaveščeni pripadniki naroda in hkrati svetovljani, bi morali že odpraviti vso to zmedo v naših glavah in začeti živeti iz lastne volje, kar pomeni tudi brez vsakršne prisile. Bodimo vendar Slovenci! Poziv, ki bi bil v normalnih razmerah povsem nepotreben. **D**

Glaser postaja lastnik Perutnine

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije

Najožji člani Kučanovega Foruma 21 in Pahorjevih SD nadaljujejo lastninjenje podjetij po obstoječem načrtu, nekoliko se spreminjajo le oblike, končni cilj – koncentracija kapitala v rokah izbrancev – pa ostaja isti.

Sredi februarja letos je pet gospodarskih družb objavilo napoved prevzemne ponudbe za nakup delnic Perutnine Ptuj, sredi aprila pa so družbe Holding PMP, Merkur, Zlata Moneta 2, Perutninarska zadruga Ptuj in Comet objavile prevzemno ponudbo. Za delnico ponujajo 18 evrov, njihova ponudba, v kateri praga uspešnosti niso določili, pa se izteče 19. maja ob 12. uri. Delnice Perutnine Ptuj doslej niso kotirale na Ljubljanski borzi. V prevzemni ponudbi petih podjetij je navedeno, da se ponudba nanaša na 3,425.818 delnic, medtem ko je 42-odstotni delež že v lasti skupine, ki je 19. marca sklenila delničarski sporazum, po katerem so se dogovorili za usklajeno delovanje v primeru uspešnosti prevzemne ponudbe.

Med prevzemniki vodilni Ponudniki v prevzemni ponudbi navajajo, da so med lastniki enega od prevzemnikov, Holdinga PMP, ki je bil ustanovljen februarja 2006, tudi člani uprave Perutnine Ptuj, in sicer njen predsednik Roman Glaser, člana Tone Čeh in Nada Krajnc ter svetovalec uprave Dimče Stojčevski. Član uprave Milan Čuš

Podatki s spletne strani Perutnine Ptuj kažejo omalovažujoč odnos vodstva do delničarjev.

je solastnik postal v začetku leta 2008, ko mu je del svojih delnic prodal Stojčevski, pri povečanju osnovnega kapitala družbe pa je sodelovalo 27 oseb, med njimi član nadzornega sveta Uroš Vidovič.

Seveda je uprava za Uprava Perutnine Ptuj, ki jo vodi Roman Glaser, član Kučanovega Foruma 21, je takoj po objavi prevzemne ponudbe sporočila, da le-to podpira, izvedba pa naj bi po njenem mnenju pozitivno vplivala na uresničevanje vseh interesov Perutnine Ptuj. Uprava naj bi tudi ugotavljala, da prevzemne

družbe ne nameravajo vplivati na politiko vodenja ciljne družbe oziroma njenih poslov ter da nimajo strateških načrtov, ki bi spreminjali dosednji način poslovanja Perutnine Ptuj ali njene strateške usmeritve. Zato je mogoče pričakovati, da bo strategija razvoja Perutnine Ptuj tudi po izvedenem prevzemnem postopku ostala nespremenjena. Uprava je to mnenje objavila v časniku Večer. Pri tem je navedla, da bo Perutnina Ptuj po končanem prevzemu ostala samostojna pravna oseba, prevzemniki pa z njo ne nameravajo skleniti pogodbe o obvladovanju.

Cilj je isti, le pot je drugačna Roman Glaser je šel pri tem še dlje in dejal, da v primeru Pe-

Roman Glaser postaja pomemben lastnik Perutnine Ptuj.

Končni prevzem so v Perutnini Ptuj načrtovali že leta 1997.

rutnine Ptuj ne gre za klasičen menedžerski prevzem, saj naj bi šlo za konzorcijske načrte več podjetij, ki naj bi našla interes v lastniškem povezovanju in konsolidiranju družbe. Vodstveni delavci prevzemne družbe naj bi bili le eden od prevzemnikov, vse skupaj pa naj bi bilo samo nadaljevanje dogodkov po privatizaciji leta 1997, ko je skoraj celotna vodstvena struktura v Perutnini Ptuj začela kupovati delnice družbe. To naj bi bila v tistem času njihova zaveza, s katero so želeli upravo in direktorje motivirati, da tudi na ta način pokažejo svoj odnos do podjetja. Glaser je pojasnil, da ima Holding PMP ta čas okoli 5,2 odstotka delnic Perutnine Ptuj, v njem je povezanih 30 menedžerjev, od katerih ima uprava podjetja nekaj nad 60 odstotkov, sam pa ima v tem deležu okoli 20 odstotkov. Na vprašanje, kdaj bo Perutnina Ptuj uvrščena na borzo, je dejal, da se bo to zgodilo takrat, ko bodo lastniki konsolidirano ugotovili takšno potrebo, zato je treba počakati na 19. maj, ko se izteče prevzemna ponudba in bo mogoče videti, ali bo do konsolidacije lastništva v podjetju tudi zares prišlo.

Podcenjevanje delničarjev Ob tem moti dejstvo, da se v resnici ne ve, koliko je dejansko vredna delnica Perutnine Ptuj. Na borzi ne kotira, obvestila vodstva o poslovanju in druge informacije pa so zelo skopki oziroma jih skoraj ni. Na spletni strani družbe Perutnina Ptuj med obvestili za delničarje najdemo le obvestilo z 28.

Odločilno vlogo pri lastninjenju sta odigrala Boško Šrot in Romana Pajenk.

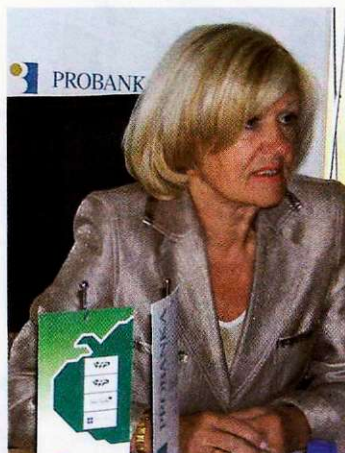
Že leta 1997 načrtovani postopki lastninjenja, po katerih bo nekdanje družbeno premoženje prešlo v roke nekaj posameznikov, se postopoma uresničujejo.

avgusta 2003, novejših informacij ni. Med finančnimi informacijami za delničarje najdemo le podatke o prihodkih in dobičku iz poslovanja v času od leta 1993 do 2002. Spletna stran ni ažurirana, za zadnja tri leta podatkov skoraj ni. To pomeni, da vodstvo Perutnine Ptuj ne objavlja pravih podatkov o poslovanju in lastnikih družbe. Zato se ne da preveriti, ali je cena delnice v višini 18 evrov, kot zdaj ponujajo delničarjem, pravična.

60 ni 100 Nekatere osnovne podatke pa kljub temu lahko razberemo. To so generalni podatki o družbi za leto 2006. Iz njih vidimo, da je imela družba to leto 112,6 milijona evrov celotnih

Lastniška sestava	
NAZIV DELNIČARJA	LASTNIŠKI DELEŽ V ODSOTOKIH
PZP z.o.o.	23,52
KAD	9,90
Pivovarna Laško	8,84
Radenska, d. d.	8,38
Probanka, d. d.	4,33
Agrokor, d. d. Zagreb	3,55
Vzajemni sklad Probanka Globalni	3,01
Banka Celje, d. d.	3,01
A Banka, d. d.	2,49
Lek	2,03
Skupaj:	69,06

Vir: spletna stran Perutnine Ptuj
Opomba: Kdo so preostali lastniki, vodstvo Perutnine Ptuj ni pripravljeno razkriti.

prihodkov, da je v skupini kot celoti (s podružnicami oziroma podjetji v tujini, predvsem v državah nekdanje Jugoslavije) 2.328 zaposlenih, navedeni pa so tudi lastniki oziroma lastniška sestava družbe. Pri tem nikogar v Perutnini Ptuj ne moti, da seštevek lastniških deležev sploh ni 100 odstotkov, saj za 30,94 odstotka lastnikov v Perutnini Ptuj preprosto ne povedo, kdo so. Če pa pogledamo lastnike, ki so navedeni, ugotovimo, da so med njimi tudi povezane osebe Pivovarne Laško. Pivovarna

Nad vsem bedi Milan Kučan.

Laško in Probanka, ki imata po domnevno uradnih podatkih Perutnine Ptuj 21,55-odstoten delež v tej družbi, sta lastniško povezani družbi. K temu prištejmo še 3,01-odstotni delež Probankinega vzajemnega sklada Globalni in dobimo 24,56-odstotni delež, ki je posredno ali neposredno v lasti Boška Šrota in njegove družčine.

Šrotova hobotnica Vsekakor bo premoženje Perutnine Ptuj pristalo v rokah nekaj posameznikov iz t. i. Kučanovega kroga, v katerega se uvrščajo tako Roman Glaser kot Boško Šrot in Romana Pajenk, če naštejemo le najpomembnejše v »perutninski«
zgodbli. ■

Najboljše po osamosvojitvi

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven

Gospodarska rast je najvišja po osamosvojitvi države, intenzivnejše so tudi naložbe. Zaposlenost se povečuje, višje so bile tudi realne plače. Problematična je edino inflacija, ki je v veliki meri posledica svetovnih trendov.

Gospodarski kazalniki kažejo, da je Slovenija v letu 2007 dosegla izredno visoko gospodarsko rast, ki je bila ugodna tudi z razvojnega vidika. V letu 2007 se je v razmerah ugodne mednarodne konjunktуре visoka gospodarska rast od leta 2006, ko je bila 5,7-odstotna, še povečala in je bila najvišja po osamosvojitvi. Znašala je kar 6,1 odstotka. Po ugotovitvah urada za makroekonomske analize in razvoj (Umar) so poleg konjunkturnih razlogov na gospodarsko rast ugodno vplivale tudi sprejete reforme, zlasti na davčnem področju. Glavna dejavnika rasti pa sta bila izvoz blaga in storitev (13-odstotna realna rast) in visoka domača investicijska aktivnost (realna rast investicij v osnovna sredstva je bila 17,2-odstotna). Predvsem v

drugi polovici leta je na rast izvoza pozitivno vplivala pospešena rast izvoza cestnih vozil, krepil se je prispevek izvoza medicinskih in farmacevtskih izdelkov, rast izvoza drugih proizvodov pa se je proti koncu leta umirjala.

Visoke naložbe Investicijska dejavnost je bila lani najintenzivnejša v zadnjih letih; krepila jo je pospešena graditev infrastrukture, močno so se okrepile tudi druge gradbene investicije. Ugodna poslovna pričakovanja so še naprej spodbujala rast investicij v opremo in stroje ter širjenje proizvodnih zmogljivosti. Rast državne in zasebne potrošnje (1,4 oziroma 3,1 odstotka) se je v primerjavi z letom 2006 umirila, zlasti nizka je bila v prvi polovici leta, nato pa se je nekoliko povečala, kar so pri potrošnji gospo-

dinjstev nakazovali tudi nekateri kratkoročni kazalniki. Na uvozni strani sta k visoki rasti pripomogla uvoz proizvodov vmesne porabe ter opreme in strojev, povezan z rastjo izvoza in investicij, ter uvoz cestnih vozil. Med posameznimi dejavnostmi so največji delež h gospodarski rasti prispevali predelovalne dejavnosti in gradbeništvo, konjunktura v obeh pa je ugodno vplivala tudi na visoko rast nekaterih tržnih storitev.

Rast zaposlenosti Visoka gospodarska aktivnost je lani ugodno vplivala tudi na razmere na trgu dela. Rast zaposlenosti je bila namreč 2,7-odstotna. Po dejavnostih se je zaposlenost najbolj povišala v gradbeništvu (10,8 odstotka), prometu (6,4) in v poslovnih storitvah (6,3), prvič po letu 2001 pa tudi v predelovalnih dejavnostih

(0,7 odstotka). Že tretje leto zapored se je povečalo tudi zaposlovanje tujcev. Število brezposelnih se je lani precej zmanjšalo, tako da sta se obe stopnji brezposelnosti močno znižali (registrirana z 9,4 na 7,7 odstotka, anketna s 6 na 4,9 odstotka).

Plače realno višje V letu 2007 je rast plač ostala umirjena, pri čemer so se netoplače zaradi sprememb v dohodninski zakonodaji povečale bolj kot brutoplače. Brutoplača na zaposlenega se je v letu 2007 povečala nominalno za 5,9 odstotka in realno za 2,2 odstotka. Za nominalno rastjo produktivnosti dela, ki je bila 7,2-odstotna, je brutoplača na zaposlenega zaozerala za dobro odstotno točko. Pomembno pa je, da je bila rast netoplač lani zaradi sprememb v dohodnini za 2 odstotni točki višja od rasti brutoplač.

Inflacija Kot je znano, so se lani precej zvišale cene življenjskih potrebščin, kar je kazalnik za inflacijo. Povprečna inflacija je ob koncu leta znašala 3,6 odstotka, medletna pa 5,6 odstotka. Pritisk na cene življenjskih potrebščin se je začel izrazito povečevati sredi leta predvsem kot posledica znatnega dviga cen nafte in podražitve osnovnih surovin ter hrane na svetovnih trgih, kar je vplivalo na izrazit skok domačih cen hrane in tekočih goriv. Pri tem ekonomisti ugotavljajo, da so se ta gibanja, ki so jim bila sicer izpostavljena vsa svetovna gospodarstva, v Sloveniji odražila v večji meri, saj so učinke zunanjih dejavnikov še poudarili nekateri notranji strukturni dejavniki. Pospešek rasti cen storitev je bil lani precej manjši; deloma je bil povezan z učinki uvedbe evra na inflacijo v začet-

Zelo se povečujejo naložbe v gradbeništvu.

Pričakuje se postopno umirjanje rasti cen in s tem inflacije.

Vrsta brezposelnih se krajša.

ku leta, kar se je najbolj odrazilo na rasti cen gostinskih in nekaterih drugih storitev. Ob takšnih gibanjih so ukrepi ključnih makroekonomskih politik v letu 2007 ostali naravnani k omejevanju inflacijskih pritiskov, ugotavljajo v Umarju.

Kako naprej? Spomladanska napoved predvideva, da se bo gospodarska rast letos umirila na 4,4 odstotka. Predvidena realna rast bruto domačega proizvoda (BDP) je namreč precej nižja od dosežene v preteklih dveh letih, vendar ostaja približno na ravni povprečne rasti, dosežene v preteklih petih letih. Upočasnitev je v veliki meri vezana na umirjanje konjunktura v mednarodnem okolju in je pretežno cikličnega značaja, saj bo rast nižja predvsem v segmentih, ki so lani in tudi predlanskim naraščali najhitreje. Na potrošni strani so to izvoz in investicije v osnovna sredstva, na ponudbeni strani pa predvsem dejavnosti gradbeništvu, predelovalnih dejavnosti, trgovine in finančnega posredništva. Takšna gibanja so bila pričakovana. Glede na to, da se razmere v mednarodnem okolju umirjajo bolj, kot smo pričakovali jeseni, pa je tudi spomladanska napoved gospodarske rasti za leto 2008 nekoliko nižja od jesenske (4,6 odstotka).

Višji dohodki Struktura gospodarske rasti se bo letos v primerjavi s preteklim letom nekoliko spremenila, saj se bo znižal prispevek investicij, okrepil pa prispevek zasebne in državne potrošnje. Izvoz bo tudi v letu 2008 glavni dejavnik gospodarske rasti. Realna rast izvoza blaga in storitev bo 9,7-odstotna; nanjo bodo ključno vplivala konjunkturalna gibanja

v mednarodnem okolju, zlasti v prvem četrtletju pa na Umarju pričakujejo nadaljnji pozitiven vpliv visoke rasti izvoza vozil, ki se je začel sredi preteklega leta. Prispevek investicij v osnovna sredstva h gospodarski rasti bo precej nižji kot lani (realna rast investicij v osnovna sredstva se bo s 17,2 znižala na 5,4 odstotka), saj ekonomisti pričakujejo umiritev lanskih visokih stopenj rasti pri gradbenih investicijah, investicije v stroje in opremo pa bodo ostale približno na ravni preteklega leta. Pri tem bo obseg investicij v avtoceste še vedno večji od lanskega, okrepile se bodo investicije v železniško infrastrukturo in energetske objekte, prav tako pričakujejo večji obseg stanovanjske graditve v primerjavi z letom prej. Prispevek zasebne in državne potrošnje, ki sta lani rasli precej umirjeno, se bo letos okrepil. Na višjo realno rast zasebne potrošnje naj bi kljub predvideni nižji realni rasti skupnega razpoložljivega dohodka delno vplivale razlike v stopnjah rasti plač (zaradi odpravljanja plačnih nesorazmerij in dohodninske olajšave, uvedene na začetku leta). Razpoložljivi dohodek se bo tako relativno bolj povečal tistim skupinam, ki so bolj nagnjene k trošenju, v nasprotju

s preteklim letom, ko se je ob znižanju dohodninskih stopenj dohodek bolj povečal skupinam, ki so bolj nagnjene k varčevanju. Realna rast državne potrošnje se bo okrepila predvsem zaradi večjega števila zaposlenih (predsedovanje EU) in relativno višjih izdatkov za blago in storitve.

Rast zaposlenosti Ob nižji gospodarski rasti se bo letos postopno umirjala tudi rast zaposlenosti. Predvsem zaradi visoke ravni v začetku leta bo ta v povprečju razmeroma visoka (1,1 odstotka), a precej nižja kot lani. Ekonomisti pričakujejo nadaljnjo rast zaposlenosti v poslovnih in nekaterih dejavnostih javnih storitev, prav

aktivnosti se bo realna rast plač v zasebnem sektorju precej upočasnila, v javnem sektorju pa bo po štirih letih razmeroma skromnih rasti letos precej višja kot lani, predvsem zaradi dogovorjenega začetka odpravljanja plačnih nesorazmerij.

Kaj pa inflacija? Konec letošnjega leta ekonomisti pričakujejo nižjo medletno inflacijo v primerjavi z letom 2007. Ekonomisti pričakujejo postopno zniževanje medletne inflacije na 4 odstotke ob koncu leta, povprečna inflacija pa bo predvsem zaradi učinka visokih stopenj v drugi polovici preteklega leta višja kot lani in naj bi znašala 5,2 odstotka. Pričakuje-

Zaradi sprememb v dohodninski zakonodaji so bile netoplače lani za 2,2 odstotka višje od brutoplač.

tako v gradbeništvu, čeprav manj kot lani, v predelovalnih in drugih osnovnih dejavnostih pa se bo število zaposlenih predvidoma zmanjšalo. Stopnji registrirane in anketne brezposelnosti bosta še naprej upadali, vendar počasneje kot v letu 2007.

Plače bodo višje Rast plač bo letos višja kot lani, kar bo posledica višje rasti plač v javnem sektorju zaradi začetka odpravljanja plačnih nesorazmerij. Ob upoštevanju dogovorjenih povišanj plač v javnem in zasebnem sektorju bo realna rast brutoplače na zaposlenega letos nekoliko višja kot lani, in sicer za dobra dva odstotka. Glede na nižjo rast gospodarske

jo tudi manjše podražitve cen hrane, na zmanjševanje inflacijskih pritiskov pa bo vplivala predvidena upočasnitev gospodarske aktivnosti. Na umirjanje rasti cen bodo pozitivno vplivali ukrepi cenovne politike. Prav tako ne pričakujejo vplivov na inflacijo, ki bi izhajali iz sprememb obdavčitve in trošarin. Na Umarju opozarjajo, da bi še hitrejša rast plač, ki bi bistveno preseгла rast produktivnosti, in hitrejšo povečevanje javnofinančnih izdatkov od predvidenega pomenila ključno tveganje za uresničitev osrednje napovedi inflacije, in sicer zaradi neposrednega učinka ter tudi zaradi posledično višjih inflacijskih pričakovanj in sekundarnih učinkov, ki bi jih takšna gibanja spodbudila. Dodajmo, da se za leto 2009 pričakuje 3-odstotna inflacija. ■

Zaradi spremembe dohodninske zakonodaje so bile netoplače višje.

Vpis po starih programih bo mogoč samo še letos.

Bolonjski reformni glavobol

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Bolonjsko reformo predvsem dodiplomskih študijskih programov je treba končati v študijskem letu 2009/10, je v začetku aprila dejala ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar.

V Sloveniji je bilo do 1. marca akreditiranih 314 bolonjskih programov, 167 na prvi, 132 na drugi in 15 na tretji bolonjski stopnji, kar je približno polovica vseh programov. Pri novih študijskih programih pa ne gre samo za preslikavo starih programov, ki imajo pogosto po dva naslednika, ampak za njihovo temeljito preoblikovanje. Vpisa v nove programe na prvi oziroma drugi stopnji vse do 11. aprila še niso razpisali na akademijah in fakultetah s področja pedagogike, sociale, zdravstva, naravoslovja in računalništva. Več usklajevanja bo potrebnega pri preoblikovanju programov

v primerih, ko študij poteka na več fakultetah. Prošnje za vpis prenovljenih programov za študijsko leto 2009/10 bodo morali visokošolski zavodi in univerze ministrstvu za šolstvo, znanost in tehnologijo (MVTZ) posredovati najkasneje do 1. decembra 2008. MVZT je z imenovanjem manjkajočih članov v svet za visoko šolstvo izpolnilo pogoje, da lahko postopki akreditacije novih programov tečejo naprej.

Po dogovoru MVZT je skupaj z rektorji univerz dosegel tudi dogovor o absolventskem stažu po reformi. Na skupnem srečanju so se rektorji univerz strinjali, da v

bolonjskem procesu absolventski staž ni predviden, bolonjski programi pa morajo biti oblikovani zato, da se diploma pripravi in zagovarja v sklopu zadnjega semestra študija. Na tiskovni konferenci MVTZ, na kateri je ministrica predstavila uvajanje bolonjskega procesa v slovensko visoko šolstvo, je bil govor tudi o problemu diplomirancev starih programov, ki so vpisali drugo bolonjsko stopnjo v pričakovanju, da bodo s tem dosegli višjo stopnjo izobrazbe. Ustrezna

rešitev te težave je prepuščena dogovoru med omenjenimi diplomiranci in posameznimi vi-

Ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar

sokoškolskimi zavodi, na katere so se le-ti vpisali. Pričakovani o pridobitvi višje izobrazbe po besedah ministrice niso vzbudili na ministrstvu. Slovenija kot predsedujoča EU predseduje tudi skupini za spremljanje bolonjskega procesa. V času predsedovanja bo Slovenija pripravila oceno stanja bolonjskega procesa, tako da bo poleg rednega dveletnega poročila izvedena tudi neodvisna evalvacija bolonjskega procesa v desetletnem obdobju.

Kritični v ŠOS Kot je menil predsednik Študentske organizacije Slovenije (ŠOS) Tomaž Frelih, implementacija bolonjske reforme v Sloveniji ne dosega bolonjskih ciljev. Pri tem je izpostavil težavo enačenja ravni izobrazbe študentov z univerzitetno izobrazbo s tistimi, ki končujejo študij po drugi bolonjski stopnji. ŠOS meni, mora država zagotoviti absolventski staž tako po prvi kot po drugi bolonjski stopnji, ker so študentje do tega glede na veljavno zakonodajo upravičeni tudi v okviru bolonjskega študija. ŠOS namreč trdi, da bolonjska reforma absolventskega staža ne prepoveduje izrecno, poleg tega pa je absolventski staž nujno potreben, dokler dejanska obsežnost študijskih programov ne bo resnično ustrezala bolonjski strukturi in dokler bo prenova študijskih programov le formalna. Sedanji »bolonjski« študentje imajo po mnenju predsednika odbora ŠOS za visoko šolstvo Toneta Luna pravico vpisati absolventski staž: »Omogočiti je treba dokončanje študija pod takšnimi pogoji, kot so veljali, ko so se vpisali!« Poleg tega predsedniku ŠOS ni všeč, da se ministrica za šolstvo o problemih bolonjskega študija ne pogovarja s študenti, ampak samo z rektorji, od ministrstva pa pričakuje konkretno podporo pri pravilni bolonjski prenovi. Največje težave je po Frelihovem mnenju povzročila hitra in neusklajena sprememba zakonodaje v letu

V bolonjskem procesu absolventski staž ni predviden.

2006, ki je vpeljala enačenje stare in nove izobrazbe po bolonjskem študiju. Neskladja se pojavljajo zaradi enačenja statusa študentov z univerzitetno izobrazbo s tistimi, ki so končali študij po drugi bolonjski stopnji. Tudi pravni položaj študentov, ki so vpisali drugo bolonjsko stopnjo in so pričakovali višjo stopnjo izobrazbe, kot bi jo imeli sicer, še ni rešen. »Pri prehodu s starega sistema na bolonjskega se pojavljajo težave tudi z dostopnostjo podiplomskega študija za študente na starih univerzitetnih študijih, saj bo znanstveni magisterij letos razpisan zadnjič.« je opozoril Lun. Vse navedene težave bi bilo po mnenju ŠOS treba rešiti sistemsko, za vse študente skupaj.

Odziv ministrstva Visokoškolski zavodi naj k bolonjski reformi pristopijo odgovorno, predvsem pa tako, da bodo študijske obveznosti realno izvedljive znotraj bolonjskih stopenj, pravijo na MVTZ. Evropa absolventskega staža ne pozna, zato tudi v slovenskem visokem šolstvu v študijskih pro-

Predsednik ŠOS Tomaž Frelih opozarja na težave bolonjske reforme.

gramih, oblikovanih po bolonjskih smernicah, ni potreben, se je MVZT odzvalo na ugovore, ki jih je predložila ŠOS, in še enkrat pojasnilo, da so vsebinsko gledano bolonjski študijski programi zasnovani tako, da se diploma pripravlja in zagovarja v sklopu zadnjega letnika oziroma semestra študija na 1. oziroma 2. bolonjski stopnji. Potrebe po absolventskem stažu ni, saj mora biti študij časovno prilagojen obveznostim študenta, da jih lahko opravi znotraj uradnega trajanja študijskega

programa. Po zakonu določen rok za preoblikovanje študijskih programov v skladu z bolonjskimi smernicami se nezadržno bliža, zato bo razpis za vpis v 1. letnike starih študijskih programov mogoč samo še v prihajajočem študijskem letu 2008/09.

Težave ostajajo Težave pri uvajanju bolonjskega študija bodo torej ostale. Ker bolonjski študij zahteva manjše skupine študentov ter s tem večje prostorske in kadrovske zmogljivosti, se predvsem na filozofski fakulteti bojijo, da bo študij v prehodnem obdobju dražji, kot so predvidevali, namesto da bi bil cenejši. Poleg tega naj se študijska doba kljub odpravi absolventskega staža ne bi skrajšala, saj naj bi večina študentov študij nadaljevala. **D**

V času predsedovanja bo Slovenija pripravila oceno stanja bolonjskega procesa. Poleg rednega dveletnega poročila bo izvedena tudi neodvisna evalvacija bolonjskega procesa.

Razlike med regijami ogromne

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

V Sloveniji delamo v povprečju dobrih 40 ur na teden. Za svoje delo smo februarja letos dobili dobrih 1.300 evrov brutoplače, kar je približno 200 evrov več, kot je bila povprečna mesečna brutoplača v letu 2005.

V Sloveniji je vsako leto 14 dela prostih dni, kar je enako kot na Hrvaškem in dan manj kot v Avstriji. Druge sosednje države so v tem oziru skromnejše, saj imajo v Italiji 13, na Madžarskem pa 11 dela prostih dni. Oseba, zaposlena v Sloveniji, ima pravico do dopusta v trajanju najmanj štiri tedne; število dni dopusta je namreč odvisno tudi od delodajalca. V povprečju lahko v Sloveniji zaposlena oseba izkoristi dobrih 25 dni dopusta na leto. Ob tem spomnimo, da so 42-urni delovni teden uvedli v drugi polovici prejšnjega stoletja in ga sčasoma celo skrajšali

na 40-urnega. Leta 2007 smo v Sloveniji v povprečju opravili 40,4 ure, moški so v povprečju delali 41,3, ženske pa 39,2 ure na teden; bistvenih razlik med kmetijskimi, nekmetijskimi ter storitvenimi dejavnostmi v številu opravljenih ur ni bilo.

Storitvene dejavnosti V kateri dejavnosti dela največ Slovencev? Čedalje več jih je zaposlenih v storitvenih dejavnostih, delež delovno aktivnih oseb v tem sektorju je namreč že presegel 50 odstotkov. Podrobnejši pogled pa pokaže, da je največ moških pa tudi največ žensk zaposlenih v predelovalnih de-

javnostih (tretjina vseh delovno aktivnih moških in petina takih žensk), sledijo pa delovno aktivni, ki se ukvarjajo s trgovinsko dejavnostjo. Največ, dobrih 16 odstotkov, delovno aktivnih prebivalcev je zaposlenih v po-

Najvišje plače prejemajo zaposleni v osrednjeslovenski, najnižje pa v pomurski regiji. Razlika v povprečni mesečni brutoplači med obema regijama je konec leta 2007 znašala skoraj 450 evrov: v osrednjeslovenski regiji je bila 1.546, v pomurski pa 1.105 evrov.

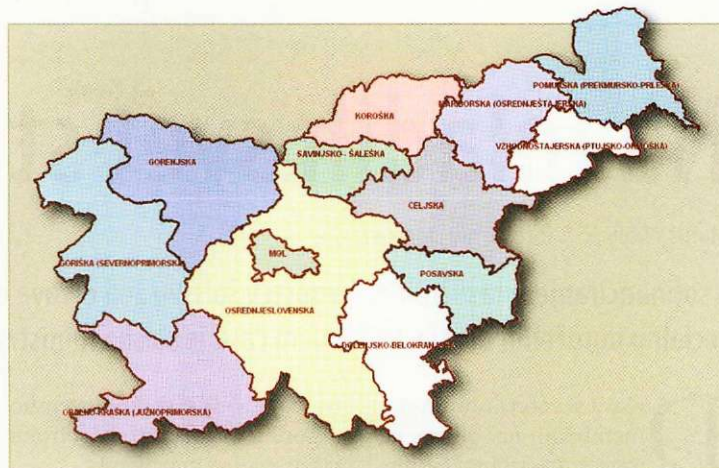
klicni skupini tehniki in drugi strokovni delavci. Med delovno aktivnimi moškimi je skoraj petina upravljavcev strojev in naprav oz. industrijskih izdelovalcev in sestavljavcev, skoraj petina vseh delovno aktivnih žensk pa opravlja poklic strokovnjakinje.

Delo ob manj ugodnem času

Približno tretjina zaposlenih oseb opravlja izmensko delo, slaba polovica delovno aktivnega prebivalstva dela ob večerih in petina ponoči. Nočno delo je značilnejše za moške, saj ponoči dela dobra četrtina vseh delovno aktivnih moških in dobra deseti-

V mandatu te vlade so plače v povprečju 200 evrov višje.

Največ prostih delovnih mest je na voljo v osrednjeslovenski statistični regiji.

na delovno aktivnih žensk. Dve tretjini delovno aktivnih oseb običajno ali občasno delata ob sobotah; med njimi je nekoliko več moških kot žensk. Podobno razmerje med moškimi in ženskami velja za nedeljsko delo, vendar ob nedeljah običajno ali občasno dela tretjina delovno aktivnih prebivalcev Slovenije.

Moškim višja plača Za svoje delo so ženske leta 2005 na mesec v povprečju prejele 1.132 evrov brutoplače, moški pa za skoraj 7 odstotkov več, to je 1.216 evrov. Plače žensk so se najbolj približale plačam moških v poklicni skupini uradniki; za njimi so namreč zaostajale za 6 odstotkov. Največje razlike v plačah so med upravljavci strojev in naprav oziroma med industrijskimi izdelovalci in sestavljavci, kjer so ženske v povprečju dobile za četrtno brutoplače manj kot moški kolegi. Do velikih razlik v izplačanih mesečnih brutoplačah prihaja tudi med različno izobraženimi zaposlenimi osebami. Leta 2005 so osebe z nedokončano osnovno šolo v povprečju prejele nekaj manj kot 750 evrov, visoko izobražene osebe pa skoraj trikrat več, kar je skoraj 2.150 evrov mesečno.

Število brezposelnih pada Število brezposelnih oseb, ki jih merimo z anketo o delovni sili, se je v zadnjih desetih letih zmanjšalo za dobrih 40 odstotkov; leta 1997 je bilo v Sloveniji 72.000, deset let kasneje pa 50.000 anketno brezposelnih oseb. V omenjenem obdobju je bilo 15.000 manj brezposelnih moških in

7.000 manj brezposelnih žensk. Anketno brezposelna je tista oseba, ki v tednu pred anketiranjem ni delala, ki je v zadnjih 4 tednih aktivno iskala delo in je delo pripravljena sprejeti v roku 14 dni, če bi ga seveda dobila. Podoben trend prikazujejo tudi podatki o številu registriranih brezposelnih oseb Zavoda RS za zaposlovanje; njihovo število se je v zadnjih desetih letih prav tako zmanjšalo za dobrih 40 odstotkov, in sicer s 125.000

na 71.000 oseb, ki so kot iskalci zaposlitve prijavljeni na zavodu za zaposlovanje.

Kje do zaposlitve? Lani je bilo v Sloveniji v povprečju na dan na voljo skoraj 9.000 prostih delovnih mest, kar je bila največja možnost izbire delovnega mesta po letu 2001. Največ prostih delovnih mest je bilo na voljo v osrednjeslovenski statistični regiji, in sicer tretjina vseh prostih delovnih mest na območju

naše države. Osrednjeslovenski sta sledili podravska in savinjska regija s 1.579 oz. 1.062 prostimi delovnimi mesti. Največ, skoraj 5.000 oziroma več kot polovica vseh prostih delovnih mest je bila na voljo v storitvenih dejavnostih, v kmetijskih jih je bilo na voljo dobrih 40 odstotkov, medtem ko v kmetijskih dejavnostih niso zaznali velikega povpraševanja po delovni sili, saj so ponujeno delovno mesto zabeležili le v 66 primerih. **D**

Odgovor na razvojne zaostanke

Razprava o pokrajinski zakonodaji in s tem povezanem posvetovalnem referendumu se je nadaljevala tudi v preteklem tednu. O tem je nekoliko več povedal Jože Tanko, vodja poslanske skupine SDS, in sicer v času obiska te poslanske skupine na severnem Primorskem. Dejal je, da predlog opozicije, da bi na posvetovalnem referendumu o uvedbi pokrajin spraševali le splošno o številu pokrajin, nima pravega smisla, saj je tiste, ki živijo znotraj predvidenih pokrajin, treba vprašati o imenu, vsebini in meji. Postopki za referendumsko pobudo o členitvi Slovenije na pokrajine naj bi se v kratkem končali, potem pa bi izpeljali referendum, in sicer predvidoma 22. junija. Pojasnil je, da zemljevid 13 pokrajin še ni dokončen, saj ga je mogoče dopolniti in spremeniti, za kar pa je potreben konkreten predlog. Predlog opozicije za spremembo referendumskega vprašanja – predvsem o številu pokrajin – se mu zdi preveč splošen in zato »nima pravega smisla«. »Naš predlog je bistveno boljši,« je poudaril Tanko. Po njegovih besedah bi bila uvedba pokrajin najučinkovitejši odgovor na razvojne zaostanke posameznih območij Slovenije. Čeprav je Goriška kot statistična regija med uspešnejšimi slovenskimi območji, se je njen zaostanek za osrednjim delom države v zadnjih desetih letih, upoštevajoč BDP na prebivalca, povečal za dobrih 2.200 na 7.000 evrov. Podatki o drugih regijah so še skromnejši. Sicer pa

Poslanska skupina SDS na severnem Primorskem

bi ob regionalizaciji Slovenije pokrajine poleg nalog dobile tudi ustrezne finančne vire, konkretno okoli 15 odstotkov državnega proračuna. Severna Primorska bi dobila 71 milijonov evrov, od katerih bi jih bilo 15 namenjenih razvojnim projektom, je dejal poslanec SDS Danijel Krivec, bovški župan. Na tiskovni konferenci je govoril o gospodarskem razvoju Goriške, katerega pomemben del je projekt In-Prime, medtem ko je poslanka SDS Eva Irgl izpostavila uspehe na področju šolstva in cestne infrastrukture v zadnjem mandatu. Med drugim je napovedala jesensko odprtje odseka hitre ceste prek Rebernic, ki bi po prvih obljubah moral biti končan že konec lanskega leta. Poslanska skupina SDS se je na Goriškem srečala tudi s severnoprimorskimi župani in predstavniki občinskih odborov SDS.

Na mladih svet stoji

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije

S sofinanciranjem različnih dejavnosti v šolstvu želi država omogočiti temeljne pogoje za izobraževanje tudi otrokom iz socialno ogroženih družin. V zadnjem času je šolsko ministrstvo sprejelo še nekatere ukrepe, ki bodo šolanje še olajšali.

Država si s številnimi spremembami na področju vzgoje in izobraževanja prizadeva za zagotavljanje enakih možnosti. Že v šolskih klopih se začne diskriminacija otrok iz socialno šibkih družin, ki ne zmorejo zagotoviti vseh pogojev za uspešen otrokov razvoj. Na ministrstvu za šolstvo in šport (MŠŠ) so se odločili, da takim družinam z različnimi ukrepi priskočijo na pomoč. Seveda so v splošnem vse spremembe, ki so jih pripravili na MŠŠ, dobrodošle, vendar je zaskrbljivo, da starši za tako minimalni izdatek, kot je šolska malica, potrebujejo subvencijo. Seveda bi bila veliko bolj razvese-

ljiva novica, da je vsako slovensko gospodinjstvo zmožno otroku plačati malico in učbenike.

Brezplačna izposoja Delež učencev, ki so vključeni v učbeniške sklade, se iz leta v leto povečuje. Glede na statistiko MŠŠ je bilo v preteklem letu vanje vključenih kar 91 odstotkov učencev. Pristojno ministrstvo je že v letu 2006 prvič zagotovilo brezplačno izposajo učbenikov za učence od prvega do četrtega razreda, lani pa so bili brezplačne izposoje učbenikov deležni vsi učenci od prvega do sedmega razreda. Pred dnevi so na omenjenem ministrstvu predstavili

glavne aktivnosti na področju učbenikov in učne tehnologije. Med najpomembnejše novosti zagotovo spada brezplačna izposoja učbenikov v vseh devetih razredih osnovne šole. V srednjih šolah učbeniški sklad ni obvezen, vendar raziskava kaže, da se je delež šol, ki imajo učbeniški sklad, od leta 2004 do danes z 90 povečal na 95 odstotkov. Posledično se je povečalo tudi število dijakov, ki si tako sposojajo učbenike. Njihov delež se je s 65 odstotkov povzpел na 76 odstotkov. Po izračunih naj bi bili starši zaradi učbeniških skladov v srednjih šolah prihranili vsaj dve tretjini sredstev, ki

bi jih potrebovali za nakup novih učbenikov. Kot je izjavila direktorica direktorata za vrtce in šole Mojca Škrinjar, MŠŠ pri politiki učbenikov izhaja iz načel kakovosti, dostopnosti in odličnosti, kar utemeljuje brezplačna izposoja učbenikov za učence celotne osnovne šole že v prihodnjem šolskem letu, zagotavljanje učbenikov za učence narodnih skupnosti (italijanske in madžarske), Rome in učence s posebnimi potrebami. Učna gradiva so bila do sedaj v večini namenjena pokrivanju potreb za osnovne šole, v prihodnje pa naj bi več pozornosti namenili tudi srednjim šolam. Z novelo zako-

na so postali šolski skladi obvezni, kar bo zmanjšalo porabo sredstev, ki jih prispevajo starši.

Financiranje projektov V letošnjem koledarskem letu je bilo za področje učbenikov namenjenih 5,5 milijona evrov, s katerimi financirajo različne projekte. Mednje se uvršata tudi projekt zmanjševanja teže šolskih torbic z imenom Učbeniki za na klop. Že v lanskem letu so na MŠŠ zagotovili berila in učbenike za tehniko in tehnologijo, letos pa naj bi dodali nekatere nove učbenike, predvsem s področja naravoslovja. V prihodnje nameravajo dodatno financirati nakup učnih gradiv za srednje šole z redkimi programi in naravoslovnih gradiv za običajne srednje šole. MŠŠ bo v prihodnje delno financiralo tudi nakup naravoslovnih kovčkov za osnovne šole, ki bodo opremljeni z naravoslovnimi pripomočki za poskuse v naravi. Sredstva bodo namenili tudi za učna gradiva za slepe in slabovidne učence ter dijakove pa tudi za nizkonakladne učbenike. Tovrstno gradivo je zelo drago, saj programe, pri katerih so ti učbeniki potrebni, obiskuje zelo majhno število dijakov. V lanskem letu je MŠŠ za programe slepih in slabovidnih namenilo 80 tisoč evrov. Tudi letos bodo pomagali slepim in slabovidnim otrokom, saj so z Zavodom za slepo in slabovidno mladino v Ljubljani ter z Zvezo slepih in slabovidnih Slovenije že sklenili pogodbe za izdelavo prilagojenih gradiv.

Topel obrok V letošnjem letu je bil sprejet zakon o subvencioniranju dijaške prehrane, ki predvideva sistemsko ureditev prehrane dijakov, in sicer podobno, kot je to urejeno za študente. Novi zakon dijaško prehrano opredeljuje širše kot njegov predhodnik in določa, naj bi vsak srednješolec v času pouka in praviloma znotraj šolskega prostora dobil topel obrok. Za ustrezno izvrševanje zakona bo v državnem proračunu za leti 2008 in 2009 zagotovljenih okrog 38 milijonov evrov dodatnih sredstev za subvencioniranje šolske prehrane dijakov in vajencev v srednjih šolah. Ob tem se postavlja vprašanje, kako bodo šole, ki nimajo

Učbeniški sklad za OŠ brezplačen.

ustrezne kuhinje in jedilnice, zagotovile topel obrok. Država že vrsto let subvencionira prehrano učencev, ki je zaradi slabega socialnega položaja ne morejo plačati v celoti. V osnovnih šolah država zagotavlja plačo za organizatorja šolske prehrane, in sicer je predvideno eno tovrstno delovno mesto na 4.200 učencev. Financira tudi plačo kuharja za pripravo malic in določa eno delovno mesto na 400 učencev.

Številne spremembe Pred kratkim je začela veljati tudi novela zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki različnim subjektom omogoča ustanavljanje zasebnih poklicnih šol. Ta ukrep bo omogočil povezovanje izobraževanja z gospodarstvom in vzpostavljanje javno-zasebnega partnerstva. Novela določa izključitev storilcev najhujših kaznivih dejanj iz vzgojno-izobraževalnega dela. Na

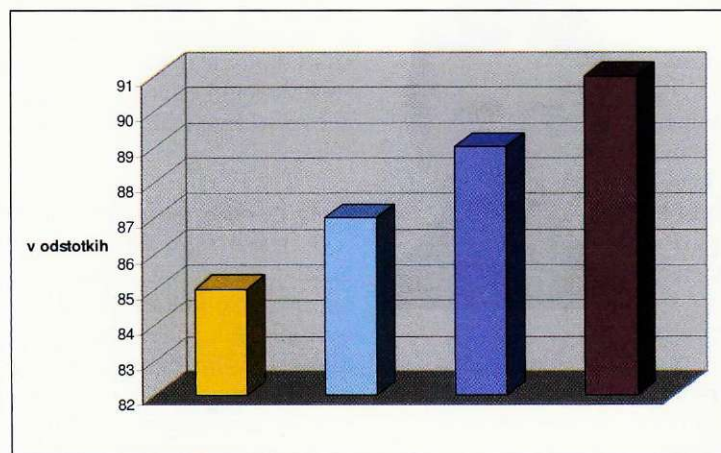
Sistemska ureditev prehrane dijakov bo podobna študentski.

področju srednjega šolstva je začel veljati nov način financiranja srednjih šol in dijaških domov, ki določa financiranje glede na število udeležencev izobraževanja. Predvideva tudi pomoč staršem, ki imajo v dijaškem domu hkrati več kot enega otroka. Kot rečeno, se bo spremenil tudi način financiranja v srednjih šolah. Ta ukrep bo povečal avtonomijo šol in možnosti za razporejanje sredstev. Novela določa, da morajo šole zagotavljati tako finančno kot tehnično podporo za delovanje svetov staršev, ki se lahko po novem združujejo tudi na lokalni, regionalni ali celo državni ravni. Pristojnosti sveta staršev so natančneje določene, z novelo pa je svet dobil tudi nekatera nova pooblastila in funkcije.

Spremenjene pristojnosti Vzgojno-izobraževalni zavodi morajo po novem imeti stalno izobešeno slovensko zastavo, ne

le prvi dan pouka in ob podelitvi spričeval, kot je to veljalo do zdaj. Na novo so opredeljene tudi nekatere funkcije zaposlenih. Uvedena je nezdržljivost funkcije ravnatelja oziroma pomočnika ravnatelja s funkcijo člana sveta zavoda. Slednjega je mogoče konstituirati, šele ko so izvoljeni oziroma imenovani vsi predstavniki, razen takrat, ko akt o ustanovitvi določa drugače. Spremenili so se tudi pogoji, ki so bili potrebni za registracijo statusa zasebnega učitelja oziroma vzgojitelja. Omenjena sprememba omogoča vsem zaposlenim, ki izpolnjujejo zahtevane pogoje, da pridobijo status zasebnika, čeprav so že v delovnem razmerju, torej zaposleni v vrtcu ali šoli za čas, krajši od polnega delovnega časa. V srednjih šolah je formalno uzakonjen nov strokovni program, to je programski učiteljski zbor. Več pravic pri sodelovanju v svetu srednje šole bodo imeli tudi predstavniki dijakov.

Novosti v vrtcih Spremembe se bodo dotaknile tudi vrtcev, in sicer se nanje nanaša določba, ki odpravlja zgornjo mejo števila oddelkov. V prejšnjem zakonu je bilo določenih trideset oddelkov kot največje dopustno število, ki je omogočalo delovanje vrtca kot javnega zavoda. Po novem zakonu je določeno le najmanjše število oddelkov za ustanovitev vrtca kot javnega zavoda. Najmanjša meja za izpolnjevanje pogojev za ustanovitev je deset oddelkov. ■

Vključenost učencev osnovnih šol v učbeniške sklade od 2004 do 2007

Slovinci na Molièrovih tleh

Lucija Horvat, foto: arhiv Društva Slovencev v Parizu

V Parizu od leta 1960 deluje Slovensko prosvetno društvo, ki se je leta 1961 preimenovalo v Društvo Slovencev v Parizu. Društvo je ves čas izpolnjevalo svoje poslanstvo, v času osamosvajanja Slovenije je bilo tudi prvi slovenski ambasador.

Največ Slovencev je prišlo v Francijo v 50. in 60. letih 20. stoletja. Seveda se niso vsi ustavili v Franciji – veliko jih je odpotovalo naprej, v čezmorske dežele. Ko se je naval priseljencev nekoliko umiril, se je med Slovenci porodila ideja o ustanovitvi društva. Tako je bilo 9. 7. 1960 ustanovljeno Slovensko prosvetno društvo v Parizu, ki pa se je 17. 12. 1961 preimenovalo v Društvo Slovencev v Parizu. Društvo je leta 1966 dobilo svojo zastavo, ki jo je oblikoval akademski slikar Stane Kregar. Velike zasluge za ustanovitev društva in njegov obstoj ima predvsem prelat I. Čretnik in kasneje gospod J. Flis. »Gospod Čretnik je takrat igral vsestranske vloge: bil je duhovnik, učitelj, prevajalec in socialni delavec. Velike zasluge pa imajo seveda tudi vsa predsedstva in odbori,« je dejala podpredsednica društva Ana Stegu Vičič. V tistih časih je bil temeljni namen društva ob pomoči župnije, duhovnikov in redovnic – sester

Polna dvorana Društva Slovencev v Parizu za silvestrovo 2007

Cirile, Slave in Rozalije, ki so poučevale verouk in slovenščino – združevati slovenske rojake, ohranjati in pospeševati med člani slovensko zavest in izročilo, gojiti kulturno življenje, prenašati na mlade rodove slovensko kulturno in duhovno izročilo

ter obdržati slovensko identiteto. Celotno slovensko skupnost v Parizu so občasno pomagali oblikovati tudi številni duhovniki na študiju v Parizu, kot so: A. Stres, D. Ocvirk, E. Kovač, J. Krašovec, M. Osredkar, R. Petkovšek in drugi. Nekateri od

njih so pomagali pri poučevanju slovenščine. »Lahko trdim, da je društvo izpolnilo svoje poslanstvo v vsakem obdobju s specifičnimi dejavnostmi glede na potrebe rojakov in je vedno kljubovalo izzivom časa po svojih možnostih, saj smo pogosto delovali in vztrajali v zelo težkih razmerah z iskanjem prostorov za maše, dramske skupine, za pouk slovenščine in verouka, kulturne prireditve, veselice, rojstvo ansambla Pariški slavčki in za ples,« pripoveduje Ana Stegu Vičič. Izkupički veselice, ki jih je prirejalo društvo, so bili pogosto namenjeni družinam v stiski.

Slovenski dom Slovenska misija je v letih 1979/81 kupila in prilagodila prostore današnjega Slovenskega doma v Chatillonu, kjer se člani Društva Slovencev v Parizu s sodelovanjem slovenske katoliške misije in župnika Kamina še vedno srečujejo na celodnevni srečanjih z mašo in kosilom. V 80. letih je znova oživelo delovanje pevskega zbo-

Gojiti jezik, kulturo in zgodovino

Pogovarjali smo se s Sebastienom Janežem, predsednikom Društva Slovencev v Parizu.

Kakšna je vaša navezanost na Slovenijo?

Na Slovenijo, kjer so moje korenine, me vežejo mnogi sorodniki: stara mati, strici, tete, bratranci in sestrične, s katerimi imam pisne stike prek elektronske pošte in po telefonu. S to državo je povezana tudi moja življenjska izkušnja, vseh so mi njeni ljudje, narava itd.

Jo pogosto obiskujete?

V Slovenijo pridem najmanj enkrat na leto obiskat sorodnike in izkoristim priložnost za udeležbo na različnih prireditvah, kot so veselice in koncerti v Ljubljani in drugo.

Ali bi se preselili v domovino svojih staršev?

V Sloveniji sta se ustalila brat in sestra, našla sta službo, vendar si je utreti pot v Slovenijo včasih težko, ker je treba nostrificirati diplome in poiskati delovno mesto, ki ustreza študiju. Plače so v Sloveniji sicer manjše, mnogi pa se vrnejo v Slovenijo zato, ker želijo živeti v boljšem okolju in ker ljubijo domovino svojih staršev.

Kako ste motivirani za ohranjanje slovenskih korenin?

Osebnostno menim, da so moje korenine slovenske, ne da bi pri tem pozabil, da živim v Franciji, kjer sem bil vzgojen. Moja navezanost na slovensko kulturo izvira iz spoznavanja jezika in zgodovine v otroških letih, ki je potekalo deloma v slovenski skupnosti v Chatillonu. Mislim, da so to pomembni elementi za pridobitev zavesti o svojih koreninah. O tretji generaciji menim, da mora gojiti jezik, kulturo in zgodovino, potovanja mladih v Slovenijo pa obujajo čut za globlje spoznavanje dežele njihovih korenin.

ra Naš dom, nastal je ansambel Samorastniki, organizirane so bile občasne otroške kolonije, leta 1994 pa je izšla prva številka Korenin. »V vseh letih so se zvrstile številne kulturne prireditve in izmenjave, veselice in izleti,« pravi Stegu Vičičeva. Društvo je bilo v sklopu slovenske katoliške misije dolga leta, vse do odprtja slovenskega veleposlaništva v Parizu leta 1993, prvi ambasador slovenstva in je veliko pripomoglo k slovenski prepoznavnosti v francoskem okolju. V ta namen je pripravljalo kulturne nastope v francoski javnosti, oddaje na slovenskem radiu, shode in manifestacije ob osamosvojitvi Slovenije.

Korenine govoriyo V zadnjih petnajstih letih se je veliko starejših in tudi mlajših rojakov za stalno preselilo v Slovenijo in skupnost je izgubila veliko dobrih sodelavcev. Velika ovira za druženje članov, posebej starejših, je velemestno življenje s svojimi razdaljami in zastoji. Slika članov se je namreč spremenila: druga generacija slovenskih priseljencev je odrasla, poleg tega pa ta trenutek ni dopolnilnega pouka slovenščine niti verouka na slovenski župniji. Reden dopolnilni pouk slovenščine za otroke in odrasle poteka na veleposlaništvu in katedri za slovenski jezik na Inštitutu INAL-

CO v Parizu, kjer je mogoč tudi celoten visokošolski cikel od prvega letnika do doktorata. V 47 letih je bilo v društvu osem predsedstev odbora. Lani je bil za predsednika izvoljen Sebastien Janež, ki izhaja iz druge generacije, odbor pa je pridobil štiri mlade odbornike. Generacije v Društvu Slovencev v Parizu se lepo dopolnjujejo, pravi Stegu Vičičeva: »Starejši imamo več časa na razpolago in izkušnje s skupnim delom, mlajši imajo sveže ideje ter svojstven pogled v preteklost in prihodnost z dodatkom francoske kulture, dobro obvladajo sodobno tehniko komunikacije in so pripravili spletne strani društva, poleg tega smo zdaj vsi člani upravnega odbora povezani z elektronsko pošto.« Življenje Slovencev druge generacije v Parizu je veliko bolj mobilno od življenja njihovih staršev, zato imajo njihove potrebe po slovenstvu temu primerno dimenzijo. Njihova pripadnost slovenstvu velikokrat prijetno preseneča, ker se po besedah Stegu Vičičeve zgodi, da njihove korenine spregovorijo: »Od posameznika je odvisno, kako se bo prilagajal okolju, obdržal slovenske korenine in lastno identiteto. Mislim da nesoodelovanje v slovenski skupnosti ali (ne)znanje maternega jezika nista edino merilo za pripadnost slovenskemu narodu.« **D**

Govor predsednika DSP Sebastiana Janeža 17. junija 2007

Tedenski utrip

RUPEL SPREJEL PREDSTAVNIKE SLOVENCEV V ITALIJI Slovenski minister za zunanje zadeve Dimitrij Rupel je 24. aprila sprejel novoizvoljene predstavnike slovenske manjšine v italijanski parlament in v deželno skupščino Furlanije - Julijske krajine. Srečanja so se udeležili senatorka Tamara Blažina ter deželna svetnika Igor Kocijančič in Igor Gabrovce. Gostje so ministra Rupla seznanili s položajem slovenske manjšine ter še zlasti s pričakovanji glede na nedavne parlamentarne in deželne volitve. Minister Rupel je senatorki Blažinovi in obema deželnicama svetnikoma čestital za izvolitev in jim zaželel uspešno delo. Poudaril je, da je zelo pomembno, da je slovenska manjšina primerno zastopana v najvišjih demokratičnih institucijah države in dežele. V pogovoru s predstavniki manjšine je Rupel izrazil prepričanje, da so odnosi med Slovenijo in Italijo dobri, k čemur bistveno pripomore dejstvo, da je bila s schengenskim sporazumom odpravljena tudi fizična ovira, ki jo je pomenila meja. Raven sodelovanja med državama je visoka in spornih vprašanj je zelo malo. Minister Rupel je z zadovoljstvom ugotovil, da se v zadnjih letih kaže izboljšanje pri izvajanju zaščitnega zakona za slovensko manjšino in da je tudi Furlanija - Julijska krajina sprejela nov deželni zakon, ki dopolnjuje pravni okvir zaščite manjšine. Slovenija, ki je skrb za manjšine zapisala v svojo ustavo, seveda v vseh pogovorih s predstavniki Italije opozarja na ta vprašanja. V zadnjem času je bilo zaradi pozitivnih premikov na italijanski strani teh posegov manj. Minister Rupel pričakuje, da se odnos nove italijanske vlade do slovenske manjšine ne bo spremenil.

Predstavniki manjšine pri ministru

LAHKO BI GA ODKLONIL Italija je napovedala, da bo slovenskemu pisatelju iz Trsta Borisu Pahorju podelila državno priznanje. Pahorju je novico o postopku za podelitev državnega priznanja po slovesnosti v Rižarni posredoval vladni podtajnik Ettore Rosato. Pisatelj je bil sicer zadovoljen z besedami tržaškega župana Roberta Dipiazze. Slednji ga je v Rižarni označil za poštenega intelektualca, ki je vselej razmišljal s svojo glavo. Primorski dnevnik piše, da iz tega izhaja, da bo Pahor z zadovoljstvom sprejel priznanje občine Trst, ki ga je napovedal župan. Boris Pahor pa je za dnevnik Il Gazzettino dejal: »Italija mi hoče podeliti odlikovanje? Lahko bi ga tudi odklonil, saj bi ga s težavo sprejel od predsednika republike, ki se spominja samo povojnega nasilja Slovencev in ne navaja italijanskega nasilja nad Slovenci.« Primorski dnevnik je Pahorjevo izjavo povzel takole: »Če bi odlikovanje sprejel, bi to storil v znak hvaležnosti do italijanskih prijateljev, ki so podprli to pobudo, o kateri sem izvedel iz časopisja.« Pahor je še dejal, da italijanski predsednik Giorgio Napolitano ne more ne vedeti, kaj se je dogajalo s fašizmom pri nas. Kot nadaljuje Pahor, je nasilje nad Slovenci med obema vojnama in med drugo vojno žal povzročilo nasilje nad Italijani, a ne samo nad njimi. Napolitano se med lanskim in letošnjim spominskim dnevom namreč ni spomnil na ustreljene slovenske talce, na požgane domove in na deportacije starejših, žensk in otrok v italijanska koncentracijska taborišča.

Pisatelj Boris Pahor

Britanski premier in vodja Laburistične stranke Gordon Brown je na lokalnih volitvah doživel hud poraz.

Britanski obrat na desno

Ana Müllner, foto: Reuters

Na lokalnih volitvah, ki so prejšnji teden potekale v Veliki Britaniji, je Laburistična stranka pod vodstvom prvega ministra Gordona Browna doživela najhujši poraz v zadnjih 40 letih. Bo Brownu po porazu uspelo obdržati položaj?

Britanska Laburistična stranka je na lokalnih volitvah pretekli četrtek doživela najhujši volilni poraz v zadnjih štirih desetletjih. Laburisti so v lokalnih svetih izgubili kar 330 sedežev v primerjavi s prejšnjim mandatom, medtem ko so jih konservativci pridobili 260. Skupno so se stranke potegovala za 4.102 sedeža v lokalnih svetih. Splošno gledano so konservativci laburiste prehiteli za dvajset odstotkov glasov, na tretje mesto pa so se uvrstili sredinski liberalni demokrati. Smrtni udarec je bil laburistom zadan z izgubo britanske prestolnice, ki bo od sedaj

dalje pod taktirko župana iz vrst konservativcev Borisa Johnsona. Za mnoge je izid lokalnih volitev napoved za prihodnje parlamentarne volitve, ki bodo v Veliki Britaniji potekale čez dve leti. Tako je Konservativna stranka malone že začela sestavljati vlado, medtem pa težke trenutke preživlja vodja laburistov in britanski premier Gordon Brown; z nedavnim porazom laburistov njegovi kritiki iz stranke postajajo čedalje glasnejši in mu pripisujejo levji delež krivde za zgodovinski poraz.

Kazen za premierja? Minule volitve so v prvi plan bolj kot

medstrankarski spopad postavile vprašanje, ali bo prvemu ministru uspelo nadaljevati dolgoterne uspehe Laburistične stranke. Naj spomnimo; Brown je junija lani nasledil Tonyja Blaira, ki je oba položaja zasedal dolgih deset let. Že lani so se tako začela ugibanja, ali bo Brown lahko nadaljeval uspehe svojega predhodnika. Minule lokalne volitve so bile zanj prva velika preizkušnja. A nekdanji finančni minister si je precej ugleda zapravljal predvsem s svojimi spornimi potezami na področju davčne politike. S tem mu ni padla samo priljubljenost med volivci, temveč je poskrbel

tudi za razdore in prepire znotraj lastne stranke. Poleg tega so mu pogosto očitali pomanjkanje odločnosti in karizme, kar sta bili glavni značilnosti njegovega predhodnika. Morda pa je glavni vzrok za poraz laburistov v resnici bolj preprost. Dejstvo je, da se ljudje sčasoma naveličajo na oblasti gledati vedno ene in iste obraze oz. politično opcijo. In po uspehih, ki jih je v zadnjih desetletjih nizala Laburistična stranka, je njen poraz na lokalnih volitvah vse prej kot tragičen.

Pogled v prihodnost Malone isti trenutek, ko so bili znani prvi

neuradni izidi, se je začelo veliko slavje v taboru konservativcev, za katere je to prva velika zmaga po več kot desetletju. Njihov vodja David Cameron trdi, da »tisti, ki so glasovali za nas, tega niso storili zaradi nasprotovanja laburističnemu političnemu vodstvu, temveč zato, ker verjamejo v našo stranko, naš program in nam zaupajo, da lahko spremenimo prihodnost na bolje«. A na novo osvojena samozavest je torijcem očitno dala krila in tako že glasno napovedujejo zmago na parlamentarnih volitvah čez dve leti. Ob nadaljevanju prakse aktualne politične oblasti to niti ni nemogoče, a bi konservativci vseeno lahko vedeli, da se lahko v dveh letih na političnem zemljevidu spremenijo popolnoma vse.

Boj za prestolnico Brez dvoma najzanimivejši predvolilni boj pa je potekal v britanski prestolnici, kjer so tamkajšnji časopisi dvo-boj med dosedanjim županom Kenom Livingstonom in novozvoljenim županom Borisom Johnsonom poimenovali »boj komedijantov«. Izid je bil nepričakovan. Še pred nekaj tedni so javnomnenjske raziskave napovedovale visoko prednost 62-letnemu Livingstonu, ki se je tokrat že tretjič potegoval za županski mandat. A Red Ken, kakor ga radi kličejo mediji, je moral na koncu kloniti pred svojim precej nenavadnim tekmečem. Trinštiridesetletni Boris Johnson, nekdanji novinar, je namreč širši

Po osmih letih se posavlja london-ski župan Ken Livingston.

javnosti znan predvsem po svoji ekscentrični zunanosti in nastopu. Največji očitek na njegov račun v času predvolilne kampanje je bilo prav pomanjkanje političnih izkušenj. Pravzaprav je Johnson britanski javnosti postal znan šele z nekaterimi svojimi ostrimi izjavami o islamu ter nekaterih britanskih manjšinskih skupnostih. V zadnjem času se je nadvse trudil dokazati, da se

Izidi lokalnih volitev laburistom pod Brownim vodstvom napovedujejo burno prihodnost.

kljub svoji nenavadni zunanosti in nastopanju v njem skriva resen politik, ki je zmožen uspešno voditi najbolj poseljeno urbano območje na stari celini.

Razlog za presenetljiv poraz Livingstona, ki je dolga leta kraljeval na lestvici najbolj priljubljenih politikov na Otoku, se morda skriva prav v njem samem. V televizijskih soočenjih je poleg Johnsona dostikrat dajal videz utrujenega starčka, poleg tega pa se je tudi sam večkrat pošalil, da mu v resnici ni do novih štirih let na položaju londonskega župana. Livingston se kljub temu lahko pohvali s številnimi uspehi, ki jih je nanižal v zadnjih osmih letih; to so predvsem izboljšanje prometne infrastrukture, povečanje železnih površin, glavna zasluga pa mu navsezadnje pripada za to, da bo London čez štiri leta gostil olimpijske igre. A Livingston je v zadnjem času na neki način posebej prototip politikov iz vrst laburistov, utrujenih od oblasti in brez vizije. In prav tu je glavni razlog, da so imeli torijci na nedavnih volitvah tako lahko delo.

Vodja konservativcev David Cameron

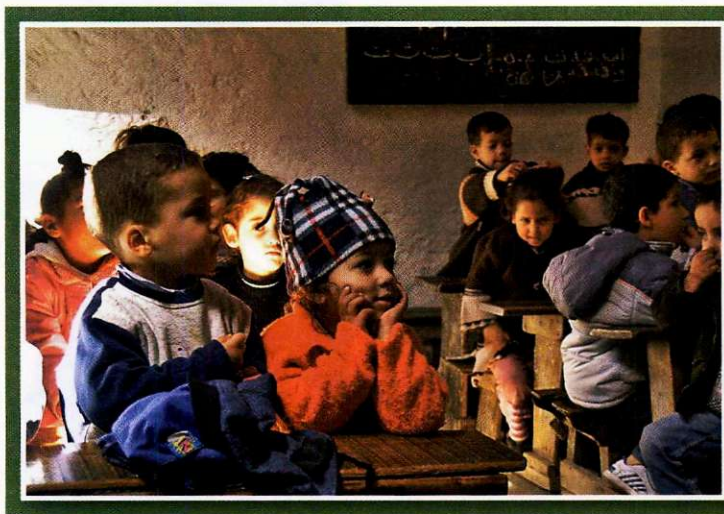
Novi prvi Londončan Boris Johnson

Evropski obrat v desno Nedavne volitve v Veliki Britaniji močno pritrjujejo tezam mnogih evropskih političnih analitikov, ki menijo, da se politični trendi na stari celini obračajo v prid desnosredinskih političnih opcij. Od začetka leta 2007 so v desetih državah EU potekale parlamentarne volitve, in sicer v Franciji, Estoniji, Finski, Poljski, Belgiji, Danski, Grčiji, Irski, Španiji in Italiji. Povsod, kjer je bila desnica na oblasti pred volitvami, ji je uspelo znova osvojiti oblast. V Italiji je na aprilskih volitvah desnici uspelo osvojiti večino v vladi. Edino v Španiji so že drugi zaporedni mandat zaupali socialistom. V državah, kjer je bil najpomembnejši položaj v središču političnega delovanja tradicionalno dodeljen levici (Finska, Belgija, Grčija), so socialdemokratske in socialistične stranke doživele še posebej hude udarce. Po mnenju Dominiquea

Reyniéja s pariške univerze Science Po, so volitve zadnjih dveh let le potrditev trenda, ki naj bi se začel že leta 1996. V tem času naj bi namreč evropska desnica volilnemu telesu ponujala bolj trdno in homogeno izbiro, ki pa je v večini primerov tudi veliko bolj radikalna v primerjavi z rivalskimi opcijami. Medtem ko se ob dobrih gospodarskih trendih povečujejo zahteve po liberalizaciji trga, levica ni ponudila ustreznih odgovorov in je pokazala premalo samozavesti pred tovrstnimi izzivi. Pri tem pa Reynié opozarja, da bo v primeru gospodarske krize, ki se lahko iz Severne Amerike razširi tudi v Evropo, več možnosti za uspeh imela levica, a le če ji bo uspelo sprejeti natančnejše smernice svojega delovanja in nastopiti odločneje. Vsekakor bodo izidi prihajajočih volitev na stari celini edino pravo dokazilo aktualnih političnih trendov. ■

Se bo letošnji izid lokalnih volitev ponovil čez dve leti na parlamentarnih?

Plačilo za obisk šole

Maroške oblasti nameravajo plačati staršem, da bodo svoje otroke pošiljali v šole. Maroški šolski sistem namreč slovi po tem, da tri četrtine šol na podeželju nima na voljo pitne vode, 80 odstotkov pa jih je brez sanitarij. Maroška vlada naj bi se z novim programom želela lotiti predvsem pomanjkljivega izobraževanja revnih otrok na podeželju. Podobni načrti so se namreč že izkazali za uspešne v Mehiki. Pri tem pa potrebujejo šolska poslopja, ki bodo izpolnjevala minimalne pogoje, kot so voda, električna energija, higiena in šolske table. Dogaja se namreč, da deklice nehajo obiskovati šole, ker ni toaletnih prostorov.

Huda nesreča Na vzhodu Kitajske se je zgodila huda železniška nesreča, ki je zahtevala več deset mrtvih in več sto ranjenih potnikov. Nesreča se je zgodila v bližini mesta Zibo v provinci Shandong. Potniški vlak, ki je bil na poti iz Pekinga v priobalno mesto Qingdao, se je najprej iztiril in nato trčil v drug vlak. Ta je bil na poti iz mesta Xuzhou v provinci Jiangsu v mesto Yantai v provinci Shandong. Po iztirjenju

vlak je deset vagonov zgrmelo v jarek. Oblasti so zahtevale preiskavo, ker želijo preprečiti, da bi se podobna nesreča ponovila. Qingdao bo eno izmed prizorišč poletnih olimpijskih iger na Kitajskem avgusta letos.

Smrtonosni požar Maroška policija je po požaru v tovarni žimnic Rosamor Furniture v Casablanci, v katerem je po najnovejših podatkih umrlo 54 ljudi, pridržala lastnika in menedžerja tovarne. Do smrtonosnega požara naj bi prišlo po eni strani zaradi slabega vzdrževanja opreme in po drugi zaradi blokiranih vhodnih vrat. Požar je izbruhnil okoli 10. ure po lokalnem času v pritličju štirinadstropne to-

varne, v kateri je bilo takrat 155 zaposlenih. Zaradi vnetljivih snovi v tovarni se je ogenj hitro razširil. Policija je po zaslišanju aretirala lastnika tovarne Adila Moufareha in njegovega sina ter menedžerja tovarne Abdellija Moufareha. Oba naj bi tudi pridržala. Umrla so se v požaru zadušili ali pa so zgoreli.

Pirati Somalijski pirati so izpustili špansko ribiško barko Playa de Bakio s 26 člani posadke, ki so jo zajeli ob obali Somalije. Izpustili so jo, potem ko je bila zanjo plačana odku-

pnina v višini kar 1,2 milijona ameriških dolarjev, sicer pa so pirati pri streljanju in plenjenju barko močno poškodovali. Španska vlada je zanikala, da bi bila v uradnem stiku z ugrabitelji, ni pa izključila možnosti, da

TUJI TISK

The Independent

Prišla bo k vam

Najboljše, kar lahko potniki pričakujejo od čakalnice na postaji, je pozabljen časopis in plastičen kozareček s kapučinom iz avtomata. Toda potnikom, ki se bodo iz Londona z vlakom odpravljali v Bruselj ali Pariz, odslej ne bo več

dolčas. Terminal Eurostar na londonski železniški postaji Saint Pancras se je spremenil v elitno dvorano sodobnih umetnosti, saj so ga okrasili z razstavo, ki vsebuje številna dela iz zbirke Nacionalne galerije. Opremljena je namreč s šetimi plazemskimi zasloni, prek katerih se lahko potniki seznanijo z elektronsko knjižnico slik velikih zgodovinskih slikarjev pa tudi manj znanih umetnikov. Vsi, ki imajo radi detajle, si bodo sliko na zaslonu lahko tudi poljubno povečali. Namen projekta je pritegniti čim več običajnih ljudi z umetnosti. Londonska Nacionalna galerija se o podobnem projektu že pogovarja tudi z londonskim metrojem.

The Guardian

Starejši

Arheolog Kalus Schmidt je že kot otrok z veseljem raziskoval jame in in ozke soteske. Po 30 letih, ko je bil že nekaj let član nemškega arheološkega inštituta, pa je našel nekaj zelo pomembnega: verski kompleks, ki je skoraj dvakrat

starejši kot druge najdbe podobne vrste, tudi starejši kot sloviti Stonehenge. Najdišče leži 35 milj severno od turško-sirske meje. Schmidt je dejal, da je vedel, da lahko naredi samo dvojico: ostanek svojega življenja preživi v bližini najdišča in ga raziskuje ali pa ode in nikomur ničesar ne pove. Krožno zgrajeno svetišče Gobekli Tepe lahko po velikosti komajda primerjamo s Stonehengeom, saj nima nobeden od krogov več kot 30 metrov premera. Na isti ravni z najdbo ležijo stebri v obliki črke T. Polni so podob divjih prašičev, lisic, levov, ptic in škorpionov in so nastali približno leta 9500 pr. n. št. So 500 let starejši od prvih mest v Mezopotamiji in 7000 let starejši od Stonehengea.

se z njimi pogovarjajo lastniki barke iz Baskije na severu države. Pirati so ob obali Somalije v začetku aprila napadli francosko luksuzno križarko Ponant in zajeli 30 članov posadke, a so jih teden dni kasneje izpustili. Na isti dan kot barko Playa de Bakio so somalijski pirati v Adenskem zalivu napadli tudi japonski naftni tanker, a pri tem niso bili uspešni.

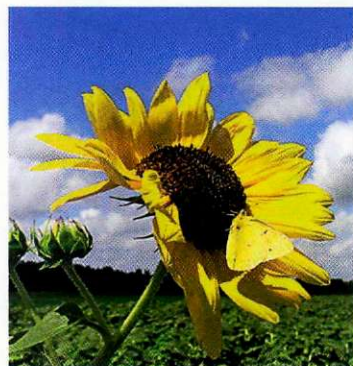
Škodljivo olje Španska agencija za varno hrano je odredila umik vsega sončničnega olja iz prodaje, potem ko so odkrili, da je del olja, ki je prišlo iz Ukrajine, onesnažen z alifatskimi ogljikovodiki. Kot je pojasnil tiskovni predstavnik agencije za varno hrano, bo prepoved v veljavi, dokler ne ugotovijo, katere znamke sončničnega olja so onesnažene. Španski minister za zdravje Bernat Soria je sicer zatrdil, da

je raven nevarnih snovi v ukrajinskem olju zelo nizka in da ne predstavlja resnejše nevarnosti. Kljub temu so potrošnike posvarili, naj raje ne uživajo sončničnega olja. Del spornega olja iz Ukrajine naj bi bil prispel tudi v Francijo, od koder naj bi bilo tudi prišlo opozorilo španskim oblastem.

Sateliti Iz vesoljskega izstrelišča Sriharikota na jugu Indije so uspešno izstrelili nosilno raketo PSLV, ki je v vesolje ponesla deset satelitov, kar so strokovnjaki označili za zgodovin-

ski dogodek, sicer pa je bil to že trinajsti polet te rakete. Indija je svoj vesoljski program začela leta 1963 ter od takrat razvila in v vesolje poslala več lastnih satelitov. Razvila in zgradila je tudi nosilne rakete, da bi tako zmanjšala svojo odvisnost od tujih vesoljskih agencij.

Mestna vrata

V nemškem Kölnu so arheologi med gradbenimi deli za novo progo podzemne železnice odkrili mestna vrata, ki so bila najverjetneje zgrajena v času vladanja rimskega cesarja Nerona. Vrata so lep primerek rimskega ročnega dela, ohranila pa so se v celoti skupaj z 11 metri zidu. Strokovnjaki predpostavljajo, da so rabila za dostavo dobrin v rimsko mesto iz rečnega pristanišča na Renu. Masivni zid je varoval Köln dobrih tisoč let. Mestni veljaki so za ohranitev mestnih vrat in zidu ter za preusmeritev proge podzemne železnice namenili tri milijone evrov. Med izkopavanji so v Kölnu nedavno odkrili tudi lesen čoln iz rimskega obdobja. Da je z graditvijo zidu povezan rimski cesar Neron, strokovnjaki sklepajo po tem, da je bil zgrajen v prvi polovici prvega stoletja in da si mesto samo tedaj stroška graditve ne bi moglo privoščiti. Neronova mati se je rodila v Kölnu, kar prav tako poraja predpostavke, da je bil prav Neron tisti, ki je zgradil utrdbo.

VIP: STA

TUJI TISK

The New York Times

Aramejščina

Elias Khoury se še spominja dni, ko so starci v njegovi vasi govorili samo aramejsko, v Jezusovem jeziku. Takrat je bila vas, ki je z Damaskom povezana samo z dolgo potjo čez gore, skoraj popolnoma krščanska, predislamska, bi

se lahko reklo. Danes 65-letni, na posteljo priklenjeni Khoury žalostno priznava, da je skoraj pozabil jezik, v katerem se je pogovarjal s svojo materjo. Aramejščina izginja, tudi Elias veliko aramejskih besed ne uporablja več in jih je zato pozabil. Malula in še manjši sosednji vasi, kjer tudi še govorijo aramejsko, v Siriji še vedno veljajo za poseben jezikovni otok. V samostanih sv. Sergeja in Bakha, ki sta postavljena na vrhu gore nad vasjo, deklince berejo turistom molitev Očenaš v aramejščini, v trgovnici v vasi in v trgovini s spominki pa prodajajo knjižice v tem jeziku. Toda otoček aramejščine se iz leta v leto manjša, aramejski kristjani so odpotovali na zahod ali pa se islamizirali.

Mignews

Na pragu izumrtja

V prazgodovini se je človeška rasa razdelila na dve ločeni vrsti in je bila tako maloštevilčna, da je bila obsojena na izumrtje. To so ugotovili izraelski genetiki, ki so odkrili, da sta se dve populaciji razvili v vzhodni in južni Afriki,

skupaj pa sta obsegali le okoli 2000 ljudi. Analiza DNK sodobnih ljudi, analiza kosti iz arheoloških najdb – vse to lahko pripelje do zanimivih izsledkov o razvoju človeštva. American Journal of Human Genetics je objavil doslej najbolj zanimivo tovrstno raziskavo o afriški mitohondrijski DNK, ki se sicer prenaša po ženski liniji, torej z matere na otroke. Raziskali so vzorce krvi in celic kože pri 600 osebah iz držav Severne Afrike – Čada, Egipta, Gvineje Bisao, Kameruna, Maroka, Tunizije, in to pri članih različnih plemen, pa tudi izraelskih Judov in beduinov. Posebno pozornost so namenili predstavnikom plemena Gimla Sodial, katerega jezik je sestavljen iz klikov.

INTERVJU

Ivan Bricelj

Naš cilj ni bil izzivati okupatorjevo nasilje

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Ivan Bricelj izhaja iz ugledne in bogate ljubljanske družine. Rodil se je leta 1920. Bil je izredno nadarjen za radiotehniko, s katero se je začel ukvarjati kot otrok, pa tudi za svetovne jezike. Kot študent se je priključil domoljubni organizaciji, pozneje pa je sodeloval z Viktorjem Hasslom, znanim radiotelegrafistom beograjske agencije Avala, s katerim sta sodelovala tudi z britansko obveščevalno službo in ravnogorskim gibanjem. Tako je postal pripadnik Jugoslovanske vojske v domovini pod vodstvom Draže Mihailovića, kjer je deloval kot radioamater in telegrafist. Po vojni se je umaknil v Argentino, od tam pa v ZDA, kjer živi še danes. Je eden najbolj inovativnih Slovencev na področju radiotehnikе.

Ste edini preživeli telegrafist Jugoslovanske vojske v domovini ...

... da, preživel sem, ker sem bil dan pred napadom na našo vojsko v Grčaricah prestavljen v drug odred.

Lahko predstavite Jugoslovansko vojsko v domovini?

Bili smo četniki, četniški odred Jugoslovanske vojske v domovini. Če bi me kdo vprašal, kaj sem, bi mu rekel, da sem četnik.

Je bil izraz četnik splošno uveljavljen? Izraz ima negativen prizvok ...

To je bilo za nas nekaj novega. Bil sem zapriseženi agent obveščevalne službe jugoslovanske vojske od leta 1938. Ker sem bil radioamater, so me ujeli, saj je bilo radioamaterstvo tedaj kaznivo. Odpeljali so me k nekemu drugemu radioamaterju in ta me je peljal v vojašnico ter me predstavil svojim šefom. Ta radioamater je bil Viktor Hassl, ki je bil glavni obveščevalec v Ljubljani.

V zvezi z Jugoslovansko vojsko v domovini se uporablja tudi izraz »nacionalna ilegala«.

Sam ne bi uporabil besede »ilegala«. Kar je za enega legalno, je za drugega ilegalno. Jaz imam na primer komuniste za ilegalno skupino. Niso imeli nobene legalne baze. Mi pa smo bili legalni po mednarodnem pravu. Če bi nas ujeli Nemci, in to so dostikrat tudi naredili, bi nas imeli za vojne ujetnike.

Ali drži, da so se Jugoslovanski vojski v domovini pridruževali bolj liberalno usmerjeni Slovenci?

Ne bi rekel. Gre za oficirje, ki so bili večinoma nepolitični in so že pred tem delovali v jugoslovanski vojski.

Znano je, da ste bili kot odporiško gibanje nevarni komunistom, ki so monopolizirali odpor proti okupatorju.

V začetku smo delovali celo skupaj. Sam sem tedaj naredil komunistom radijsko postajo, imenovano »krava«. Opisana je celo v neki komunistični knjigi, ki jo je napisala neka inženirka, voditeljica partizanske delavnice za radioaparate. O meni piše, da sem jim to postajo drago prodal, vendar to ni res. Da sem to postajo lahko naredil, sem moral potovati v Milano, kar ni bilo lahko, nazaj pa sem prinesel radiomaterial in so me skoraj zajeli. Za komuniste sem tedaj tvegaj življenje. Vendar takrat še nisem vedel, da je OF popolnoma komunistična organizacija.

Kdaj pa je prišlo do konflikta s komunisti?

Že leta 1942, ko sem naredil precej veliko radijsko postajo. Major Branko mi je rekel, da mi ne bo treba nič delati za obveščanje, dokler me ne bodo potrebovali. Kljub temu pa sem na povabilo Viktorja Hassla interveniral v neki akciji proti nemškemu vohunu. Hassl

zanov, smemo pa se braniti, če nas napadejo. In so nas tudi napadli. To je bilo na Otočcu in na Ortneku, kjer sem bil tedaj tudi sam.

Bi lahko kaj več povedali o majorju Novaku? Je bil res kriv za tragedijo na Grčaricah?

Menim, da je bil Novak absolutno nesposoben človek. Večkrat sva o tem tudi govorila. Sam mu nisem mogel v obraz reči, da je kriv. Tedaj mi je rekel, da ni mogel voditi odreda na Grčaricah, ker ni imel čevljev. Z Viktorjem Hasslom je odšel iz Ljubljane k četnikom, potem pa se je sam z avtomobilom vrnil v Ljubljano. Dal sem mu vedeti, da ga imam za krivca. Takrat so se naši odnosi poslabšali, bil pa je tudi bolan. Čeprav smo prebivali tako rekoč v istem stanovanju, me nikoli ni sprejel v svoji sobi. Pa še to: želel se je prebiti k Angležem. Tam je bil major in še dva kapitana iz naše skupine, stanovali so skupaj z nami. Novak me je postavil za šefa skupine in mi je dal 50 tisoč dolarjev, kar je bilo tedaj veliko. Odšel je na jug, da bi se prebil skozi angleške linije, čez en teden pa se je vrnil, ker mu preboj ni uspel. Bil je strašno neroden.

Ali drži, da je major Novak po letu 1943 odšel v Trst?

Ljubljanska komanda me je poklicala iz Rima, vendar major Novak tedaj ni bil več komandant. V Rim je odšel s svojo prijateljico Jovanko, ki je bila Mihailovićeve zaupnica in zelo

Kar je za enega legalno, je za drugega ilegalno. Jaz imam na primer komuniste za ilegalno skupino.

je bil tedaj zelo znan človek v Ljubljani, bil je tudi telegrafist na agenciji Vali. Komunisti so potem prelomili zavezništvo z nami. Niso hoteli sprejeti nobenega našega predloga. Potem so začeli pobijati nekomunistične ljudi, označili so jih za izdajalce, kar pa ni bilo res.

Leta 1943 je prišlo do poboja na Grčaricah ...

Do dokončnega preloma je prišlo že prej. Vendar moram omeniti še nekaj. Major Novak, naš komandant, ki ga je postavil Mihailović, je ukazal, da ne smemo napadati parti-

vplivna oseba. Kovček švicarskih frankov in še kovček radiomateriala sem nesel v Trst in ga tam oddal. V 24 urah sem prišel iz Rima v Ljubljano, kar ni bilo lahko. Ker so bile vse linije pretrgane, sem šel na avtostop. Ko sem prišel v Firence, je neki nemški tovarnjak peljal do njihove postojanke. Vprašali so me, kdo sem, vendar sem imel ponarejen dokument na ime Giovanni Killer. Rekel sem, da sem folksdojčer, rojen v neki vasi, ki je bila popolnoma uničena. Poslali so me v hotel. Čez nekaj ur so me poklicali, da sem šel z vlakom v Trst. Vlak je bil poln ▶

▶ italijanskih vojakov. Začel sem javno govoriti proti Italijanom in potem so Nemci Italijane vrgli dol. Zjutraj sem prišel v Trst.

Kako gledate na odločitev za pohod na Grčarice?

Novakova krivda je, da ni vodil naše pomoči iz Like v Grčarice in so se izgubili.

Ali drži, da se je Josip Broz pogajal z Nemci, da bi laže obračunal z Jugoslovansko vojsko v domovini?

Tega ne vem, ker to ni sodilo v moj krog.

Poleg Jugoslovanske vojske v domovini je obstajala tudi jugoslovanska vojska zunaj domovine ...

To je bila samo jugoslovanska vojska v Kairu. Tam je delovala angleška obveščevalna organizacija SOE, ki so jo popolnoma obvladovali komunistični vohuni. Mnogi so celo pomagali Titu in ga postavili na oblast v Jugoslaviji.

Torej drži, da so komunisti »čistili« informacije, ki so iz Jugoslavije prek Kaira prihajale v London?

Da, oni so spreminjali moje telegrame. Iz Slovenije sem bil edini, ki je imel zvezo s Kairom.

Je tudi zato prišlo do nesporazuma med Londonom in Ljubljano? Iz Londona so na primer pozivali domobrance, naj se pridružijo partizanom ...

V Londonu je bil minister Krek, ki je dosegel, da so človeka, ki se je pisal Božner, po-

Naš cilj je bil, da imamo dobro organizirano vojsko v hribih, ki bi pomagala zaveznikom, če bi se hoteli izkrcati na Balkanu.

slali sem kot padalca z radioaparatom. On je imel direktno zvezo s Krekom. Morda je bilo to brez posredovanja Kaira. Vendar tega ne vem, kajti če sprejemate signale, ne veste, od kod prihajajo.

Kaj pa sporazum med jugoslovansko vlado v Londonu in Titom?

V domovini je bil edini predstavnik jugoslovanske vojske Draža Mihailović. Tito se Mihailoviću ni hotel podrediti. Njegovih čet ni priznaval za legalno vojsko. Vendar je bil Tito dosti močnejši. Ni se oziral, če so požigali vasi in pobijali ljudi. Naši ljudje so to zelo čutili in so se potegnili nazaj. Naš cilj je bil, da imamo dobro organizirano vojsko v hribih, ki bi pomagala zaveznikom, če bi se hoteli izkrcati na Balkanu. Naš namen ni bil pobijati Nemce, pač pa biti pripravljen in oborožen. Naš odred na Otočcu je imel 140 ljudi, večinoma oficirjev, nekaj podoficirjev, praktično nobenega vojaka. Imeli pa smo zelo dobro avtomatsko orožje.

Kako pa so Angleži obravnavali Mihailovića po sporazumu Tito-Šubašić?

Mihailović je gledal predvsem na Jugoslavijo, ni se toliko oziral na Angleže. Enkrat so četniki napadli nemški konvoj pri Čačku in Kraljevu. Pobili so 80 Nemcev. Nemci so postrelili 8.000 talcev. Takrat se je Mihailović potegnil nazaj. Ukazal je, da ne smejo več tako napadati Nemcev, ker to povzroči samo represalije. Mi smo bili najprej Jugoslovani, šele nato zavezniki.

Ste imeli stike z vaškimi stražami?

Vaške straže so nam pomagale. Ko sem šel na Otočec, sem v Novem mestu obiskal postojanko vaške straže. Oni so mi pokazali pot.

Kako pa ste se znašli ob koncu vojne? Komunisti so vas imeli za razrednega sovražnika ...

Tega ne vem, ker sem konec vojne dočakal v nemškem taborišču v Bolzanu. Bil sem na poti v drugo taborišče, vendar je zmanjkalo bencina in sem ostal v Bolzanu. Malo kasneje se je vojna končala in bil sem svoboden. V domovino nisem šel, ker bi me komunisti ubili – pa ne zato, ker bi bil česa kriv, ampak ker bi me imeli za angleškega vohuna. Pobijali so angleške vohune, ker naj bi še naprej vohunili za Angleže. Tedaj so bila že trenja med Titom in Angleži. Za nekaj časa sem šel v Trst in potem sem zaslužil toliko, da sem lahko kupil vozovnico za Argentino.

Toda v Trstu je bilo takoj po vojni oporišče jugoslovanskih komunistov ...

V Trstu je bilo zelo nevarno. Tam so komunisti ugrabljali naše ljudi, jih odpeljali v Jugoslavijo in jih tam likvidirali. Bal sem se, da bi tudi mene ugrabili. Zato sem se pripravljaj, da bi čim prej zapustil Trst. Tako sem prek Montevidea odpotoval v Buenos Aires.

Ste potem navezali stik z emigracijo v Argentini?

Sam nisem neposredno politično deloval, vendar so se v moji hiši zbirali tako nekdanji jugoslovanski vojaki kot nekdanji domobraneci. Skupaj smo pili, se prepirali, ampak vsi so prihajali v mojo hišo. V Argentini sem ostal do leta 1971.

Potem ste odšli v ZDA?

Tako je.

Kaj je bil poglobiten razlog, da ste odšli v ZDA?

Glavni razlog je bil v tem, da so začeli komunisti v Argentini rovariti proti nam. Začeli so z ugrabitvami pomembnih industrialcev. Ne daleč od moje hiše je stanoval eden od njih. Ugrabili so ga in zahtevali odkupnino. Fiat jim je plačal odkupnino, vendar so ugrabljenega kljub temu ubili. Igral pa sem golf s predsednikom Chryslerja. Hecala sva se in

dejal sem mu, češ, sedaj bodo ugrabili tebe. Ko je prišel domov, je videl, da so mu zažgali hišo. Če bi bil doma, bi ga ugrabili. Zanimivo pa je, da sem imel med komunisti v Argentini dobrega prijatelja, čeprav sva bila politična nasprotnika. Bil je eden najvišjih komunistov, poznal se je tudi s Che Guevarom.

Kdaj ste se po vojni prvič vrnili v domovino?

To je bilo leta 1973, ko je mojega očeta pozval avto. Tedaj je primanjkovalo energije, zato je bila na Slovenskem tema. Prišel sem s prvim letalom, imel sem še argentinski potni list, nisem pa imel vizuma. Ko sem prišel v Frankfurt, sem imel štiri ure časa. Na konzulatu sem zahteval vizum za Ljubljano, pa so mi rekli, da moram izpolniti formularje in da bodo vizum poslali v Beograd. Rekel sem, da vizum potrebujem takoj, ker je oče na smrtni postelji in bi ga rad videl, dokler je še živ. Nazadnje sem se o tem pogovoril s konzulom, ki me je vprašal, ali sem si uredil jugoslovansko državljanstvo. Odgovoril sem, da sem že jugoslovanski državljan, a sem moral obljubiti, da si bom to uredil. Vzel je moj potni list in mi dal vizum. Odšel sem v Ljubljano, kjer pa me nihče ni nič vprašal. Moj prijatelj Oto Hudeček, tudi radioamater in šef Združenja radioamaterjev Jugoslavije, je dejal, da imajo zame odlikovanje za radiopostajo »krava«. Rekel sem, da ne maram komunističnega odlikovanja. In so me pustili pri miru.

Z Udbo niste imeli opravka?

Ne. Vsaj ne da bi vedel. Pogledat sem šel v dosje komunistične policije, kjer je zapisano, da sem študent in odličen radiotehnik. To je napisano.

Kaj pa ob osamosvajanju Slovenije? Ste bili v stiku z domovino?

Prek radia vedno. Pogovarjal sem se s slovenskimi radioamaterji in imam tudi radiolicensco.

Veliko prahu je dvignila objava udba.net. Se poznate z g. Dušanom Lajovcem?

Poznava se. Večkrat sva bila skupaj na kosilu, enkrat je bil navzoč tudi Janez Janša. ■

Janković izgubil tožbo

Zoran Janković, nekdanji direktor PS Mercator in ljubljanski župan, ne more pozabiti, da mu v času vodenja družbe ni uspel menedžerski odkup.

Pred časom smo obsežneje pisali o tožbi, ki jo je Janković vložil na koprsko okrožno sodišče zoper Istrabenz in Pivovarno

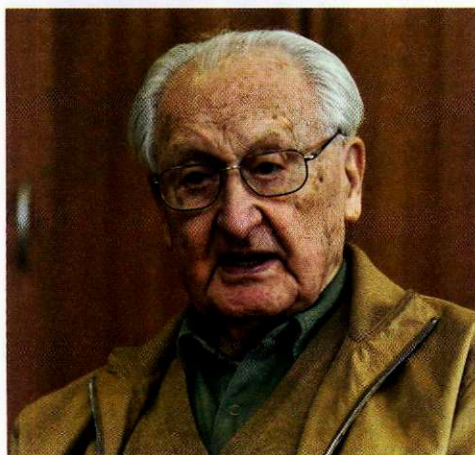
Laško oziroma Boška Šrota in Igorja Bavčarja kot predsednika uprav. Janković je poskušal z omenjeno tožbo dokazati, da sta Laško in Istrabenz skladno s 7. septembra 2005 podpisanim dogovorom (še vedno) dolžna tretjino delnic Mercatorja prodati nekdanjemu vodstvu Mercatorja. Po osnovni tožbi so zato Janković oziroma nekdanji menedžerji zahtevali tretjino delnic Mercatorja po 38.000 tolarjev (158,57 evra) in plačilo obresti, dopuščali pa so tudi možnost poravnave. Dodajmo, da se zdajšnji borzni tečaj delnice Mercatorja giblje okrog 300 evrov. Sredi februarja letos pa sta Jankovičevi odvetniški pisarni popravili vlogo tožeče stranke tako, da je Jankovičeva zahteva višja za okoli 100.000 delnic, poleg tega so besedo prodaja spremenili v zahtevo za prenos delnic. Sodnica koprskega sodišča Samanta Nussdorfer je vse Jankovičeve zahteve zavrnila. Presodila je, da

podpisano ni bila pogodba, ampak predpogodba ali nekakšno pismo o nameri. Dodajmo, da bi bili nekdanji Mercatorjevi menedžerji, če bi sodišče

ugodilo zahtevanemu prenosu dodatnih 100 tisoč delnic, samo zaradi tega bogatejši za 3 milijone evrov, poleg tega pa bi zahtevali še kakšen milijon evrov dividend. Ponovimo, naj bi za vsem stal Milan Kučan, nekdanji predsednik države in predsednik Forumu 2.1. Člana foruma sta namreč tako Janković kot Šrot, prav Kučan pa je posredoval, da sta se oba domnevno sprta menedžerja decembra lani sešla, da bi se dogovorila o tožbi oziroma morebitni poravnavi. Za sestanek Jankoviča in Šrota ter Kučanovo posredovanje je zvedela tudi javnost in številni so menili, da bi bil to lahko tudi pritisk na sodišče ali sodnico. Vendar slednja ni nasedla, razsodila je skladno z dokazi in zakonom. Janković je konec aprila napovedal, da se bo na odločitev sodišča v Kopru pritožil, ker naj bi bil pridobil nove dokaze oziroma nove priče, ki naj bi bile v tistem času na nasprotni strani. Zdaj nekateri ugibajo, ali bi bila ena od prič Andrijana Starina Kosem. V. K.

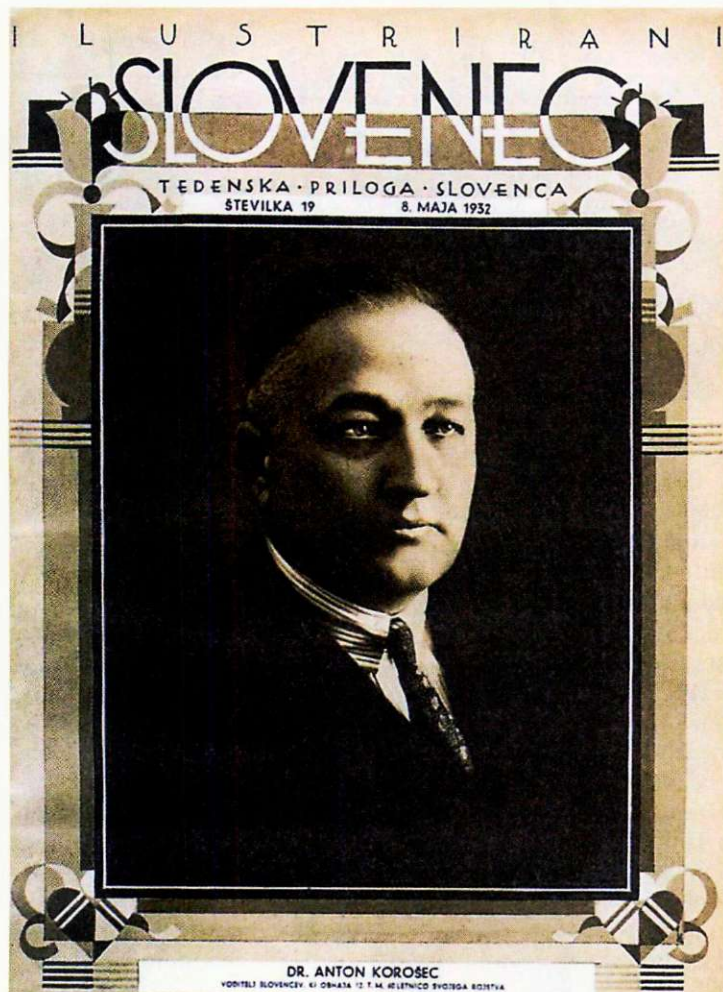
Boško Šrot, Andrijana Starina Kosem in Zoran Janković

SLS pod kraljevo diktaturo

V. M.

Založba Modrijan je izdala knjigo *SLS pod kraljevo diktaturo*, v kateri zgodovinar Jure Gašparič obravnava diktaturo kralja Aleksandra in politiko Slovenske ljudske stranke v letih 1929–1935.

Dr. Anton Korošec

Knjigo *SLS pod kraljevo diktaturo* je na tiskovni konferenci predstavil zgodovinar dr. Jurij Perovšek. Poudaril je, da je Jure Gašparič v tej pretehtani študiji zapolnil enega od opaznejših primanjkljajev v slovenskem zgodovinsko-pisju, ki zadeva obdobje prve jugoslovanske države, to je vlogo in položaj najmočnejše slovenske politične stranke v prvi Jugoslaviji – katoliške Slovenske ljudske stranke v času po vzpostavitvi diktature kralja Aleksandra leta 1929. Tedaj je prišlo do usodnega posega v vprašanje

demokracijskega reševanja temeljnih problemov slovenskega in jugoslovanskega družbenega in političnega razvoja, ki ga je na Slovenskem občutno doživela tudi prepovedana SLS.

Pomemben prispevek Knjiga prepričljivo pokaže, da vloga SLS tudi v tem obdobju, ko so bili večino časa na oblasti slovenski liberalci, ni imela majhne teže, in skozi skrbno zgodovinsko razčlenitev razkrije pot SLS k vnovični politični moči sredi tridesetih let. Odličen prikaz te danje jugoslovanske notranjepo-

litične problematike utemeljuje tudi vrsta novih ugotovitev o pomembni vlogi, ki jo je v tistem času dejansko imel načelnik stranke dr. Anton Korošec v državnem okviru. Avtor podobno ugotavlja tudi glede Koroščevega položaja znotraj SLS, v kateri je kljub vse bolj opaznim idejnim, načelnopolitičnim in taktičnim razhajanjem ohranil nesporno avtoritativno in simbolno veljavo.

Knjiga je prijetna in pomembna novost v slovenskem zgodovinsko-pisju, meni dr. Perovšek, saj prinaša vrsto svežih ocen, ki nadgrajujejo dosedanja spoznanja o politični zgodovini Slovencev v prvi jugoslovanski državi. Slovensko politično zgodovinsko-pisje in raziskovanje slovenskih političnih strank v času med svetovnjima vojnama je z njo veliko pridobilo.

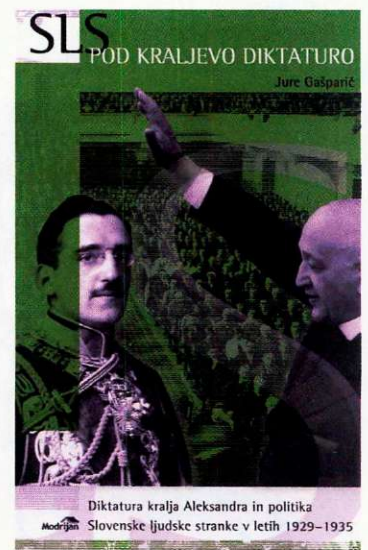
SLS in Slovenci Kot je na tiskovni konferenci pojasnil avtor knjige Jure Gašparič, gre v njegovi knjigi za zgodovinarjevo razčlenitev razvoja konkretne politične stranke – SLS – v zanjo izjemnih okoliščinah, v času diktature kralja Aleksandra. V tem času se je namreč korenito spremenila politična podoba slovenskega in jugoslovanskega prostora, kar so še posebej občutile vse stranke in strankarske organizacije vseh tradicionalnih idejnopolitičnih taborov na Slovenskem – liberalnega, socialističnega in katoliškega. Prav vse so bile z začetkom diktature prepovedane.

Katoliški politični tabor, utelješen v Slovenski ljudski stranki (SLS), je bil pred tem, torej v času pred letom 1929, politično najmočnejši. Stranka si je odločilen politični vpliv na Slovenskem zagotovila pravzaprav že kmalu po oblikovanju modernih političnih strank na Slovenskem

– torej konec 19. stoletja –, zlasti pa po uveljavitvi splošne in enakolilne pravice leta 1907. Njen dominantni položaj ni bil nikoli vprašljiv niti kasneje, po vstopu v prvo jugoslovansko državo, saj je z izjemo volitev v konstituantno 1920, kjer je osvojila skromno relativno večino glasov, vseskozi zmagovala z absolutno večino. V novi državi se je sicer opredelila kot avtonomistično-federalistična stranka in poudarjala težnjo po avtonomnem razvoju upravnoenotne Slovenije znotraj jugoslovanskega okvira.

Vloga dr. Antona Korošca

Vloga stranke in vloga njenega nespornega načelnika dr. Antona Korošca po nastopu diktature tako ni imela majhne teže in nam zato tudi omogoča vpogled v širše slovensko in jugoslovansko politično dogajanje. V »zgodbi« o SLS nastopata Korošec in stranka velikokrat kot sinonim. Prvo ime stranke Anton Korošec in razvoj SLS sta namreč bila še iz časov habsburške monarhije neločljivo povezana, čeprav Korošec kljub vsemu ni bil SLS in SLS ni bila njegova nekritična

Vidnejši akterji protirežimskih demonstracij leta 1932: Matija Škerbec, Janez Brodar in Anton Umnik. Vsi trije so bili žrtve komunistične revolucije.

Čas opozicije V drugem poglavju je obdelan čas sobivanja z Aleksandrovim režimom – obdobje od nastopa diktature do izstopa iz vlade 2. septembra 1931. Nekdanja SLS, ki je bila stranka narodno avtonomistične usmeritve, je tedaj imela svojega predstavnika v vladi šestojanuarskega režima – Antona Korošca. V negotove čase brez skupščine je stopila previdno in varno hkrati, kar pa jo je postavljalo v vprašljiv politični položaj. Šestojanuarski režim je namreč vztrajno uredničeval svojo zamisel jugoslovanskega narodno-državnega unitarizma. Stopnjevani pritisk režima in unitaristične ideje se je med drugim konkretiziral decembra 1929 z razpustitvijo katoliške telovadne organizacije Orel, s čimer je še dodatno prizadel organizacijsko infrastrukturo odpravljene SLS in zaostрил notranja nasprotja v njej. Taktika sodelovanja v vladi je sčasoma postajala vse bolj protislovna. Naposled je Korošec kot minister odstopil, a ob tem politično preudarno pustil priprta vrata, ki so vodila h kralju.

Po odhodu predstavnikov nekdanje SLS iz vlade je za nekdanjo stranko prišel čas opozicije. Razmere za delovanja so se tedaj zanjo še bolj zaostriale, a je kljub temu našla načine izražanja svoje politične moči, kar se je še posebej pokazalo ob proslavah šestdesetletnice voditelja nekdanje SLS Antona Korošca. Ti dogodki, ki so se sicer končali s pregananjem privržencev nekdanje SLS in procesom proti njim, so razkrili nezmanjšano politično moč nek-

danje stranke med slovenskim volilnim telesom.

Slovenska deklaracija Toda medtem ko se je na eni strani odkrito uprla režimu, je na drugi strani njen vodja iskal dogovor med predstavniki starih strank in poskušal najti pravo kombinacijo, ki bi njegovi stranki znova odprla vrata na oblast. Živahno zakulisno dogajanje je jeseni 1932 pretrgala odmevna resolucija nekdanje KDK, imenovana Zagrebške punktacije. Oster protirežimski dokument je sprožil verižno reakcijo – poplavo resolucij zunajparlamentarne opozicije –, ki se ji je priključila tudi nekdanja SLS. Objavila je svoj program federativne preureditve jugoslovanske države, t. i. Ljubljanske punktacije oziroma Slovensko deklaracijo. V delu besedila je namenjena posebna skrb jugoslovanski državni in strankarskopolični dinamiki nekdanje SLS, ki je privedla do oblikovanja omenjenih punktacij. S tem korakom je stranka pomembno pretrgala svojo politiko dogovarjanja in hkrati zadostila svojemu prvemu cilju – ohranitvi vpliva v Sloveniji. Toda, pojasnjuje Gašparič, na videz paradoksalno, doseganje prvega cilja jo je seveda odmikalo od drugega, ki pa ni bil daleč od prvega – ohranitev oz. večanje vpliva v Beogradu. Ravnanje nekdanje SLS se je vnovič znašlo v večnem krogu. Kako ostati avtonomist in hkrati sodelovati s centralistično vlado?

Vrnitev na oblast Zdi se, da se je precejšen del njenega vodstva s Koroščem na čelu zavedal, kako je

pomemben pogoj in nezanemarljiv dejavnik v pogajanjih s prestolnico prav moč nekdanje SLS v »njeni« banovini. Avtor trdi, da je nekdanja SLS s številnimi in odmevnimi manifestativnimi akcijami ter demonstracijami sicer tvegala sankcije, a hkrati vedela, da s tem, ko pokaže svoj vpliv, pokaže tudi svojega aduta. Z večinsko podporo enega konstitutivnih »plemen« prve jugoslovanske države in občo pripravljeno sodelovanje se je zlahka predstavila kot zaželen partner.

V zadnjih dveh problemsko-kronoloških sklopih je razčlenjeno obdobje od jeseni 1933 do vstopa načelnika nekdanje SLS Antona Korošca v vlado novoustanovljene Jugoslovanske radikalne zajednice (JRZ) 24. junija 1935. V tem času so bili najvišji voditelji nekdanje SLS (na čelu s ▶

Radio VIVA
FM 102.1
99.5 stereo RDS
M. Sobota tel: 02/537-1949

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

► Korošcem) od januarja 1933 do oktobra 1934 zaradi Ljubljanskih punktacij v konfinaciji. Pri tem je bil Korošec od jeseni 1933 v stiku s kraljem Aleksandrom in snoval alternativo režimu, po monarhovi smrti pa je kot znova svobodni človek nadaljeval z vnetim iskanjem in s pripravljanim pravih korakov k vnovičnemu vzponu nekdanje SLS na oblast. Raziskava pojasnjuje njeno vrnitev na oblast sredi tridesetih let in podrobneje analizira na videz vprašljivo politično taktiko njenega vodstva. V okviru četrtega problemsko-kronološkega sklopa, ki časovno združuje troje volitev – občinske leta 1933, nadomestne volitve v senat leta 1935 in skupščinske volitve leta 1935, pa so skozi analizo le-teh zlasti natančno obdelane (podobno kot ob volitvah 1931) politične razmere na terenu, s čimer

Dr. Miha Krek in dr. Anton Korošec med petjem himne

mer je dodatno razčlenjeno dejstvo političnega obstoja nekdanje stranke v času diktature.

Drugi človek Jugoslavije V poletnih mesecih leta 1935 se je tako z državnopolitičnega kot

strankarskopoličnega gledišča nekdanje SLS končalo eno obdobje in začelo novo. Korošec je s svojimi političnimi sodelavci »zavzel« Dravsko banovino, v Beogradu pa postal drugi človek jugoslovanske politike. Dosegel je vrhunec svoje nedvomno uspešne politične kariere, ki jo je posebej zaznamovalo obdobje diktature kralja Aleksandra. Nekdanjo SLS in njega osebno je dogajanje v prvi polovici tridesetih let postavilo pred novo izku-

težnja po vladnem položaju nalaga strankam, da se spopadejo z vsem, kar bi se temu cilju utegnilo postaviti na pot.

Politika nekdanje SLS se je tako odvrtela v legitimnem iskanju pravih odgovorov in najboljših možnosti za zagotovitev politične premoči. Temu ob rob velja dodati, da je taka politika hkrati tudi načenjala strankarsko trdnost. Korošec je sicer še zmerom ostal nesporni prvak, a se je znotraj prepovedane SLS opazno večala veljava Frana Kulovca in Marka Natlačena. Oba sta bila bistveno bolj nenaklonjena pragmatični obliki in sta zagovarjala trše opozicijsko stališče v dogovoru s KDK. Tudi nad oblikovanjem JRZ in vstopom v vlado leta 1935 naj ne bi bila najbolj navdušena.

»Vprašanje« arhiva SLS Ni znano, zakaj je avtor knjige na njeni predstavitvi sprožil vprašanje obstoja arhiva SLS in s tem nehote preusmeril pozornost navzočih na nekaj, kar bi moral sam dobro vedeti, da ne obstaja. Vmes je namreč bila vojna, pred-

Location	Value
Murska Sobota	91,8
Gornja Radgona	105,9
Kalvarija Maribor	104,5
Radlje ob Dravi	96,5
Ravne Koroška	95,7
Kranjska gora	102,3
Boč	107,3
Mozirje	105,9
Krvavec	104,5
Tolmin	91,2
Sv. Gora	107,5
Dornberk	93,2
Planina Ajdovščina	91,2
Novo mesto	98,3
Lož	96,8
Postojna	89,1
Tomaj	93,2
Koper	88,9
Tinjan	91,2
Ilirska Bistrica	97,8
Črnomelj	92,8
Lucija	100,1
Kum	105,9

Pomlad naj cveti, dehti in ... se SLIŠI!
RADIO OGNJIŠČE

Poznavalec zgodovine 1918–1941

Zgodovinar dr. Jure Gašparič, rojen leta 1977 v Mariboru, je leta 2001 diplomiral na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, doktorsko disertacijo z naslovom *Diktatura kralja Aleksandra in Slovenska ljudska stranka v letih 1929–1935* je na isti fakulteti obranil junija 2006. Zaposlen je na Inštitutu za novejšo zgodovino, kjer se raziskovalno posveča slovenski in jugoslovanski politični zgodovini od razpada Avstro-Ogrske do začetka druge svetovne vojne na Slovenskem, pri tem pa se ukvarja tudi z nekaterimi vprašanji zgodovine srednjeevropskega prostora v 19. in 20. stoletju.

šnja. Formalna odprava stranke in mnogih katoliških nepolitičnih organizacij je za Koroščeve sopotnike pomenila močan udarec, a njenega nadaljnega delovanja le ni zavrla. V leto 1929 je stopila z velikim političnim kapitalom, ki ji ga je uspelo vsaj ohraniti, če ne celo povečati. S svojo politično taktiko je sicer večkrat načenjala lastno programsko integriteto, kar pa je tako s stališča njenih volivcev kot s stališča tedaj veljavne politične teorije ni postavljalo na rob političnega prostora. Taktika stranke se namreč ne more vedno »strinjati s ciljem«, pravi avtor. Nasprotno,

vsem pa komunistična revolucija s hudimi povojnimi posledicami, kar je preprečilo nastanek takšnega arhiva. Tako je ostalo gradivo o SLS raztreseno po mnogih arhivskih fondih, zaradi potreb povojnega revolucionarnega režima tudi v takšnih, kjer ga nikakor ne bi pričakovali.

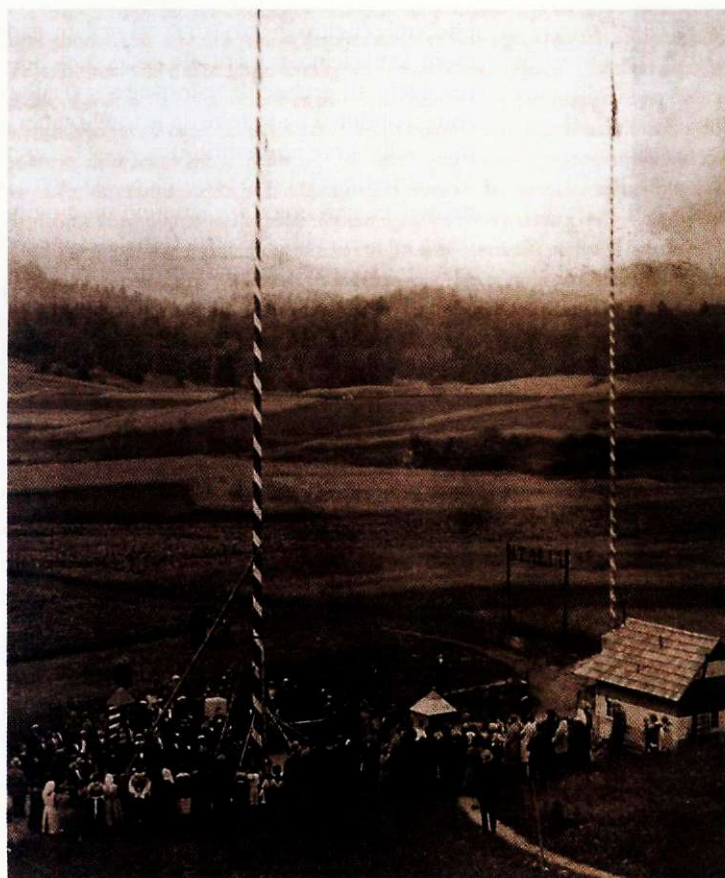
Gašparičeva knjiga je opremljena s številnimi dokumentarnimi fotografijami. Med njimi je le na eni, razmeroma majhni, Koroščev portret, kar je nadvse zanimivo. Je pa zato naslovnica opremljena s Koroščevo sliko, na kateri je v pozici »Hitlerjevega« pozdrava, kar je še bolj zanimivo. **D**

Radio Krka
106.6 MHz

Krpanovstvo na Slovenskem

V. M.

V Logatcu je Milan Trobič izdal knjigo *Po Krpanovih poteh* (založila jo je Amata iz Postojne), v kateri zgodovinsko, sociološko in etnološko opisuje problematiko kontrabanta in tihotapljenja čez mejo predvsem na Notranjskem.

Prizor z nekdanje rapalske meje: jugoslovanski drog je bil višji od italijanskega.

vpetem med kontrabant in tihotapljenje. Glede na odkrivanje in analizo »Krpanovih sledi« in ne le podajanje Krpana knjiga govori pravzaprav o različnih pojavnostih »krpanovstva« na Slovenskem. Levstikova povest, danes odmaknjena od časa družbene aktualnosti svojega nastanka, je pristala na ravni popularne, pretežno mladinske literature in šolskega branja, ki ga dodatno poudarjajo še nekatere likovne interpretacije. Priljubljenost povesti je še vedno na zavidljivi ravni, čeprav so se njeni temeljni motivi morda nekoliko odmaknili današnjemu razumevanju in pomenom ter se ustalili v banalnih okvirih prisposode za najmočnejše Slovence. Krpanov psihološki profil junaka, ki svojega junaštva ne dokonča v celoti, ampak se po hitro in uspešno opravljeni prvi stopnji vrne z nagrado v ponižnost svojega vsakdanjika, morda zares nadčasovno ustreza različnim obdobjem in tudi sodobnosti ter je (že po ugotovitvah Antona Trstenjaka) celo prisposoda mla-

Mag. etnologije in kulturne antropologije Milan Trobič, avtor knjige, se je srečal z vprašanji tihotapljenja in kontrabanta že v času študija na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, ko je za svojo seminarsko nalogo zbral obsežno gradivo o furmanskih izročilih v Planini pri Rakeku. Sledila je obsežna knjiga *Furmani po cesarskih cestah skozi postojnska vrata* (Logatec, 2003), ki je bila prvo obsežnejše delo s tega področja. Zato je bilo pričakovano tudi nadaljevanje oz. usmeritev na eno temeljnih vprašanj, ne le dogajanj na t. i. klasičnih tovarniških in furmanskih poteh, ampak veliko širše: vse do analize kontinuitete

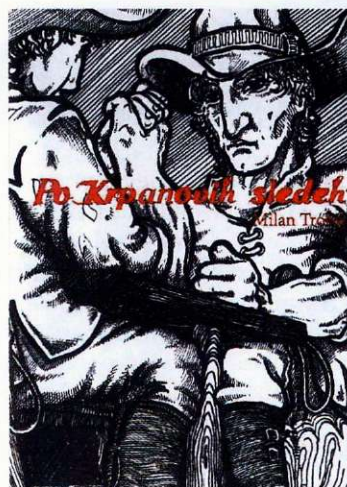
in sprememb enega temeljnih pojavov gospodarske, politične, preživetvene, karakterološke in še kakšne podobe slovenskega ozemlja v večstoletnem zgodovinskem razvoju do sodobnosti, ko dobivata kontrabant in tihotapljenje z vidika svojih »vsebin« nove razsežnosti. Po končanem dodiplomskem študiju je Trobič nadaljeval študij na podiplomski stopnji in napisal magistrsko delo *Sindrom Martina Krpana – med junaštvom in razbojništvom* (Ljubljana, 2004), ki je tudi podlaga pričujoče knjige.

»Pozitivnost« kontrabanta Trobič razčlenjuje različne pojavnosti Krpanovih sledi, ki se kažejo tako v časovno kot tudi tipološko različnem in bogatem razponu,

nosti slovenskega politika, ugotavlja v uvodu dr. Jože Bogataj.

Toda Martin Krpan je bil predvsem zapisan kontrabantu in ne tihotapljenju. Dejavnosti torej, ki je bila označevana kot nekaj pozitivnega; bila je poklic, nuja, preživetje. Prav zato je kontrabant pomenil ljudem navdušenje nad goljufanjem vsakokratnih oblasti, družbenih pravil in pravnih norm. Kontrabant je bil torej veliko več kot tehnologija prelisičenja; postajal in ostal je obred z vsemi razsežnostmi svoje družbene pogojenosti.

Vzroki za tihotapljenje Trobičeva knjiga dokazuje razvejenost Krpanovih sledi oz. krpanovstva na Slovenskem. Raziskava jasno pokaže kontinuiteto in različnost kontrabanta in tihotapstva kot pomembnih sestavin življenja številnih posameznikov, vasi, krajev in okolij. Pri vsej tej kontinuiteti pojava sploh ni pomembno, kje je bil »resnični« Krpan doma. Krpanove sledi kažejo predvsem odnos Slovencev in prebivalcev Slovenije do različnih (in vsakokratnih) oblastnikov. Krpan je sicer le delno prestopil mejo ponižnosti in bil kratek čas sogovorec oblasti. To je bilo ljudem že dovolj, saj so s simpatijami sprejemali vse tisto, kar je pomenilo spoštovanje avtoritete. Seveda pa so razsežnosti tihotapljenja in kontrabanta veliko širše. Iz zgodovinskega razvoja poznamo tudi tihotapljenja knjig v sodih, v obdobju osamosvojitve orožja v tovarnjakih avstrijskih smetarjev. Oblika se ohranja, spreminjajo se le načini, vsebine in družbeni motivi. Knjiga Milana Trobiča še zdaleč ni le nizanje zgodovinskih podatkov in drugih virov, ampak je provokativno razmišljanje tudi o sodobnosti, vendar z razsežnostjo zgodovinskega spomina. **LD**

Politik svetovnega formata

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Avstrijski knez Metternich je bil eden najvplivnejših državnikov v 19. stoletju, ki je skoraj štiri desetletja vplival na evropsko politiko. Zaradi podpore državni cenzuri je med Slovenci zapisan kot tipičen predstavnik dvorne reakcije.

Knez Klemens Wenzel von Metternich, najvplivnejši državnik svoje dobe

Avstrijski državnik knez Metternich je bil eden od trojice državnikov, ki so po mnenju zgodovinarjev najbolj zaznamovali evropski in s tem tudi svetovni politični prostor 19. stoletja. Druga dva moža sta bila francoski cesar Napoleon in pruski kancler Bismarck. Metternich je suvereno obvladoval evropsko politično prizorišče skoraj štiri

desetletja. Čeprav je bil prvenstveno usmerjen na zunanje politične teme, je bil med ljudstvom svoje domovine glavni simbol državne reakcije po končanih revolucijskih vojnah. Pri tem je zanimivo, da so bile notranje politične teme za Metternicha vedno drugotnega pomena. Pravzaprav je bil v državi glavni pobudnik reakcije cesar Franc osebno. Metternich je ne glede na svojo moč, po kateri je bil praktično nekronani vladar države, zvesto izpolnjeval zahteve svojega vladarja. Zato je

podpiral cenzuro in strog državni nadzor nad vsem, kar je le od daleč dišalo po kakršni koli revoluciji ali prekuciji. Najnovejše raziskave tistega obdobja pa kažejo, da je imel Metternich nekaj prav naprednih idej za tiste čase. Med drugim je bil zelo naklonjen ustanovitvi državnega parlamenta, v katerem bi bili glede na svoje število v okviru avstrijske države zastopani vsi narodi monarhije. Ta njegova ideja ni nikoli zaživela in Metternich je ostal v zgodovino zapisan kot eden najhujših nosilcev reakcije. Pri tem pa je sam sebe imel v bistvu za liberalca.

V trenutku največje moči so Metternicha strmoglavili in je moral bežati v pregnanstvo. Zanimivo pa je, da se mu je uspelo vrniti in spet je postal vpliven v politiki, le da je zadnja leta deloval iz ozadja.

Sin diplomata Že sam Metternichov izvor je omogočil, da so mu bile odprte vse možnosti, da zasede pomembno mesto v avstrijski državni upravi ter se zapiše v zgodovino. Rodil se je 15. maja leta 1773 v Koblenzu kot sin grofa Georga von Metternich-Wineburga zu Beilstein in grofice Marie Betatrix von Kanenegg. Oba roditelja sta izhajala iz visokih plemenitih družin in sta svojega prvorojenca krstila z imeni Klemens Wenzel Nepomuk Lothar. Klemens je otroška leta preživel v Porenju, predvsem v Koblenzu, kjer je bil njegov oče veleposlanik dunajskega dvora v tamkajšnjih porenških kneževinah in grofijah.

Klemens se je odločil, da bo nadaljeval svojo kariero tako kot njegov oče, v diplomaciji, zato je odšel na študije v Strasbourgu, kjer je študiral filozofijo. Po dveh letih študija je moral mesto in univerzo zapustiti, ker je v Franciji izbruhnila revolucija. Zaradi tega je vse življenje ostal trden nasprotnik revolucije, izjavil je celo, da se mu zloraba besede »bratstvo« s strani revolucionarjev tako gnusi, da bi svojega brata imenoval bratranec. Metternich je leta 1790 sodeloval kot poslanec na kronanju cesarja Leopolda II., dve leti kasneje pa na kronanju cesarja Franca, kateremu je nato služil večino svojega življenja. V času med kronanjema je obiskoval univerzo v Mainzu, kjer je študiral pravo in diplomacijo, šolanje pa je sklenil s popotovanjem po Angliji.

Prve korake v državni službi je Klemens napravil pod pokroviteljstvom svojega očeta,

ki je bil imenovan za cesarskega poslanika na Nizozemskem, Klemens pa je bil član njegovega poslanilstva. Nov skok v karieri je pomenilo leto 1794, ko se je poročil z grofico Mario von Kaunitz, vnukinjo slovitega državnika cesarice Marije Terezije. Ta poroka je odprla Metternichu še zadnja vrata na poti k visoki državni službi. Z ženo je imel Metternich pet otrok. Kasneje se je poročil še dvakrat, z baronico Mario von Leyden, s katero je imel enega sina, in z grofično Melanijo Zichy, hčerko feldmaršala, in z njo imel tri otroke. Poleg zakonskih žena pa je imel Metternich še lepo število ljubic in nekaj nezakonskih otrok.

Poslanik in minister Njegova prva ljubezen pa je bila politika. V zadnjih letih 18. stoletja je služil kot diplomatska zveza med cesarskim dvorom in porenskimi državnicami, ki jih je tako dobro poznal.

Do preskoka v politično prvo ligo je prišlo leta 1801, ko je bil še ne 30-letni Metternich imenovan za poslanika pri saškem kralju. Dve leti kasneje ga je dvor poslal na novo službeno mesto, tokrat za poslanika k pruskemu kralju v Berlin. Metternich se je lotil graditve vseevropskega obrambnega zidu, da bi zajezil čedalje večje častihlepje novega francoskega cesarja Napoleona.

Leta 1806 ga je njegov vladar poslal v levje žrelo in ga imenoval za veleposlanika v Parizu. Metternich se je znašel pred težko nalogo, ko je poskušal braniti avstrijske koristi pred agresivnim francoskim vladarjem, ki se je zdel nepremagljiv in je dobival bitko za bitko. Možakarja sta skoraj dnevno križala besedne meče, a avstrijski diplomat je bil vsekakor v slabšem položaju. Med francosko-avstrijsko vojno leta 1809 je Napoleon ukazal vtakniti Metternicha, pa čeprav je bil diplomat, v neke vrste hišni pripor, po avstrijskem porazu pa so ga izpustili.

Metternich je bil v času najhujšega poraza svoje domovine in ponižujočega miru imenovan za državnega ministra, se pravi predsednika vlade in hkrati zunanjega ministra.

Diplomat je začel vleči poteze, s katerimi bi prerezal mreže, v ka-

Eden od kongresov Metternichove Svete aliance je bil v Ljubljani leta 1821.

Metternich je večino svojega časa porabil za zunanjo politiko in ohranjanje evropskega političnega ravnotežja.

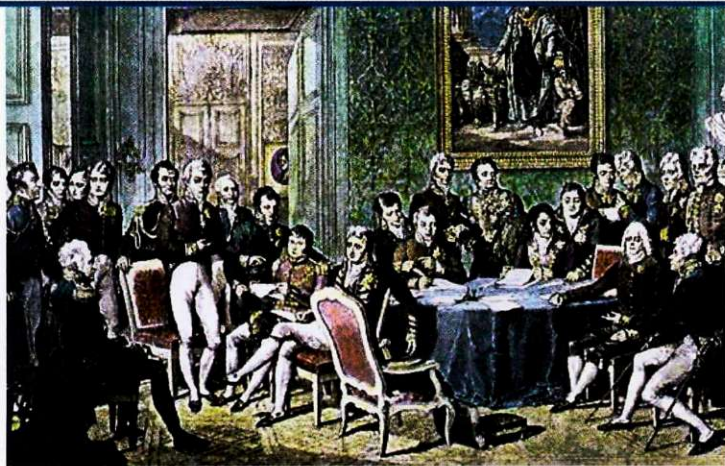

Metternich je na koncu preliščil Napoleona.

terih se je znašla njegova država. Z zmagovitim francoskim cesarjem je sklenil več dogovorov, da bi rešil vsaj tisto, kar se je rešiti dalo. Dogovori so dosegli vrhunec s poroko Napoleona in avstrijske princeze Marie Luise. To je bila popolnoma politična poroka, ki je imela edini namen ustvariti francoskemu vladarju lažen občutek varnosti. Metternichu je tudi uspelo, da je zasejal razdor med Napoleonom in ruskim carjem, obljubil Napoleonu, da mu bo Avstrija ponudila vojaško pomoč v pohodu na Rusijo, hkrati pa je sklenil tajno zvezo z ruskim carjem, v kateri je ruskemu vladarju zagotovil, da bo pomoč Napoleonu samo navidezna. Metternich je tajno vlekel poteze naprej in končno leta 1813, po porazu Napoleonovih čet v pohodu na Rusijo, sklenil vseevropsko koalicijo proti francoskemu cesarju.

Poleti leta 1813 sta se Metternich in Napoleon srečala v Dresdnu, kjer je Napoleon, ki se je zavedal, da je nova koalicija prenevarna, poskušal doseči premirje. Predlagal je, da se brez boja umakne iz Španije, Prusije, Nizozemske in nemških dežel, nasprotniki pa priznajo njegovo oblast nad Francijo in Italijo. Metternich je spoznal, da se francoski vojskovodja počuti negotovega, da se boji in dvomi o svoji moči, zato je predlog zavrnil. Napoleon je kričal o vojni, Metternich pa je to hladno sprejel na znanje.

Vodilna osebnost Po porazu pri Leipzigu so začeli zmagoviti zavezniki gnati potolčene francoske čete nazaj proti Franciji. Metternich, ki ga je za njegove zasluge pri porazu Napoleona njegov cesar iz grofovskega povzdignil v knežji stan, je skupaj z zmagovitimimi četami vkorakal v francosko prestolnico. Po Napoleonovem padcu in vrnitvi Burbonov na francoski prestol se je pokazala potreba, da se odpravi kaos, ki je nastal na evropski celini po četrtrstoletnih vojnah. Rešiti je bilo treba cel kup stvari, restavracijo Burbonov, odpravo revolucijskih dosežkov, poljsko in saško vprašanje, probleme italijanskih in nemških držav, novo razdelitev moči in vpliva pa še vrsto manjših vprašanj. Metternich je predlagal, ▶

Dunajski kongres je bil sklican na Metternichovo pobudo.

► da se organizira kongres zmagovalcev na Dunaju, kjer se bodo o vseh teh zadevah temeljito pogovorili. Enoletnemu kongresu je po mnogih kompromisih in prepirih uspelo vzpostaviti nov evropski red. Velesile so tudi ustanovile Sveto alianso, politično zvezo, ki bi bedela, tudi s preventivnimi vojaškimi akcijami in intervencijami, da bi se dogovorjeni red ohranil. Po dunajskem kongresu je bilo še nekaj kongresov Svete aliance, na katerih so reševali tekoče probleme v Evropi, tako v Aix le Chapellu, Troppau, Karlsbadu, Ljubljani in Veroni.

prekucijskih idej. V ta namen je bila vzpostavljena stroga cenzura nad vsem pisateljevanjem od pesništva do znanstvenih publikacij, delno celo nad cerkvenim pisanjem. Pod Metternichovim vplivom je bil izdan tudi odlok, ki je predvideval nadzornika države na univerzah, da bi tudi tam v kali preprečili kakšne revolucionarne ideje. Bilo pa bi nepravilno, če bi Metternicha naslikali kot zagrizenega in omejenega nazadnjaka. Ne nazadnje je bil od leta 1817 kar osemnajst let glavni pokrovitelj avstrijske znanstvene odprave v Brazilijo in je lep del

Avstrijski državnik je bil znan lahkoživec, poleg treh žena je imel še več ljubic.

Metternicha je njegov vladar za zasluge radodarno zasul z novimi posestvi in naslovi, imenoval pa ga je tudi za ministra dvora in kanclerja vladarske hiše.

Metternich je večino svojega časa porabil za zunanjo politiko, ohranjanje evropskega vojaško-političnega ravnotežja ter avstrijskega vpliva v italijanskih in nemških pokrajinah. Na področju notranje politike pa si je predvsem prizadeval za zadušitev vseh

stroškov poravnal iz svojih lastnih virov. Osebnostno je bil eden od bonvivanov tedanje dobe, slovita Sacherjeva torta pa je iznajdba njegovega osebne kuharja.

Padec in izgnanstvo Zaradi svojega prevelikega zanimanja za zunanjo politiko je Metternich zanemarjal notranjepolitično področje. Prepričan v božji red je leta 1835 podprl novega cesarja Ferdinanda kot prvorojenca pokojnega vladarja, pa čeprav je bil Ferdinand na pol bebav in nesposoben za vladanje. Metternich je upal, da bo imel čas, da Ferdinandovega nečaka Franca Jožefa izšola za novega vladarja, do tedaj pa je menil, da bosta utečeni tek stvari in cenzura dovolj, da bi se

Srebrnik za dvajset evrov iz leta 2003 z Metternichovo podobo

Karikatura Metternicha, ko je zaradi revolucije odšel v izgnanstvo.

preprečila kakšna sprememba ali da ne bi nastala kakšna škoda.

Pri tem pa se je uštel, kajti želja po spremembah je bila močnejša tudi od utečenega reda in cenzure. Tako je marca 1848 izbruhnila revolucija. Izbruh tako imenovane pomladi narodov je Metternicha popolnoma presenetil. Njegova politika se je sesula kot hišica iz kart in država se je nenadoma znašla v popolnem kaosu. Upirali so se Dunajčani, Madžari, Italijani, Čehi. Upirali so se tudi po drugih krajih v državi. Do uporov je prišlo tako v italijanskih kot v nemških državah. Prišlo je do nove revolucije v Franciji. Poleg notranje se je tako sesula še Metternichova zunanja politika. V upanju, da bo pomiril duhove in rešil Habsburžanom krono, se je Metternich ponudil za grešnega kozla. Nemudoma je sporočil svoj nepreklicni odstop z vseh državniških funkcij in odločitev, da skupaj z družino odide v prostovoljno izgnanstvo. Že nekaj dni po izbruhu revolucije je tako nekdanji prvi mož avstrijske vlade z Dunaja odpotoval v tujino. Nekaj mesecev je preživel v Angliji, kjer je popotoval po krajih svoje mladosti, potem pa se je naselil v Bruslju, ki ga je prav tako poznal še iz svojih mladih let.

V Avstriji je medtem odstopil tudi nesposobni cesar Ferdinand

v korist svojega 18-letnega nečaka Franca Jožefa. Mladi cesar je s pomočjo vojske in celo ruske intervencije zadušil upore po državi in počasi utrdil svojo oblast.

Potem ko so se zadeve umirile in oblast utrdila, se je tudi Metternich iz triletnega pregnanstva vrnil na Dunaj. Razglasil je, da želi poslej živeti le še kot zasebnik in da ne bo imel s politiko nobene opravke več. Navzven je to sicer držalo, ne pa tudi dejansko. Metternich je bil kljub svojemu uradnemu umiku v pokoj še vedno preveč vpliven in njegove izkušnje preveč dragocene, da bi kar tako miroval. Iz ozadja je še vedno svetoval mlademu cesarju, še posebno na področju zunanje politike. Menda le enkrat niso upoštevali njegovega nasveta oziroma ga sploh niso vprašali zanj, pa je to prineslo Avstriji vojno, po kateri so izgubili Lombardijo.

Knez Metternich je umrl 11. junija 1859 na Dunaju, v visoki starosti šestinosemdeset let. Preživel ga je le eden od njegovih sinov, tudi sam diplomat, ki je izdal očetove spomine. Knez Klemens von Metternich je ostal v zgodovini zapisan kot eden najpomembnejših državnikov, leta 2003 pa je bil zaradi tega celo ovekovečen na posebnem dvajsetevskem srebrniku. ■

Srž ljudske modrosti

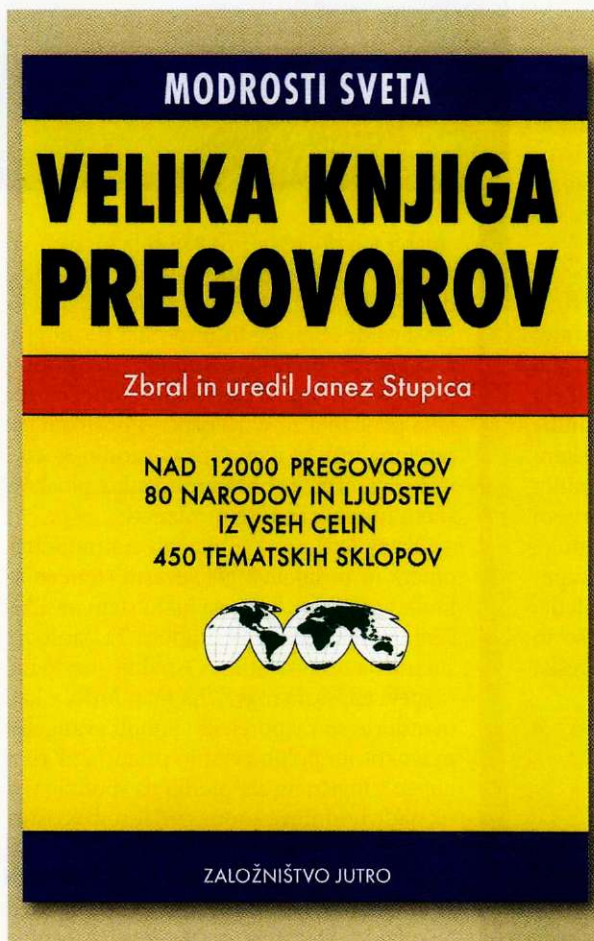
V. M.

Založba Jutro je izdala zajetno *Veliko knjigo pregovorov*, ki jih je zbral in uredil Janez Stupica. 10.000 pregovorov 80 narodov in ljudstev z vseh celin je razvrstil v 450 tematskih sklopov.

Včasih srečamo ljudi, ki znajo v pogovor ali predavanje občasno vključiti primeren citat znanega pisatelja ali pa poučen pregovor, s katerim učinkovito zaokrožijo misel in tako dajo svojim besedam večjo težo. Pregovor je ljudska književna zvrst, ki jedrnato in navadno v prisposodbi izraža kako življenjsko izkušnjo. Nastal je med preprostim ljudstvom in se prenašal dalje v ustni obliki, dokler ga ni nekdo zapisal. Od reka, izreka, citata in aforizma, ki ga pove ali zapiše znana osebnost, se pregovor razlikuje predvsem po tem, da nima zakonitega literarnega očeta.

Kratko in jasno Navadno se pregovor rodi kot nazorna, globoka ali duhovita fraza, ta pa se med ljudmi polagoma brusi in izpopolnjuje. Ko se reši nepotrebne besedne navlake, izrazi določeno misel kratko in jasno. Mnogi narodi poznajo udaren pregovor, katerega jedro je graja praznega besedičenja ter hvala modre molčečnosti. V slovenščini ga izrazimo s tremi besedami: *Molk je zlato*. Seveda obstajajo tudi pregovori, ki pretirano molčečnost odsvetujejo. Takšen je tale indijski: *Kdor molče prosi, slabo kosi*. Oba pregovora se seveda nanašata na različne življenjske situacije, zato se med seboj ne izključujeta.

Pregovori radi izražajo življenjske izkušnje in skušnjave v obliki posrečene šale, kot na primer slovenski pregovor: *Babja jeza vraga zmelje*. Neki drug pregovor ocenjuje vrednost žene in moža pri hišnih opravilih: *Žena podpira pri hiši tri vogale in še četrtega možu pomaga*. Italijanski pregovor na sarkastičen način graja nekatere slabosti lepšega spola: *Ženske so*

v cerkvi svetnice, na cesti angeli, v hiši hudiči in na vratih srake. Nekateri pregovori, še zlasti latinski, pa gredo pri smešenju ženskih napak čez rob dobrega okusa.

Občasno naletimo na pregovor, v katerem nastopajo stare besede, ki jih sodobni slovar slovenskega jezika ne priznava več. Eden takih je: *Denar in rit je treba dobro skrit*. Pogoste in presenetljive rime, katerih drugi jeziki domala ne poznajo, dajejo slovenskim pregovorom izrazno moč in glasovno harmonijo.

10.000 pregovorov V pričujoči knjigi je objavljenih okoli 10.000 pregovorov z vseh koncev sveta. Pri izboru je avtor upošteval njihovo dolžino, jasnost, učinkovitost in globino. Še posebej rad je posegel po šegavih, šaljivih, sarkastičnih in duhovitih, saj vzbujajo smeh. Star in preverjen prego-

vor namreč zatrjuje: *Smeh je pol zdravja*. Posebnost pričujoče zbirke so pregovori, ki so navedeni v izvorniku in slovenskem prevodu. Takih je skoraj tretjina, med njimi prevladujejo angleški, latinski, nemški, ruski in srbohrvaški. Vsi naštetih pregovori so pognali svoje korenine v Evropi. Zaradi kakšne morebitne napake se avtor na bralce obrača z latinskim pregovorom: *Motiti se je človeško, odpustiti pa božansko*.

Mnogi pregovori so znani v več jezikih, nekateri v skoraj v vseh, saj ljudska modrost ne pozna državnih mej in jezikovnih pregrad. Avtor je tako ducatu jezikov našel pregovor: *Ena lastovka ne naredi pomladi*. V takih primerih je pregovor navedel samo v enem jeziku, najraje v tistem, kjer se je domnevno rodil. To je vzrok, da je v knjigi veliko latinskih pregovorov, saj so bili prav ti podlaga prevodov v mnoge evropske jezike. Pri »dvojezičnih« pregovorih je spredaj slovenski prevod, temu sledi original, ki je zaradi kontrasta zapisan s poševnimi črkami. Za zgled navajam poučen latinski pregovor: *Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš*. *Quot linguas calles, tot homines vales*.

450 tematskih enot Nekatero zbirke razvrščajo pregovore po prvi besedi. Tako urejanje je za avtorja preprosto, saj sledi samo abecednemu redu. Za uporabnika je tak red neprijeten, saj mora pri iskanju določenega pregovora prebrati dobršen del zbirke. V tej knjigi je uporabljen za uporabnika prijaznejši vrstni red, katerega določajo tematika, jezik in abecedni seznam. V njej je 450 tematskih enot, ki bralcu pomagajo pri iskanju pregovorov: od *advokat*, *aktivnost*, *alkoholizem*, *bahanje do ženska*, *žganje*, *življenje*, in *žlica*. Seveda je mogoče nekatere stlačiti v dve ali celo več tematskih enot. Očitno ima vsak red poleg dobrih tudi slabe strani. Da je red v življenju vendarle potreben, nas opozarja tale nemški pregovor: *Red je pol življenja*. *Ordnung ist halbe Leben*.

Čisto na začetku knjige je petnajst pregovorov o pregovorih. Prvi je arabski in se glasi: *Med pogovorom je pregovor kot luč v temi*. Med njimi pa je tudi slovenski: *Ljudska modrost trden je most*. ■

Selo

Petra Janša, foto: STO/ Bobo, T. Jeseničnik

Selo je naselje v občini Moravske Toplice v goriškem delu občine, na nadmorski višini 300 m. Leži neposredno ob cesti Martjanci–Prosenjakovci, ki je od madžarske meje oddaljeno 3 km, od središča regije Murske Sobote pa 15 km. Naselje je razloženo, večinoma po slemenih gričev; del vasi (Dolovje) pa ima dolinsko lego v široki dolini Kobiljskega potoka. Zaradi poplavne nevarnosti, plitvih prsti in pogostega temperaturnega obrata v dolinah prevladujejo travniki, na prisojnih pobočjih njive, na vrhu slemen pa sadovnjaki in vinogradi. Gozd je zavzel osojne lege.

Selanska rotunda Vas Selo leži ob nekdanji rimski cesti, ki je bila najkrajša povezava med Trstom, Ljubljano in Budimpešto. Prvič se omenja leta 1340 »iungitur terre Lak« in leta 1365 kot »Laak«. Leta 1340 se v pisnih virih omenja tudi vas »Habronuk« – sedanji zaselek Gabrnik. Naselje je v slovenskem prostoru najbolj znano po sakralnem spomeniku – romanski rotundi. Ime rotunda je v arhitekturnem pomenu okrogla stavba, navadno pokrita s kupolo. Po svoji kulturnozgodovinski pričevalnosti je kapela romanska rotunda iz prve polovice 13. stoletja. Vizitacijski zapiski iz leta 1698 poročajo, da so jo zgradili templarji. Vendar je ta zgodnjerednjeveška

stavba v letih 1845 in 1846 bila bistveno prezidana. Provincialno izhodišče za materialni nastanek Selanske rotunde daje tej stavbi poleg turniškega in domanjševskega primera sloves najstarejše stavbe v Sloveniji. Do leta 1864 je v apsidi selanske rotunde stal poznogotski krilni oltar iz okrog leta 1490, a so ga nato prenesli v Budimpešto. Rotundni prostor najprej ni bil poslikan in ga je oživiljala le prosevaljoča opečna struktura, že v prvi polovici 14. stoletja pa je bila za staro osnovo poslikana severna stena pod kupolo z motivi poklona treh kraljev. Gre za zgodnjegotski risarski slog, katerega značilnost je široka črna risba, zapolnjena s ploskovno izrabo barv. Težnje po slikarskem modeliranju še ni zaznati.

Okrog leta 1400 je bila vsa notranjščina znova prevlečena s tanko plastjo ometa in poslikana. Na severni steni se je ponovil ikonografski prizor treh kraljev, medtem ko je na južni steni naslikano nadaljevanje pasijona, ki se začne v spodnjem pasu kupole. Ta pas loči od vrha kupole naslikana cikcaka-sta tračna ornamentika. Osrednje mesto na vrhu kupole zavzema čez ves svod razpeta elipsasta mavrična mandorla, v kateri sta sv. Trojica in Kristus. Zunaj mandorle so razporejeni simboli evangelistov. V spodnjem pasu kupole se v pravokotnih poljih zvrstijo prizori iz Kristusovega trpljenja, ki se nato nadaljujejo v logičnem zaporedju na spodnjem delu stene. Ciklus pasijona se začne tik nad vhodnim oknom s prizorom Kristusa v predpecku, ki ga nakazuje posebljena pošast z Adamom v žrelu. Te slikarije sodijo v gotski idealistično-plastični slog. Spodnji del stene z nišami je bržkone poslikal drug mojster. Vidijo se še ostanki svetniških figur, ki pa so razen nekaterih (cerkveni zavetnik sv. Nikolaj, sv. Doroteja, sv. Marjeta, sv. Magdalena) skoraj povsem uničene.

Čeprav ne poznamo imen selanskih slikarjev, govori njihovo delo o kvalitetah, ki presegajo slikarske zmogljivosti martjanskega, turniškega in velemerškega mojstra Janeza Aquile.

Evangeličanska cerkev Evangeličanska cerkev v Selu je neoromanska s preloma iz 19. v 20. stoletje. Zvonik je na zahodni strani visok in ima strmo streho. Fasado členijo visoka, polkrožno zaključena okna in podstrešni venec.

Najstarejši dokumenti jo omenjajo v letu 1599 in 1601. Evangeličanska cerkva je bila prej omenjena in opisana cerkev rotunda sv. Nikolaja iz 13. stoletja, v kateri svoje verske obrede danes opravljajo katoličani. K takratni cerkveni občini Selo so spadale štiri vasi: Prosenjakovci, Čikečka vas, Fokovci in Habronak. Slednja ne obstaja več, bila pa je med Selom in Bukovnico.

V protireformacijskih časih so evangeličansko cerkveno občino ukinili, od vzeli pa so jim tudi cerkvico. V času cesarja Jožefa II. (1781) so se verniki vasi Selo ob novi ustanovitvi cerkvene občine Križevci priključili njej. Ker pa je bila razdalja 10 km le prevelika, so si želeli lastne cerkve.

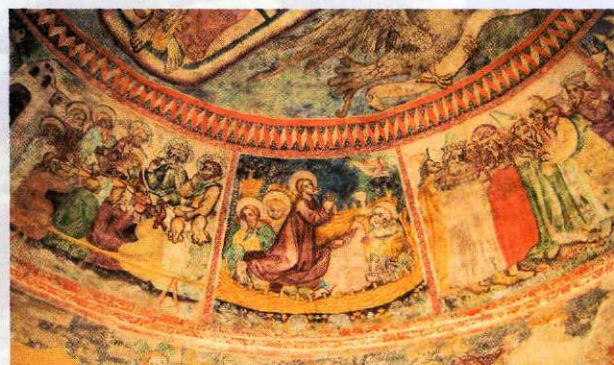
Temeljni kamen so položili 20. avgusta 1939. Zaradi slabe kakovosti doma izdelane opeke in slabega vremena so bili prisiljeni opeko kupiti v opekarni. Vmes je prišla še druga svetovna vojna in ustavila dograditev cerkve, ki je bila že pod streho. Po vojni pa je bilo pomanjkanje materiala in finančnih sredstev,

Rotunda pred restavriranjem

V neposredni bližini rotunde je lesen zvonik.

V spodnjem pasu kupole so razvrščeni prizori iz Kristusovega trpljenja.

tako da so gradili zelo počasi. Ob domači in pomoči iz tujine so jo le zgradili. Posvečena in je bila 24. julija 1966 v navzočnosti domače duhovščine in uglednih gostov iz tujine. Po odcepitvi od križevske cerkvene občine vodi svoje lastno cerkveno poslovanje, nima pa svojega potrjenega duhovnika. Tako je neke vrste »sestrska« gmajna moravske cerkvene občine.

Učna pot Selo Učna pot Selo je zasnovana kot kompleksna učna pot, ki vsebuje elemente naravne in kulturne dediščine, umetnostnozgodovinski spomenik in neokrnjeno naravo. Zasnovana je tako, da je primerna za vse starostne skupine obiskovalcev. Obisk je mogoče individualno, za večje, napovedane skupine pa vam lahko zagotovijo strokovno vodstvo. Največja prednost te poti je poleg izredne širine snovi z različnih področij, ki jih ob poti lahko obdelate, tudi njena izredna prilagodljivost različnim ravnam zahtevnosti obiskovalcev (razredna in predmetna stopnja osnovne šole, srednje šole ... ali samo rekreativci in ljudje, ki želijo preživeti dan v naravi). Pot omogoča spoznavanje naravnega okolja, poseljenosti, izrabiljenosti zemljišč kakor

tudi spoznavanje favne in flore na tem območju. Tako boste med drugim lahko odkrivali značilnosti Prekmurja s poudarkom na posebnostih Goričkega, vpliv Madžarske na to območje, spoznali boste značilnosti in posebnosti Časarovega mlina in mlinarstva ter izdelavo bučnega olja, ogledate si lahko zbirko starega kmečkega orodja in ob tem spoznate delo in življenje na vasi nekoč in danes, predstavijo pa vam tudi razvoj vinogradov skozi čas. Kraj je edinstven primer sobivanja pripadnikov katoliške, evangeličanske, binkoštna in reformatorske cerkve, na učni poti po Selu pa se lahko seznanite tudi z značilnimi starimi običaji, kot je npr. borovo gostüvanje. Značilnost kraja je nedvomno gostoljubnost domačinov, ki vam ponudijo kulinarčne posebnosti območja, kot so bujta repa, retaši, dödöli, bograč...

Kolesarska pot po Goričkem

Krajinski park Goričko Oktobra 2003 je slovenska vlada razglasila območje 462 km² za zavarovano območje narave pod imenom Krajinski park Goričko. Ta je del trideželnega parka Goričko-Raab-Örség, območja, kjer se prepletajo kulture treh narodov, podobe treh krajin in vplivi troje podnebij. Območje je daleč od hrupnih civilizacijskih tokov in kot nalašč za oddih ter krepitev telesa in duha med oblimi griči, cvetočimi travniki, mešanimi gozdovi in senčnimi potoki. Goričko je območje z najmanj padavinami, z malo oblačnimi dnevi ter kot nalašč za obisk gozdnih učnih in drugih tematskih poti. Po poteh vas vodijo vodniki JZ KP Goričko in lokalni vodniki. Pohodniki lahko sledijo označeni pomurski planinski poti ali evropski pešpoti E 7. Označene so tudi poti, primerne za nordijsko hojo, Goričko pa je ravno prav hribovito tudi za manj zahtevne kolesarje. **D**

Evngeličanska cerkev

Goričko

Časarov mlin

Retaši

Območje Krajinskega parka Goričko

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.park-goricko.org

Glossarium Vindicum

1.

Založba ZRC

Prvo natisnjeno delo, ki na predznanstveni stopnji predstavlja slovensko besedje in vzporednice v drugih jezikih, je Pohlinov *Glossarium Slavicum* iz leta 1792 (ta je bil leta 1973 ponatisnjen). Doslej pa še ni bila objavljena rokopisna osnova Pohlinove knjige, namreč izvorno gradivo Janeza Žiga Valentina Popoviča (1705–1774), Slovenca, rojenega v Arclinu pri Vojniku. Z izdajo tega gradivskega vira, ki se hrani v Nuku, se poravnava dolg do Popoviča, saj je ta ne samo v zdaj natisnjenem osnutku slovenskega slovarja, ampak tudi v svojih nemško pisanih delih pri slovenskih in drugih slovanskih besedah pogosto navajal njihov izvor. Nekatere njegove ugotovitve so obveljale celo kot etimologije, marsikatera pa je bila zgrešena. Vsekakor je bila tudi v nemškem prostoru pionirska Popovičeva metoda, s katero je zajemal slovensko besedje, saj je različne slovenske in slovanske lekseme za isti predmet ali pojav velikokrat tudi prostorsko zamejil. S tem se precej spremenijo spoznanja o samih začetkih slovenske dialektologije. Popovičovo delo je opremljeno s komentarji, opombami in viri, z orisom Popovičevega življenja in dela ter s kazaloma slovenskega in drugega slovanskega besedja in besednih zvez ter krajevnih in rečnih imen, imen pokrajin, jezikov, narodov in ljudstev.

Modrina nad Maricelom

Založništvo Jutro

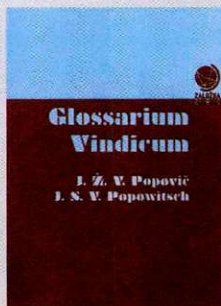
Frane Goljevšek je pod naslovom *Modrina nad Maricelom* napisal spomine na svojo mladost v Ligu, poleg katerega stoji znamenita božjepotna cerkev Marijino Celje (nad Kanalom ob Soči). Maricel je torej Marijino Celje. V prvem delu *Čas miru* je podrobno, celo z etnološkega vidika, opisal svojo rojstno vas Lig, božjepotno cerkev Marijino Celje, mline ob Idriji, nedelje, praznike in letne čase. V drugem delu *Čas vojne* opisuje tragedijo prve svetovne vojne, čas med obema vojnama in precej podrobno tudi dogajanje med drugo svetovno vojno. V tretjem poglavju *Čas miru* sprva piše o Angležih, zahodni meji na reki Idriji in o težavah povojnih let, nato pa o šolanju, vaških posebnostih in o svojem kulturnem udejstvovanju.

Šolska kronika

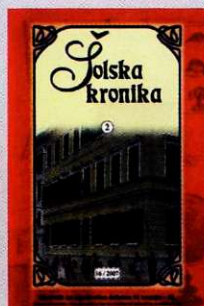
2.

Slovenski šolski muzej

V zborniku *Šolska kronika* (št. 2, 2007) je objavljenih sedem prispevkov: *Vzgoja deklet in podoba učiteljice v tisku konec 19. stoletja* (Tanja Dominko), *Razvoj šolskega radia pred*

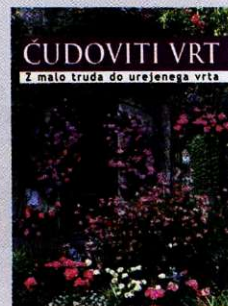
1.

2.

3.

4.

II. svetovno vojno (Veronika Šarec), *O šoli v Cerknem od njene ustanovitve do leta 1923* (Vida Bajt), *Šola v Radvanjah pri Mariboru med 1872 in 1918* (Jasna Rosi), *Šolnik Andrej Praprotnik (1827–1895)* (Dunja Sinobad), *Ob 120-letnici šolstva v Trnovski vasi (Aleš Mardečko)*, *Dvojezični zemljevid za solarje na avstrijskem Koroškem* (Franc Kukovica).

Stari Rim

Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Stari Rim* ni klasična knjiga, ampak tridimenzionalni prikaz osupljive zgodovine starega Rima. Z nazornimi 3D-prizori in obilico zanimivih podatkov prikaže vsakdanje življenje v Rimu, ki je živahno, polno ljudi, hrupno in zanimivo mesto. Je veličastno središče velikega rimskega cesarstva: Forum s svetišči, senatom in množicami ljudi. V Koloseju množica vzklika svojemu najljubšemu gladiatorju. »Knjiga« obsega 12 strani formata 33 x 22 cm.

Znanost in tehnika

3.

Tehniška založba Slovenije

Knjiga *Zgodovina znanosti in tehnike* pripoveduje zgodovino človeštva, a ne tiste o cesarstvih, kraljih ali vojnah, marveč opisuje razvoj človeške znanosti in tehnike od pradavnine do današnjih dni. Sledimo kronološkemu razvoju, ki se začne z obdelovanjem kamena pri naših daljnih prednikih, se nadaljuje z graditvijo vodnih koles, orožja in motorjev ter se konča z obvladovanjem cepitve atoma in izumom računalnika. Ta časovni sprehod med številnimi civilizacijami je priložnost za razumevanje dejstva, da so vse kulture prinesle svoj delež k temu skupnemu razvoju. Pustolovščina človeštva, ki ji pravimo tudi razvoj znanosti in tehnike, se začne v prazgodovini, ko so naši predniki začeli izdelovati prva orodja, preproste pestnjake, pri čemer pa se niso ustavili, temveč so jih čedalje bolj izpopolnjevali. Razvoj se ni nikoli več ustavil; od-

kar so se ljudje mukoma otresli živalskosti pa vse do današnjih dni, ko ne le strokovnjaki, znanstveniki in raziskovalci, temveč tudi čisto navadni ljudje izkoriščajo možnosti, ki nam jih ponujajo sateliti, računalniki, internet ...

Jezusova »grobnica«

Založba Sanje

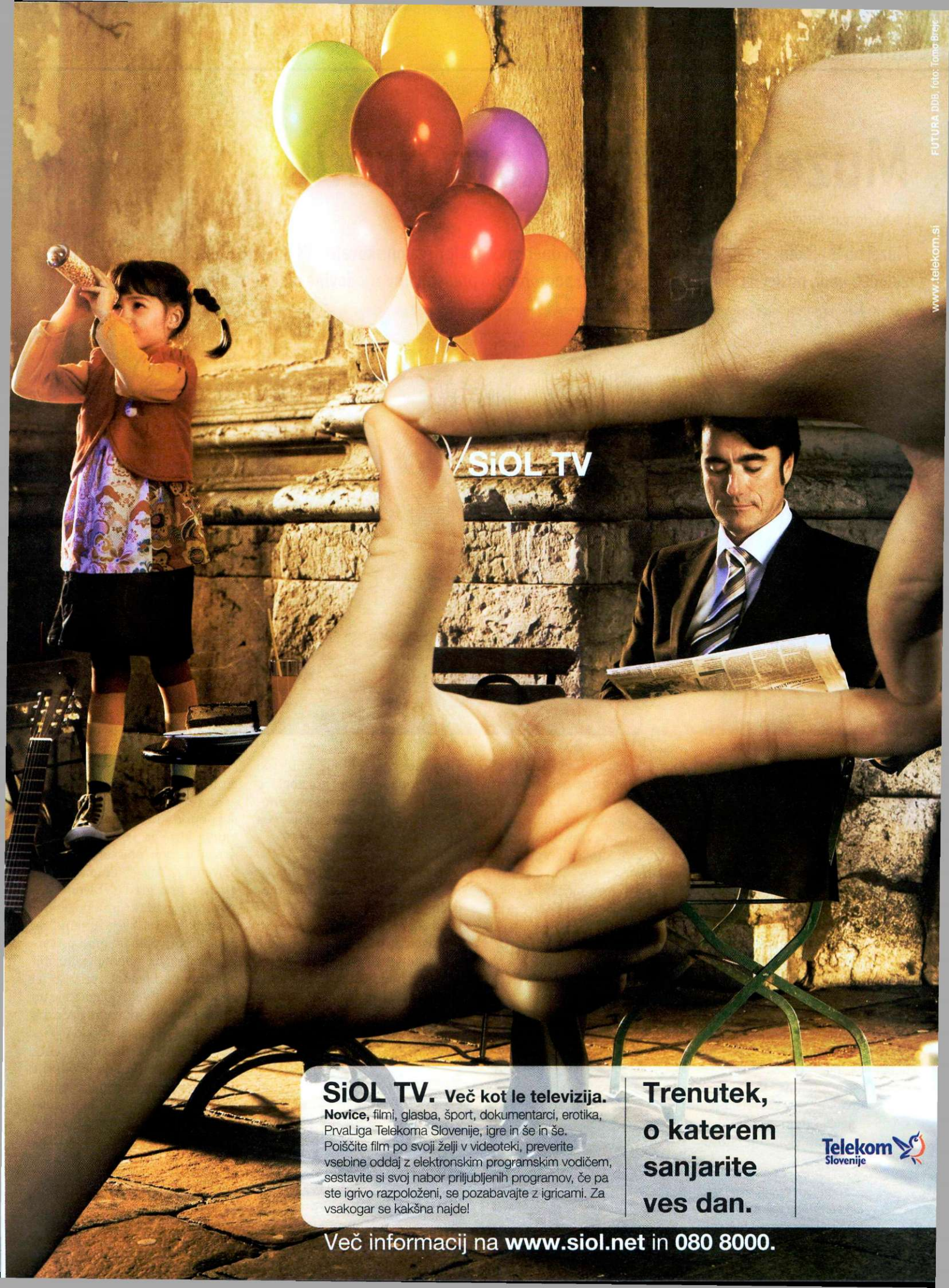
»Prvi empirični, znanstveno verodostojen dokaz o zgodovinskem Jezusu in njegovi družini.« Tako propagirajo knjigo *Jezusova družinska grobnica*, ki popisuje triletno tajno raziskavo »najosupljivejšega« arheološkega odkritja 20. stoletja. Žal kaj več od tega ni. Odkritje je menda izzvalo »veliko zanimanja po vsem svetu«. Avtorja analizirata materialne dokaze in jih primerjata z viri iz kanoničnih in apokrifnih evangelijev, da bi sestavila »prvo celostno podobo Jezusove družine«. Knjiga se bere kot privlačna detektivka. Seveda gre le še za eno senzacionalistično napisano knjigo o Jezusu in nič več.

Čudoviti vrt

4.

Založba Mladinska knjiga

Skupaj z *Reader's Digest* je Založba Mladinska knjiga izdala knjigo *Čudoviti vrt*, ki je namenjena urejanju vrta: načrtovanju vrtnih opravil v vseh letnih časih, in to s tehnikami, ki prihranijo čas in olajšajo delo. Knjiga ponuja izbor pravih rastlin (grmičevje, vrtnice in drevesa ter cvetlice in rastline z lepimi listi), pripomočkov, orodja in opreme. Predstavljeni so kuhinjski vrt, zelenjavni vrt, sadno drevje in vrtnarjenje v vodi. Daje nam natančne napotke za teme, kot so zemlja, ribniki, rastlinjaki, senčnice, latniki, dvorišča, zaboječki, meje in zidovi, prekrivanje tal itd. Opisana so koristna bitja v vrtu in seveda škodljivci, prav tako pleveli in nasveti, kako rešiti najrazličnejše težave. Na koncu je še slovar, navadna in botanična imena rastlin ter stvarno kazalo. Ta zajetni priročnik (319 strani) je bogato ilustriran z vrhunskimi fotografijami in nazornimi risbami.

SiOL TV

SiOL TV. Več kot le televizija.

Novice, filmi, glasba, šport, dokumentarci, erotika, PrvaLiga Telekom Slovenije, igre in še in še. Poiščite film po svoji želji v videoteki, preverite vsebine oddaj z elektronskim programskim vodičem, sestavite si svoj nabor priljubljenih programov, če pa ste igrivo razpoloženi, se pozabavajte z igricami. Za vsakogar se kakšna najde!

**Trenutek,
o katerem
sanjarite
ves dan.**

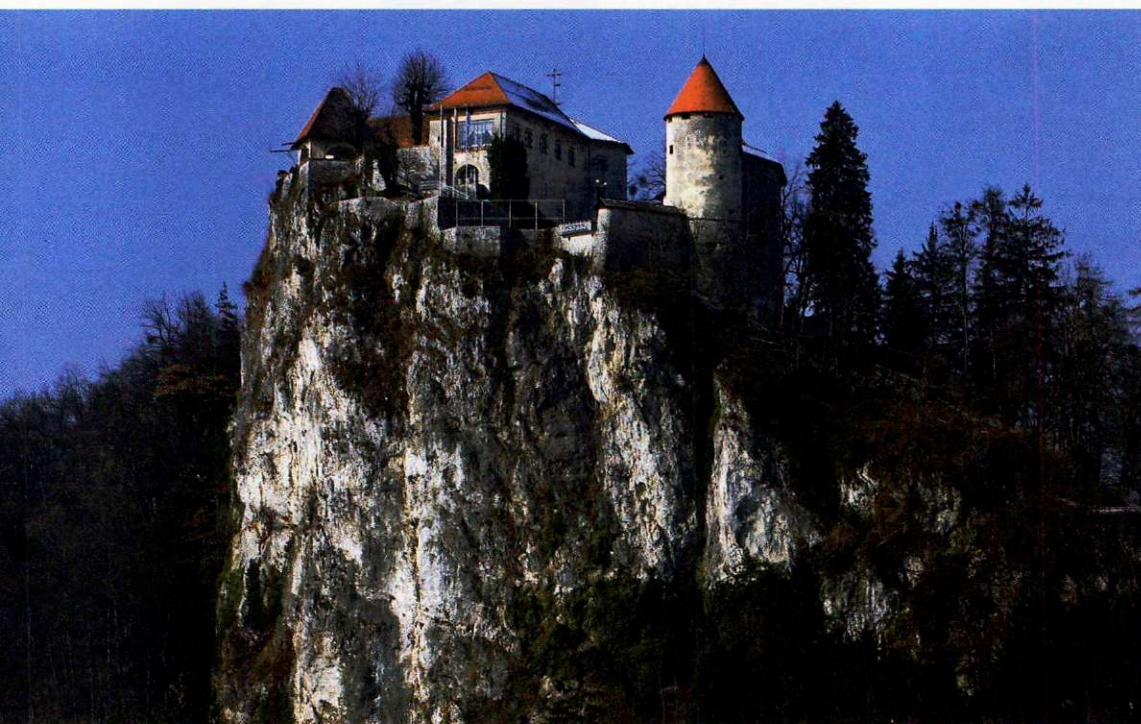
Telekom
Slovenije

Več informacij na www.siol.net in 080 8000.

Muzej na Blejskem gradu

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Muzej na Blejskem gradu so obnovili in ga v teh dneh znova odprli za obiskovalce. Vsako leto Blejski grad obišče okoli 200.000 ljudi, poslej pa si bo mogoče ogledati podrobnejšo predstavitev zgodovine blejskega območja.

Spogodbo, podpisano 19. junija 2006 na Blejskem gradu, je ministrstvo za kulturo ta pomembni kulturni objekt zapalo v upravljanje blejskemu zavodu za kulturo. »To je pomenilo začetek novih, boljših časov za ta enkratni objekt, ki že tisočletje s te dominantne pozicije spremlja in tvori blejsko zgodovino,« je ob slovesnem odprtju prenovljenega muzeja poudaril Matjaž Završnik, direktor Zavoda za kulturo Bled, ki je bil ustanovljen prav za upravljanje z gradom. Završnik je prepričan, da se je zavod izkazal pri izpolnjevanju svojih obljub in dolžnosti, kar dokazuje končna prva faza prenove. Gradbeno so prenovili muzejske prostore, v katere je Narodni muzej Slovenije namestil elemente nove

muzejske zbirke, izvedena pa so bila tudi obsežna dela pri zunanji ureditvi, zasaditvi in označitvi gradu. Celotna investicija je preseгла milijon evrov, pri čemer je bil največji strošek prenova muzejskih prostorov, 400.000 evrov pa je stala nova muzejska zbirka, ki podrobneje predstavlja zgodovino

vino blejskega območja. Blejski grad letno obišče več kot 200.000 ljudi, čez nekaj let pa si bo mogoče ogledati v celoti prenovljen grad v vsem njegovem sijaju.

Obnovljen do 2011 V obnovi Blejskega gradu, ki stoji na mogočni, 130 metrov visoki skali nad ledeniškim Blejskim jezerom, so po investicijskem načrtu vložene tudi vstopnine na grad, katerega celovita prenova bo predvidoma končana do leta 2011, ko bo grad praznoval tisočletnico svoje prve pisne omembe kot castellum Veldes in je s tem glede na pisne

Damjan Prelovšek, direktor direktorata za varstvo kulturne dediščine na ministrstvu za kulturo

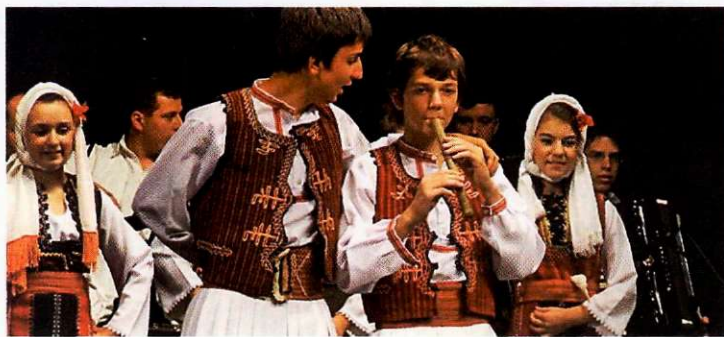

Muzej na Blejskem gradu je prenovljen.

vire najstarejši grad na slovenskih tleh. O njem je pisal tudi sloviti Janez Vajkard Valvasor. Upravljavski načrt predvideva še celovito ureditev kompleksa zunaj stavbe, vključno z zgraditvijo arheološkega parka ob vznožju gradu. Tako prenovljeni Blejski grad bo zato zagotovo velikega pomena za razvoj turizma.

Dobro obiskan Ministrstvo za kulturo je z delom blejskega zavoda za kulturo zadovoljno. »Našli smo način, kako bo država lahko dala naprej v upravljanje tudi drugih 42 takšnih objektov. Država ima namreč veliko gradov in malo denarja, zato sama ni najboljši skrbnik,« je pri slovesnem odprtju grajskega muzeja dejal direktor direktorata za varstvo kulturne dediščine na ministrstvu za kulturo Damjan Prelovšek in pojasnil, da ima ministrstvo na voljo nekaj denarja iz evropskih skladov, s katerim so že obnovili posamezne gradove po Sloveniji, bogato pa je podprlo tudi obnovo Blejskega gradu, ki je za Postojnsko jamo druga najbolj obiskana točka v Sloveniji. Poleg Predjamskega gradu je prav grad na Bledu edini slovenski grad, ki ima pozitivno bilanco, in Prelovšek verjame, da bodo sredstva, ki jih grad ustvarja, namenjena obnovi kulturnih objektov na Bledu. Čeprav so na obnovo čakali zelo dolgo, se je po Prelovškovem mnenju glede na to, kakšna je razstava, čakanje izplačalo. Tudi blejski župan Janez Fajfar je prepričan, da je odprtje prve faze prenovljenega gradu zgodovinski dogodek. Grad so do zdaj prenavljali trikrat, v njegovi tisočletni zgodovini sta ga namreč zaznamovala dva velika potresa in požar po drugi svetovni vojni. »To je četrti tako pomemben trenutek v zgodovini gradu,« je poudaril župan. **D**

Četrtni mednarodni SloFolk

Utrinek s festivala SloFolk

Projekt, ki so ga pred leti zastavile folklorne skupine iz Dolenjske in iz Posavja, je letos pripeljal že do četrtega mednarodnega folklorne festivala Slovenije z naslovom SloFolk. Med prvomajskimi prazniki so gostovale folklorne skupine iz Bosne in Hercegovine, iz Češke, Madžarske in Španije, ki ohranjajo ljudsko izročilo in običaje. Skupaj z domačimi pesalci so nastopajoči pripravili prave odrske postavitve. Iz BiH je prišla skupina KUD Piskavica, ki deluje šesto leto, a šteje že 130 članov različnih starosti, goji pa plesje iz okolice Banjaluke, Grmeča,

Obudovca in Prnjavorja. Skupina pleše ob spremljavi odličnih glasbenikov in vokalnih solistov. Od leta 1953 deluje folklorna skupina Svetlovan iz češke regije Zlin, ki je tokrat predstavila plesje iz pokrajin Moravian Kapanice in Luhacovske Zalesi. Madžarsko je na letošnjem festivalu SloFolk zastopala skupina Arendas, ki skrbi za ohranitev kmečkih plesov iz vse države in dela Romunije, kjer živijo Madžari. Iz Zaragoze v Španiji pa je prišla folklorna skupina Xinglar, katere člani so gledalcem predstavili temperamentne plesje ob zvokih kastanj. L. H.

Ob svetovnem dnevu plesa

Gladys Faith Agulhas je koreografinja, plesalka in učiteljica plesa iz Južne Afrike. Znanja je tudi kot ustanoviteljica skupine sodobnega plesa Agulhas Theatre Works. V svoji poslanici je Gladys Faith Agulhas ob 29. aprilu, svetovnem dnevu plesa, zapisala, da duh plesa nima barve, ne izbrane oblike ali velikosti. Zaobjema moč skupnosti, kreposti in lepote. Vse plešoče duše po njenih besedah ustvarjajo in pretvarjajo svoje ideje v umetnost gibanja. Ples je ogledalo, ki odseva, da nemogoče lahko postane mogoče. Ples je po prepričanju Agulhasovove namenjen vsem. Zvoki, ki prihajajo iz srca in duše, so naš ritem, vsak naš premik pa razkriva zgodovino človeštva. Ples je tista prvina, v kateri človeški duh občuti skrajno svobodo. »Kadar koli se naše roke dotaknejo, se zgodi nekaj lepega. Česar se srce

Gladys Faith Agulhas

samo spominja, lahko telo naslika z gibom. Ples je zdravilna moč, ki je dostopna vsem. Vi ste moje oči in jaz sem vaša stopala,« je še zapisala Agulhasova in pozvala: »Praznujte mednarodni dan plesa! Uporabite svojo strast do plesa, zato da drug drugega ozdravite!« Mednarodni dan plesa praznujemo od leta 1982. Pri Mednarodnem gledališkem inštitutu (International Theatre Institute, ITI), ki deluje v okviru organizacije Unesco, so se odločili, da bodo ta dan posvetili spominu na velikega reformatorja plesa Jana-Georgesa Noverra. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 8. 5. 2008

17.00 Šentjakobsko gledališče:
L. Prenner: Kdo je umoril Anico L.?

19.30 SNG Drama: I. Cankar:
Romantične duše

20.00 MGL: Anton Pavlovič Čehov:
Tri sestre

PETEK, 9. 5. 2008

19.00 Plesni teater Ljubljana: Milan
Tomašič: Znotraj / Within – sodobni ples

20.00 MGL: Drago Jančar: Lahka
konjenica

20.00 Slovenska filharmonija:
19. letni koncert Mešanega
mladinskega pevskega zbora Veter
Ljubljana – zborovska glasba

21.00 Cankarjev dom: Brina – etno,
ljudska glasba

SOBOTA, 10. 5. 2008

19.00 Slovenska filharmonija: Matjaž
Stopinšek, tenor, Simon Dvoršak, klavir
– slovenski samospjev skozi čas

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Nigel Williams: Razredni sovražnik.
Gostuje East West Theatre Company
(Bosna in Hercegovina).

NEDELJA, 11. 5. 2008

19.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Nigel Williams: Razredni sovražnik.
Gostuje East West Theatre Company
(Bosna in Hercegovina).

20.00 Teater Komedija: Rob Becker:
Jamski človek – monokomedija

20.00 Cankarjev dom: Peeping
Tom (Belgija): Dnevna soba / Le salon
– sodobni ples

PONEDELJEK, 12. 5. 2008

17.00 Šentjakobsko gledališče:
L. Prenner: Kdo je umoril Anico L.?

19.30 Grand hotel Union: Študentje
violine iz razreda prof. Vasilija Meljnjkova
– klasična glasba

20.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Ivan Cankar / Silvan Omerzu: Hiša Marije
Pomočnice

TOREK, 13. 5. 2008

20.00 MGL: Drago Jančar: Lahka
konjenica

20.00 Slovensko mladinsko gledališče:
Ivan Cankar / Silvan Omerzu: Hiša Marije
Pomočnice

20.30 Cankarjev dom: Nawal (Komori),
Dabashish Bhattacharya (Indija) – glasbe
sveta

SREDA, 14. 5. 2008

18.30 Narodni muzej: Janusz Olejniczak,
klavir (Poljska) – klasična glasba

19.30 SNG Drama: Tennessee Williams:
Orfej se spušča

20.00 MGL: M. Gavran: Vse o ženskah

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Druga sestra Boleyn

Monika Maljevič

Zgodba sester Boleyn nam prikazuje zgodovino angleškega prestola ob začetku 16. stoletja, v času vladavine razvpitega kralja Henrika VIII.

Sestri Mary in Anne se na željo ambiciozne družine potegujeta za kraljevo naklonjenost in ljubezen, toda težave se pojavijo, ko se kralj čustveno naveže na Mary. Ljubosumna in prestola željna Anne splete zaroto, ki razdre njeno družino in v celotni državi povzroči verske spremembe, ki še danes zaznamujejo britansko družbo.

Zgodovinska drama *Druga sestra Boleyn*, posneta po istoimenski knjižni predlogi pisateljice Philippe Gregory, je razburljiva zgodba o spletkah, romancah in prevarah na angleškem dvoru v začetku 16. stoletja. Sestri Anne in Mary prihajata iz mogočne družine, ki želi svojo moč utrditi s pridobitvijo kraljeve naklonjenosti. Ambiciozna oče in stric to nalogo naložita sestrama, ki morata preprosto življenje na podeželju zamenjati z nevarnim in zahrbtnim dvornim življenjem. Pomoč njuni družini se v boju za kraljevo ljubezen sprevrže v kruto rivalstvo. Sprva je uspešnejša Mary, ki očara kralja Henrika VIII., postane njegova ljubica in mu rodi nezakonskega otroka. Toda pametni, prepričljivi in neustrašni Anne pri doseganju njenega cilja ne predstavlja ovire niti njena sestra niti kraljica Katarina Aragonska. Kljub globokim sestrinim čustvom do kralja Anne ne odneha in bo storila vse, da bi postala angleška kraljica. Medtem ko se sestri Boleyn potegujeta za kraljevo ljubezen, pri čemer eno vodi samo preračunljivost, eno pa prava ljubezen, se angleško kraljestvo krha. Čeprav so posledice dramatične, pa sestrskeske ljubezni in zvestobe ni mogoče razdreti in njuna vez ostane večna.

V svojem izredno uspešnem romanu *Druga sestra Boleyn* je Philippa Gregory ubesedila staro zgodbo: romanco med kraljem

The Other Boleyn Girl

Režija: Justin Chadwick

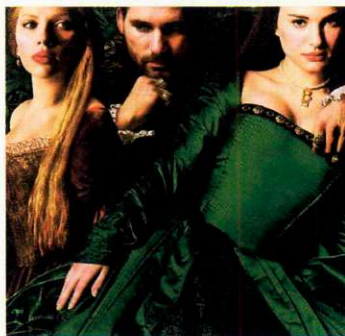
Žanr: zgodovinska romantična drama

Scenarij: Philippa Gregory in Peter Morgan

Igrajo: Natalie Portman, Scarlett Johansson, Eric Bana, Jim Sturgess, Kristin Scott Thomas, Juno Temple, Eddie Redmayne

Premiera: 15. 5. 2008

Distribucija: Cinemania group

Henrikom VIII. in njegovo drugo ženo Anne Boleyn. V ospredju je tudi kraljevo razmerje s sestro Mary. Roman potemtakem predstavlja dvor dinastije Tudor kot dom spolnih, spletkarskih in preračunljivih igrice.

»Preden sem napisala roman, so le redki vedeli za Mary Boleyn,« ugotavlja Gregoryjeva. »Gre za lik, ki ga v zgodovinskih zapisih skorajda ne najdemo. Ker Mary ni imela posebnega vpliva na razplet dogodkov v dinastiji Tudor, morda zgodovinarjev ni zanimala. Toda sama sem njeno zgodbo videla kot nasprotje med sestrama. In prav to nasprotje prikazuje način, kako znamo ženske izkoristiti priložnosti, ki se nam ponujajo.«

Režiser Justin Chadwick prednost pred razvpitim razmerjem med Anne in Henrikom daje odnosu med sestrama, ki se bojujeta za kraljevo pozornost. »Anne in Mary med seboj počenjata grozovite reči, toda nad rivalstvom in ljubosumjem na koncu prevla-

da sestrskeske ljubezne,« pravi Chadwick. »Odnos med sestrama ni podoben nobenemu drugemu odnosu. Edinstveni, povsem odkriti pogovori potekajo za zaprtimi vrati. Ko Mary primerja svoj odnos s svojo sestro, pravi, da gre za dve polovici iste osebe.«

Sestrski odnos je seveda lahko tudi izredno grd. »Celotna zasnova je podobna mafijski zgodbi, ki poteka na dvoru dinastije Tudor,« pravi producentka Alison Owen. »Vsebuje vse: seks, rivalstvo, ljubosumje, preračunljivost, škandale – s sestrama v glavni vlogi.«

Vlogi sester Boleyn sta prevzeli Natalie Portman in Scarlett Johansson, ki sta ta čas med najuspešnejšimi igralkami. »Likoma sta prinesli izredno medsebojno intimnost in bližino. V prizorih smo tako lahko šli dlje od napisanega,« poudarja Chadwick. »V filmu se njun odnos seveda spreminja, toda sestrskeske vez se ne pretrga.«

Portmanova, ki navdušuje v vlogi Anne Boleyn, ki kot ljubica prevzame sestrično vlogo in nato postane kraljica, pravi, da je v središču zgodovinske zgodbe pravzaprav družinska zgodba, zgodba med sestrama. Johanssonova, ki igra sicer manj znano sestro Mary, pa se strinja, da so odnosi med brati in sestrami zelo zapleteni. »Ljubosumje in tekmovalnost sta povsem razumljiva. Samo brat ali sestra lahko tako dobro bere tvoje misli in točno ve, kako se počutiš.« **D**

Ponarejevalci

Ponarejevalci pripovedujejo resnično zgodbo Salomona Sorowitscha, izjemnega ponarejevalca in bohema.

Potem ko so ga leta 1944 deportirali v nemško koncentracijsko taborišče, je privolil, da bo nacistom pomagal pri organiziranem ponarejanju, ki naj bi financiralo vojne podvige. Resnična zgodba z oskarjem za najboljši tujezični film nagrajene drame nas tako popelje v privlačni svet najboljšega ponarejevalca denarja Sallyja, ki v času nacizma živi na veliki nogi. Nekega dne ga aretirajo in pošljejo v koncentracijsko taborišče, a tam opazijo njegov talent in ga prisilijo, da nadaljuje s ponarejanjem. Čeprav je sprva ponosen na svoje delo, se Sally kmalu znajde pred moralno dilemo pomoči nacistom ...

Zmagoslavje evropskega filma

Evropska komisija je dodelitev oskarja filmu Ponarejevalci (Die Fälscher), dramati iz koncentracijskega taborišča, označila za dokaz »zmagoslavja evropskega filma«. Avstrijsko-nemška koprodukcija Ponarejevalci je prejela oskarja za najboljši tujezični film. Gre za film avstrijskega režiserja Stefana Ruzowitzkega, ki ga je sofinanciral evropski program Media.

Program Media so začeli izvajati leta 2007 in vključuje 755 milijonov evrov, namenjenih evropski filmski industriji za obdobje 2007–2013. S precejšnje podporo omenjenega programa so poleg nagrajenega filma nastali še trije nominirani filmi francoske produkcije: Življenje v rožnatem (La vie en rose), Persepolis ter Skafander in metulj (Le Scaphandre et le Papillon).

Program Media je za vse štiri filme skupaj prispeval več kot 2,6 milijona evrov. Uspeh je doživel tudi film Življenje v rožnatem, saj je oskarja za glavno žensko vlogo prejela Francozinja Marion Cotillard, ki je v filmu upodobila legendarno šansonjerko Edith Piaf.

»Evropska komisija je zelo ponosna, da je Evropa podprla prepričljivi film Ponarejevalci, ki pripoveduje zgodbo o skupni preteklosti, in to z veliko mere obzirnosti in tudi humorja. Čestitam Stefanu Ruzowitzkemu in njegovi avstrijsko-nemški ekipi ter hkrati spodbujam druge nadarjene evropske filmarje, naj sledijo temu primeru,« je sporočila komisarka Redingova. M. M.

Die Fälscher

Režija: Stefan Ruzowitzky

Žanr: vojna kriminalna drama

Scenarij: Stefan Ruzowitzky po knjigi Adolfa Burgerja

Igrajo: Karl Markovics, August Diehl, Devid Striesow, Martin Brambach, August Zirner, Veit Stübner, Sebastian Urzendowsky

Premiera: 15. 5. 2008, Kinoklub Vič

Distribucija: Fivia

Na kratko

Igralec **MEL GIBSON** se bo po nekajletnem premoru, v katerem se je posvetil režiji filmov Kristusov pasijon in Apokalipto, vrnil na filmska platna. Dvainpetdesetletnik bo upodobil kriminalista v filmu »Edge of Darkness«, ki je nastal po britanski miniseriji iz leta 1985, je nemška tiskovna agencija dpa povzela poročanje revije Variety. To bo prva Gibsonova vloga, potem ko se je umaknil iz soja medijskih luči zaradi razvpite antisemitske izjave, ki jo je izrekel julija 2006 ob aretaciji zaradi vožnje pod vplivom alkohola. V filmu bo igral policijskega detektiva, ki preiskuje smrt svoje hčerke aktivistke. Preiskava ga privede v svet korupcije, zarotništva in vohunstva, v katerem sta udeleženi tudi CIA in britanska obveščevalna agencija MI5. Film bo produciral Graham King, dobitnik oskarja za film Dvojna igra. Scenarij je napisal William Monahan, ki je prav tako dobil oskarja za Dvojno igro. Režiral bo Martin Campbell (Casino Royale).

V New Yorku so na **FILMSKEM FESTIVALU TRIBECA** podelili niz nagrad. Švedski film »Let the Right One In« v režiji Tomasa Alfredsona si je prislužil nagrado za najboljši film, ameriški »Pray the Devil Back to Hell« v režiji Gini Reticker pa nagrado za najboljši dokumentarni film. »Let the Right One In« je kombinacija zgodbe o odrasčanju in vampirskega filma. Pripoveduje o 12-letnem Oscarju, ki ga sovostniki nadlegujejo. Spoprijatelj se z novo sosedo, skrivnostno deklico, za katero se izkaže, da je vampirka. Kljub vsemu je za dečka njuno prijateljstvo močnejše od strahu, je o filmu zapisano na spletnih straneh festivala. Film »Pray the Devil Back to Hell« govori o tisočih aktivistkah, ki so se v Liberiji bojevale za mir. Po dolgoletni vojni, v kateri je umrlo okoli 250.000 ljudi, so velik uspeh dosegle leta 2005, ko je bila za predsednico izvoljena Ellen Johnson-Sirleaf. Retickerjeva je festivalski žiriji dejala: »V neizprosнем prizadevanju za mir so ženske v Liberiji dokazale, kako lahko sku-

pnost, materinska ljubezen in vztrajnost spremenijo usodo družbe. Film Pray the Devil Back to Hell opominja, da imamo moč reči dovolj vsem grozotam tega sveta.« Nagrado za najboljšega novince med filmskimi ustvarjalci je prejel režiser Huseyin Karabey za film »My Marlon and Brando«. Najboljša igralca sta Thomas Turgoose in Piotr Jagiello (»Somers Town«), nagrado za najboljšo igralko pa je prejela Eileen Walsh za vlogo v filmu »Eden«. Nagrado za najboljšega ustvarjalca dokumentarnih filmov je prejel Carlos Carcas za film »Old Man Bebo«.

Za različna opravila

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Nissan qashqai 2,0 dCi 4WD tekna

Za prevažanje po mestu in poskakovanje čez pločnike res nima smisla, da si izberete takšnega, če pa so v igri trekingi v naravi, lov v ne divji divjini ali samo obiski prometno

že v začetku bogato založil, tako da kupec zares zlahka najde tisto, kar potrebuje. Dobra založenost z opremo, ki v paketu tekna serijsko vsebuje pri varnosti ABS, EBD, ESP, štiri varnostne zračne

blazine, dve varnostni zračni zavesi in sidrišča isofix, pri udobju pa dvopodročno klimatsko napravo z možnostjo vpihavanja zraka nad glave potnikov, avdio-napravo s predvajalnikom MP3

dostopnih planinskih koč zaradi dobre lokalne kulinarike, bo testni qashqai kot nalašč za taka in podobna opravila. Najzmo-gljivejši torej; nissan qashqai z dvoliterskim turbodizlom in s štirikolesnim pogonom.

Zelo priljubljen Ja, Nissan je spričo dolgih čakalnih vrst, ko gre za nakup qashqaja, dokazal, da je to mikaven in predvsem temeljit avtomobil, ki zna ustreči mnogim okusom. Poleg privlačnega in na pogled robustnega dizajna ravno pravih mer in uporabnosti je pogonsko in motorno opremo

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	NISSAN QASHQAI 2,0 DCI 4WD
vrsta motorja	turbodizelski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1994
moč v kW (KM) pri vrt./min	110 (150) pri 4000
največji navor v Nm pri vrt./min	320 pri 2000
menjalnik	ročni, šeststopenjski
pogon	na vsa štiri kolesa
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4315x 1780 x 1615
medosna razdalja v mm	2630
prtljažnik v litrih	410
masa praznega vozila v kg	1614
največja hitrost v km/h	191
pospešek 0-100 km/h v s	10,5
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,6/5,5/6,6
poraba na testu v l/100 km	8,6
cena vozila v EUR	26.160

in podpora bluetooth, tempomat, skromni enosmerni potovalni računalnik in večfunkcijski volan, je na nivoju. Prav tako je prijetna prostornost avtomobila in kljub malce prekratkim sediščem prednjih sedežev dobrega oprijema. Je pa zato na zadnji klopi dovolj prostora za normalno sedenje in tudi prtljažnik s 410 litri je dovolj velik za normalne potrebe; kljub temu ga je mogoče še dodatno povečati za skoraj trikrat. Morda lahko na račun svojevrstnih oblikovalskih prijemov kritiziramo le oblikovno plat armaturne plošče, ki je nekako suhoparno monotona in preveč cenenege videza. Tako

v splošnem kot v detaljih. Je pa praktična in kakovostno izdelana. Tudi tkanine oblazinjenja testnega primerka niso prav nič izvirne, vendar je tudi v tem primeru kataloška izbira dovolj velika.

Zmogljiv Če je oblikovna zasnova, detaljiranje in barvna kombinacija pri vseh različicah navzven medsebojno neločljiva in oprema, ki zapolnjuje seznam, pri vseh kombinacijah medsebojno identična, tega zagotovo ne moremo reči za pogonske sklope in podvozje. Najbolj suverena je zagotovo testna. Sodobni zmogljivi dvolitrski turbodizelski agregat torej, katerega si je Nissan sponzil pri partnerju Renaultu in ga sparil z na bogatih izkušnjah lastno razvitim štirikolesnim pogonom. Označka dCi naznanja izvor motorja, ki zmore v tem primeru s pomočjo variabilne turbine, šestnajstih ventilov in direktnega vbrizga goriva prek sistema skupnega voda in najsodobnejšo nadgradnjo elektronike doseči 110 kilovatov moči pri 4000 vrt./min ter 320 Nm navora pri 2000 vrt./min. Poleg majhne porabe, ki se je z 8,6 litra na 100 prevoženih testnih kilometrov izkazala kot

adut avtomobila, navdušuje tudi s svojo mirnostjo in tihim delovanjem. Za tako majhno porabo je nekaj 'kriv' tudi šeststopenjski ročni menjalnik, ki ima dobro preračunana prestavna razmerja z varčno 6. prestavo. Konstrukcija transmisije je moderna in logična. Štirikolesni pogon, s stalnim pogonom prednje osi in pomožnim pogonom zadnje, nadziramo s pomočjo vrtljivega gumba na sredinski konzoli, prek katerega krmilimo logiko elektromagnetne sklopke. Za normalno vožnjo je ekonomsko in zmogljivostno najučinkovitejši pogon spredaj, za težavnejše razmere pride prav prilagodljivo samodejno razporejanje moči med oba kolesna para, v najzahtevnejših razmerah pa je mogoče štirikolesni pogon zakleniti v stalnem razmerju 57 : 43 odstotkov v korist prednje osi. Vse v okviru urejenih poti seveda. Qashqai se lahko pohvali z izredno voznostjo, saj je okreten, odlično vodljiv in presenetljivo stabilen avtomobil kljub višje postavljeni karoseriji. Tudi udobnost v pridihu športne odrezavosti je njegova vrlina. Na asfaltu zna biti zelo hiter, na zemlji in v drugih spolzkih oprijemih pa glede na razred, kamor se uvršča (nižji srednji in ne SUV!), presenetljivo zmogljiv.

In s tem nissanom bo, ko bo enkrat v garaži, nenadoma opravil mnogo več. Pa ne iz potrebe, pač pa zato, ker je preprosto tako privlačen. Treking, srna in kuharica bodo že počakali. **D**

Novici

AUDI A3 CABRIO V času, ko se dnevi daljšajo in temperature višajo, so pri Audiju predstavili malčka, ki je namenjen vročim poletnim večerom – audi A3 cabrio. S tem se je družina Audijskih kabrioletov z dveh članov povečala na tri. A3 cabrio ima tradicionalno platneno streho, kateri se Audi zlepa ne namerava odpovedati. Razlogov za to je več; streha je lažja, težišče avtomobilu pa se ne spremeni bistveno, zasede manj prostora in ne zmanjša prostornine prtljažnika. Pri A3 je platnena streha na voljo v treh različnih barvah in v dveh načinih zlaganja. Na voljo so štiri agregati. 2 turbobencinska TFSI in 2 turbodizelska TDI. Cene se gibljejo od slabih 30 evrskih tisočakov do dobrih 35. Cilj uvoznika je najti 40 do 60 novih kabrioletskih navdušencev.

BMW M1 Le kateri avtomobilski navdušenec, sploh tisti, ki prisegajo na znamko z modro-belimi propelerjem in dvema ledvičkama, ne pozna legendarnega BMW-jevega modela M1, edinega vozila te znamke s sredinsko nameščenim agregatom. S ceno več kot 120 tisoč evrov, ki jo zlahka dosegajo dobro ohranjeni primerki, prekaša vse aktualne bavarske superšportnike. Ob njegovem okroglem jubileju treh desetletij, ko vozilo v Nemčiji postane oldtimer, so Bavarci predstavili konceptno vozilo M1 hommage, ki pa na ža-

lost verjetno ne bo ugledalo serijske proizvodnje. Gre za nekakšnega duhovnega naslednika legendarnega vozila, pod katerega obliko se je na koncu podpisal Giugiaro.

Ne izgubljam se več!

3D 4.3" MP3 FM Bluetooth

navi® 750T/760/770 GPS cestni navigatorji omogočajo brezskrbno vožnjo

* prednaložena podrobna cestna karta City Navigator® NT Europe, vključuje SLOVENIJO (model 770 ima dodano še kartografijo Severne Amerike)

GARMIN
 Arrive happy™

www.garmin.si

Izlet na Luno

Barbara Prevorčič, foto: NASA, arhiv Demokracije

Napredek na področju astronomije bo kmalu omogočil, da bodo postanki na Luni zaradi načrtovane graditve baz lahko dolgi tudi do šest mesecev.

Raziskovanje Lune je staro toliko, kolikor je staro zanimanje človeka za vesolje in s tem povezano odkrivanje. Prvo vesoljsko plovilo je proti Luni poletelo leta 1959, istega leta smo dobili prve posnetke njene nevidne strani (Luna kaže Zemlji vedno isto stran). Leta 1966 je prišlo do prvega pristanka na Luni; leta 1968 pa je poletela prva vesoljska ladja s posadko in na lastne oči videla zadnjo stran Lune. Nato je 26. julija 1969 na Lunina tla stopil prvi človek, Američan Neil Armstrong, in se s tem zapisal v zgodovino. Na Luni je bilo doslej skupaj šest pristankov, zadnji med njimi je 19. decembra 1972 pristal Apollo 17.

O Luni ... Luna ali Mesec je edini Zemljin naravni satelit. Izraz Luna prihaja iz latinščine, grški izraz pa je Selene. Slovenski izraz

Neil Armstrong je leta 1969 kot prvi človek stopil na Luno.

Mesec je povezan s koledarskim mesecem, saj Luna zamenja svoje mene v slabem mesecu dni, včasih pa je bil koledarski mesec vezan prav na gibanje Lune. Povprečna oddaljenost Lune od Zemlje je 384.401 km, zato odbita svetloba z njenega površja doseže Zemljo v približno 1,3 sekunde. Premer Lune je 3476 km, s čimer je Zemljina Luna peta največja luna v Osončju tako po premeru kot po masi. Luna se sočasno vrti, kar pomeni, da Zemlji vedno kaže skoraj enak obraz (čeprav prihaja do majhnega odmika, do pojavov več vrst libracij, tako da Luna kaže Zemlji malo več kot polovico strani). Stran Lune, ki kaže obraz Zemlji, se imenuje bližnja

stran, nasprotna stran pa oddaljena ali druga stran. Oddaljena stran Lune se včasih imenuje tudi temna stran, kar pomeni, da je skrita in zato neznana, ne pa zato, ker ne bi bila osvetljena, saj v povprečju dobi enako količino svetlobe kot bližnja stran. Vesoljska plovila na drugi strani Lune se ne morejo neposredno sporazumevati z Zemljo. Oddaljeno stran Lune je leta 1959 prva fotografirala sovjetska sonda Luna 3. Ena od pomembnih značilnosti oddaljene strani je skoraj popolna odsotnost morij, ta pa lahko vidimo na bližnji strani. Samo 2 odstotka površja oddaljene strani prekrivajo morja, kar je malo v primerjavi z 31 odstotki na bližnji strani. Najbolj verjetna razlaga za to raznolikost je povezana z višjo koncentracijo elementov, ki proizvajajo toploto, na bližnji strani. To so ugotovili s geokemičnimi zemljevidi od spektrometra gama žarkov na Lunar Prospectorju.

Povezanost Lune in Zemlje

Zemlja in Luna imata veliko fizičnih vplivov druga na drugo, vključno z bibavico. Večina bibavičnih učinkov, ki jih lahko opazimo na Zemlji, nastane zaradi Luninega težnostne privlačnosti, medtem ko ima Sonce manjši vpliv. Bibavični učinki vplivajo na povečevanje oddaljenosti Lune od Zemlje, in sicer okoli 4 metre na stoletje. Sistema Zemlja-Luna nimamo za sistem planet-luna, ampak bolj za dvojni planet. Luna je namreč zelo velika glede na gostiteljski planet, saj ima četrtno Zemljinega premera in 1/81 mase. Ker pa je masno središče znotraj Zemlje, sistem Zemlja-Luna ne dosegata uradne definicije dvojnega planeta. Leta 1997 je bilo odkrito, da ima asteroid 3753 Kruitne (3753 Cruithne) nenavadno podkvasto tirnico, povezano z Zemljo, zato nekateri ta asteroid imenujejo drugo Zemljino luno. Vendar to za astronome ni bistveno, saj ima dolgoročno nestabilno tirnico. V tem času so bili odkriti

Povprečna oddaljenost Lune od Zemlje je 384.401 kilometrov.

Na kratko

SLONI POZNAJO NAREČJA Z dunajske univerze so zoologi, ki preučujejo govorico živali, sporočili, da se sloni med seboj sporazumevajo v narečjih. Znanstveniki so še ugotovili, da se njihov glas spreminja glede na razpoloženje in da je njihova govorica lahko čustveno obarvana. Med sabo se sporazumevajo s toni, ki jih človek večinoma ne zazna, in sicer tudi na deset kilometrov daleč. Na uporabo narečja so znanstveniki pomislili pri primerjavi azijskih in afriških slonov, saj je pri mešanju obeh vrst prišlo do težav v sporazumevanju. Do zdaj so dokumentirali 70 različnih oglašanj teh debelokožcev, ki jih uporabljajo za pozdravljanje, če so ogroženi in za sporočanje, da so našli hrano. Kot še pojasnjuje voditeljica razi-

Sloni se sporazumevajo v različnih narečjih.

skave Angela Stöger Hotwath, govorico slonov preučujejo tako, da posnamejo glas posamezne živali in cele skupine, pri čemer vsakokrat želijo razvozlati pomen glasu.

GOOGLE POMAGA UGNATI PEDOFIL Ameriški spletni velikan Google je brazilske komisiji, ki preiskuje obtožbe, da so v nekaterih albumih objavljene nezakonite fotografije mladoletnikov, posredoval 3.261 datotek in tako popustil pritiskom, naj razkrije osebne podatke svojih uporabnikov. Tokrat je Google prvič privolil v razkritje podatkov o uporabnikih Orkuta, za dejanje pa so se odločili, ker so brazilske oblasti v zadnjih letih prejele več kot 50.000 obtožb o pedofiliji, med temi pa jih je kar 90 odstotkov povezanih z Orkutom. Google naj bi z brazilskimi oblastmi tudi sklenil dogovor, po katerem jim bo sistematično posredoval podatke o osumljenih uporabnikih Orkuta. Orkut je najbolj priljubljena socialna mreža v Braziliji, saj jih od 60 milijonov svetovnih uporabnikov kar 27 milijonov prihaja iz Brazilije.

Omrežje Orkut pod drobnogledom

Baze, ki jih bodo zgradili na Luni, bodo omogočile daljše postanke.

še trije drugi asteroidi, ki imajo podobno tirnico kot Cruithne, in sicer (54509) 2000 PH5, (85770) 1998 UP1 in 2002 AA29.

Zanimivost Eden od članov posadke, ki je nazadnje pristala na Luni, je med »obiskom« izkoristil svoje smučarsko znanje (namesto tehnike zajčjih skokov) in bil tako veliko hitrejši od drugih. To mu je dalo idejo, da bi na Luni morda lahko naredili smučišče. Ta predlog je tudi uradno objavil in sedaj vlada ZDA obljublja smučišče na Luni okoli leta 2020.

Graditev baz Ena zadnjih novic na področju astronomskega

napredka pa je graditev baz na Luni, ki bi astronomom omogočile postanke, dolge tudi do šest mesecev. Iz Nasa so sporočili, naj bi graditev potekala v sklopu projekta vnovičnega pristanka na Luni, predvidenega okoli leta 2020. »Omogočiti moramo daljša obdobja naše navzočnosti na Luni, tudi do šest mesecev, prav toliko, kolikor znaša na Mednarodni vesoljski postaji (ISS),« je dejal nekdanji astronom in eden od direktorjev Nasinega oddelka za raziskovalne misije Carl Walz. Agencija si prizadeva najti tudi alternativne tehnologije, ki bi omogočile uporabo drugih sistemskih pogonov namesto goriva. **D**

ENZ⁰⁹ NALOŽBENO ZAVAROVANJE Z JAMSTVOM GLAVNICE TRIGLAV GARANT 150

ENKATNO VPLAČILO SAMO DO

30. 6. 2008

GARANCIJA IN POL!

Enkratno naložbeno zavarovanje s 150-odstotnim jamstvom glavnice pomeni, da se bo vaš vložek v 12 letih zagotovo vsaj za polovico povečal! Lahko pa tudi za več, če bodo to omogočali svetovni trendi. Zakaj? Ker vključuje indeks Millenium, ki slovi po pametni razpršitvi naložb in dinamičnemu odzivanju na svetovna dogajanja. Zato ste lahko mirni tudi v časih največjih pretresov na svetovnih finančnih trgih.

MODRA ŠTEVILKA

080 555 555

triglav

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d.d.

Na dirkališču so hkrati štiri dirkači.

Bencinska Planica

Kristijan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Z organizacijo dirke v spidveju za veliko nagrado Slovenije je AMD Krško na najboljši način proslavil svojo 60-letnico in 50 let spidveja v tem mestu.

Pred dobrimi desetimi dnevi je bila v Krškem uvodna dirka letošnje serije Speedway grand prix, ki je štela za veliko nagrado Slovenije. Krško je z obiskom 10.000 ljubiteljev tega bencinskega športa spet dokazalo, da je to za Planico največja športna prireditev pri nas, čeprav ji je za popoln uspeh manjkalo boljši rezultat domačega tekmovca Mateja Žagarja.

Kaj je spidvej? Tekmovanje v tem športu poteka na prav za ta šport pripravljeni zaprti ovalni progi, ki običajno meri od 300 do 400 metrov, pri čemer se vozniki v ovinkih trudijo premagati fizikalne zakonitosti z bočnim drsenjem motorja po ustrezno pripravljene površini iz ugaskov premoga, peska in gline. V posamezni vožnji nastopajo hkrati štiri tekmovalci, ki vozijo od starta do cilja v nasprotni smeri urnega kazalca, posamezna dirka (kvalifikacije za uvrstitev v fina-

le) pa traja štiri kroge. Podobna tekmovanja oziroma posebne vrste spidveja potekajo tudi na daljših, največkrat 1000-metrskih peščenih stezah, lahko pa tudi na travnatih površinah in celo na ledu, kar je predvsem značilno za skandinavske države.

Tekmovanje poteka z za to prirejenimi 500-kubičnimi motocikli, ki nimajo niti zavor niti menjalnika, dirkači pa imajo notranjo nogo nenehno na tleh in si z njo pomagajo obdržati ravnotežje. Motorji imajo samo en cilinder, kot gorivo pa uporabljajo metanol. Dirkačem so na voljo motorji češkega izdelovalca Jawa in italijanskega GM.

Način dirkanja Prva dirka za naslov svetovnega prvaka v spidveju za posameznike je bila že daljnega leta 1936 v Angliji na

Start je bistvenega pomena za dobro uvrstitev.

Matej Žagar je do okvare vozil izvrstno.

Tomasz Gollob v Krškem nepremagljiv.

slovitem stadionu Wembley. Prvi naslov je osvojil avstralski voznik Lionel Van Praag. Tudi naslednji dirki v letu 1937 in 1938 sta bili na angleškem Wembleyju pred neverjetnimi 80.000 gledalci. Leta 1939 so odpeljali že kvalifikacije voznikov za finalni nastop, ki bi odločal o četrtem svetovnem prvaku v spidveju, a se je žal začela druga svetovna vojna in tekmovanje v naslednjem desetletju ni bilo. Leta 1949, deset let po kvalifikacijah torej, je bila finalna dirka za četrti naslov svetovnega prvaka znova v Angliji.

Kar 45 naslednjih let (do leta 1994) brez prekinitve vse finalne dirke za svetovno prvenstvo potekajo po enakem sistemu 16 voznikov in 20 voženj. Vsak voznik ima pet nastopov, tako da se pomeri z vsakim voznikom na startni listi. Seštevek točk, dosežen v petih vožnjah, da končni vrstni red in novega svetovnega prvaka. Do spremembe v načinu točkovanja pride leta 1995, ko je tudi prvič organizirana serija dirk grand prix (GP) za svetovno prvenstvo, in to šest dirk, ki so bile na Poljskem, v Avstriji, Nemčiji, na Švedskem, Danskem in v Angliji. V sistem GP se uvede tudi nov točkovni sistem, za končno razvrstitev pa se podeljujejo t. i. točke GP: za prvo mesto 20 točk, za drugo 18, za tretje 16 itd. Na startni listi dirke GP je 16 voznikov in dva rezervna voznika. Organizator posamezne dirke GP je imel pravico do posebnega vabila enega voznika predvsem iz svoje države, ki ni bil nominiran med t. i. voznike GP voznike. Taka izbira voznika se imenuje wild card oziroma po-

seбно povabilo. Zmagovalec prve dirke po novem načinu tekmovanja je bil Tomasz Gollob, dirka pa je bila na Poljskem (Wrocław) pred 30.000 gledalci.

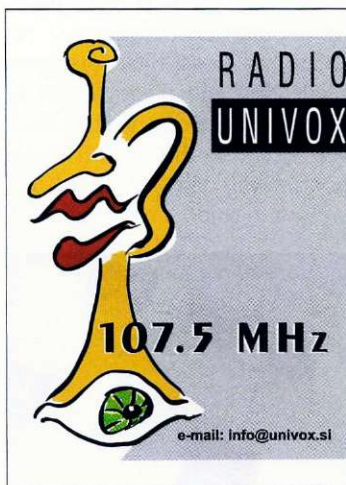
Grand prix Krško 2008 Za najboljšega slovenskega spidvejistu Mateja Žagarja se dirka v Krškem, njegova letošnja edina v elitni konkurenci, ni razpletla najbolj srečno. Žagar je lani po dveh letih izpadel iz serije Speedway grand prix, za dirko na krškem ovalu pa je dobil posebno povabilo prirediteljev. Šestkratni slovenski prvak je odlično začel in v svoji prvi vožnji osvojil drugo mesto ter premagal tudi nekdanjega svetovnega prvaka Avstralca Jasona Crumpa. Sledila je še boljša druga vožnja, v kateri je zmagal in pometel tudi z izkušenim poljskim dirkačem Tomaszem Gollobom. Po dveh vožnjah je imel tako pet točk in lepe možnosti za napredovanje. Toda v tretji vožnji, skupno 12., mu je odpovedal njegov najboljši motor in želja, da bi dokazal, da še vedno sodi v svetovno elito, se je razblinila.

Gollob ni dovolil presenečenja

Poljski veteran, ki je v tem tekmovalstvu že vse od začetka, je po slabšem začetku v nadaljevanju pokazal zobe. Potem ko je v svojih prvih treh vožnjah zbral le štiri točke, je z dvema zmagama nato zanesljivo prišel v polfinale. V polfinalu se je Gollob že drugič srečal Crumpom in ga premagal že v ponovljeni zadnji vožnji rednega dela, v boju za uvrstitev v finale pa je bil tokrat njegov najresnejši tekmeec Hans Andersen. Crump je

bil le tretji in ostal brez finala. V drugem polfinalu je podobno kot Gollob v svojem kraljeval Nicki Pedersen. Svetovni prvak se je brez večjih težav z dvema zmagama uvrstil v polfinale, kjer je nato opravil z Andreasom Jonssonom, rojakom Nielsom Iversenom in Čehom Lukašem Drymlom. V velikem finalu je pred 10.000-glavo množico najprej prišlo do diskvalifikacije Jonssona zaradi prehitrega starta, tako da so v ponovljeni vožnji ostali le trije, Gollob pa ni pustil nobenega presenečenja. Brez težav je obdržal prvo mesto od starta do cilja in tako za sabo pustil drugouvrščenega Pedersena, na tretjem pa je končal Andersen.

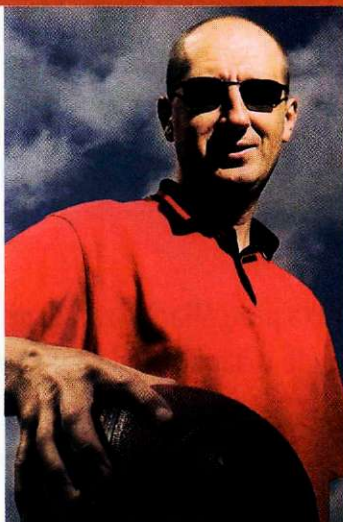
Mesto Krško in AMD Krško si za organizacijo velike nagrade Slovenije zaslužijo najvišje pohvale, prav tako tudi gledalci, ki so prišli v velikem številu in pripravili fantastično ozračje. Za skoki v Planici je to druga največja prireditev pri nas po številu obiskovalcev, kar pove vse o ljubezni Posavcev do tega športa. ■

V organizaciji Šahovske zveze Slovenije in Šahovskega kluba Triglav iz Krškega so se tekmovalci pomerili za državne naslove v pospešenem in hitropoteznem šahu. Obkraj je zmagal državni prvak in mednarodni mojster iz Nove Gorice **JURE BORIŠEK**.

MOSKOVSKI CSKA je na finalnem turnirju evrolige v Madridu 6. v zgodovini zmagal. V finalu so Moskovičani premagali Izraelski Maccabi z 91:77. Za 3. mesto sta se pomerila italijanska Siena in španska Tau Ceramica, uspešnejši pa so bili Italijani.

Vrniti Grkom

Esad Babačić

Zadnje dni se je znova razvnela debata o tem, ali bi moral Pipan osvežiti postavbo, s katero je bil na dobri poti, da osvoji kolajno na evropskem prvenstvu, ali preprosto obdržati »dobitno« kombinacijo.

Priznati moram, da sem tudi sam precej previden, ko gre za vpoklic tistih, ki jih ni bilo v Španiji. Prepričan sem, da se nam s Čapinom ne bi pripetila grška tragedija, zaradi katere moramo v Atene. Zdaj ko je Aleksander naredil, ne vidim razloga, zakaj bi ga zamenjali. Še posebej zato ne, ker gre za igralca, ki ne bo delal težav z minutažo ali se kako drugače pritoževal nad svojim statusom. Takšno kemijo, kot je vladala v Španiji, bodo naši le stežka ponovili, zato menim, da bi šlo tudi brez zvezdnikov. Tudi sam sem težko prebolel izpad v četrtfinalu, toda ne morem si kaj, da ne bi še naprej verjel v moštvenega duha iz Aten. Treba je vedeti, da smo dobili Smodiša, ki se je izkazal za resničnega vodjo reprezentance, za nameček pa je tu tudi samozavestni kapetan Nesterovič, ki se razume z Lakovičem. Še nikdar se ni pripetilo, da bi imeli v slačilnici dve avtoriteti, ki si ne bi skakali v lase. Večje vprašanje je, ali vodstvo reprezentance na čelu s selektorjem dohaja igralce. Takšno ogrodje ekipe smo si lahko le želeli in tu ni treba veliko dodajati. Morda bi prišel prav še Bečirovič in to bi moralo zadostovati. Vprašljiv je status Jagodnika, ki bi se lahko v skrajni sili umaknil Nachbarju. Prevelika koncentracija zvezdnikov v slačilnici nam v preteklosti ni prinesla veliko sreče. Pipan bo moral mobilizirati vse razpoložljive sile, kar je pred olimpijskimi igrami povsem normalno. Pričakovanja dela slovenske javnosti so tako visoka, da nekateri sanjajo celo o olimpijski medalji. Če ne bi vpoklical vseh, bi Pipan pljunil v lastno skledo. Seveda pa je vprašanje, kako pogumen bo, ko bo treba kateremu od zvezdnikov povedati, da ne sodi v izbrano vrsto. Prav lahko se namreč zgodi, da kdo od »novincev« ne bo kompatibilen z okostjem moštva. Pipanova dolžnost je, da že preverjeni del moštva zavaruje pred morebitnimi prevratniki, ki bi lahko skalili ustaljeni red. Hkrati mora paziti na to, da ne naredi krivice kateremu od mladih upov, ki bi lahko na takšnem tekmovalstvu dokazal svojo pravo veljavo. Njegova naloga gotovo ne bo lahka, saj lahko na olimpijske igre vzame le dvanajst igralcev. Že zdaj je seznam bolj ali manj narejen, zato bodo morale biti morebitne spremembe zelo premišljene.

Iztožil odškodnino od Mladine

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

V odškodninski tožbi Jožeta Bernika proti Mladini zaradi očitkov sodelovanja z gestapom je višje sodišče tožniku prisodilo odškodnino. Zaradi navedb v članku pred več kot desetletjem bo morala Mladina Berniku plačati 3.500 evrov.

Višje sodišče v Ljubljani je zvišalo odškodnino, ki jo mora nekdanjemu poslancu NSi in nekdanjemu kandidatu za predsednika republike Jožetu Berniku plačati revija Mladina. Bernik je namreč tožil Mladino zaradi člankov, ki jih je o njem objavila jeseni leta 1997. Po več kot desetih letih, ko so se z Bernikovo odškodninsko tožbo ukvarjali sodniki od prvostopenjskega sodišča pa vse do vrhovnega in spet nazaj, je na začetku letošnjega leta prvostopenjsko sodišče odločilo, da pripada Berniku odškodnina zaradi duševnih bolečin, ki mu jih je povzročilo Mladinino pisanje. Prvostopenjsko sodišče je določilo odškodnino v višini 2.000 evrov. Na sodbo sta se pritožili obe strani, tako tožena kot tožeča. Bernik je menil, da je odškodnina prenizka, saj je pred dobrimi desetimi leti,

Mladina bo morala plačati 3.500 evrov odškodnine.

ko je tožbo vložil, zahteval tedanjih pet milijonov tolarjev, torej nekaj več kot dvajset tisoč evrov. Mladina pa je menila, da je pisala po resnici in da Bernik do odškodnine ni upravičen. Višje sodišče je Mladino v popolnosti zavrnilo, medtem ko je Berniku delno ugodilo. Višina odškodnine se je tako zvišala na 3.500 evrov, Mladina pa bo morala plačati tudi stroške, ki jih je imel Bernik s tožbo.

Blatenje dobrega imena Povod za tožbo so bili štirje članki, ki so v Mladini izšli v oktobru in novembru 1997. Bernik je tedaj kandidiral za predsednika Republike Slovenije in je bil najresnejši tekmelec tedanjemu pred-

sedniku Milanu Kučanu. Prav v predvolilnem času se je v Mladini pojavil niz člankov, v katerih je revija trdila, da je bil Bernik med drugo svetovno vojno pri gestapu izšolani domobranski propagandist.

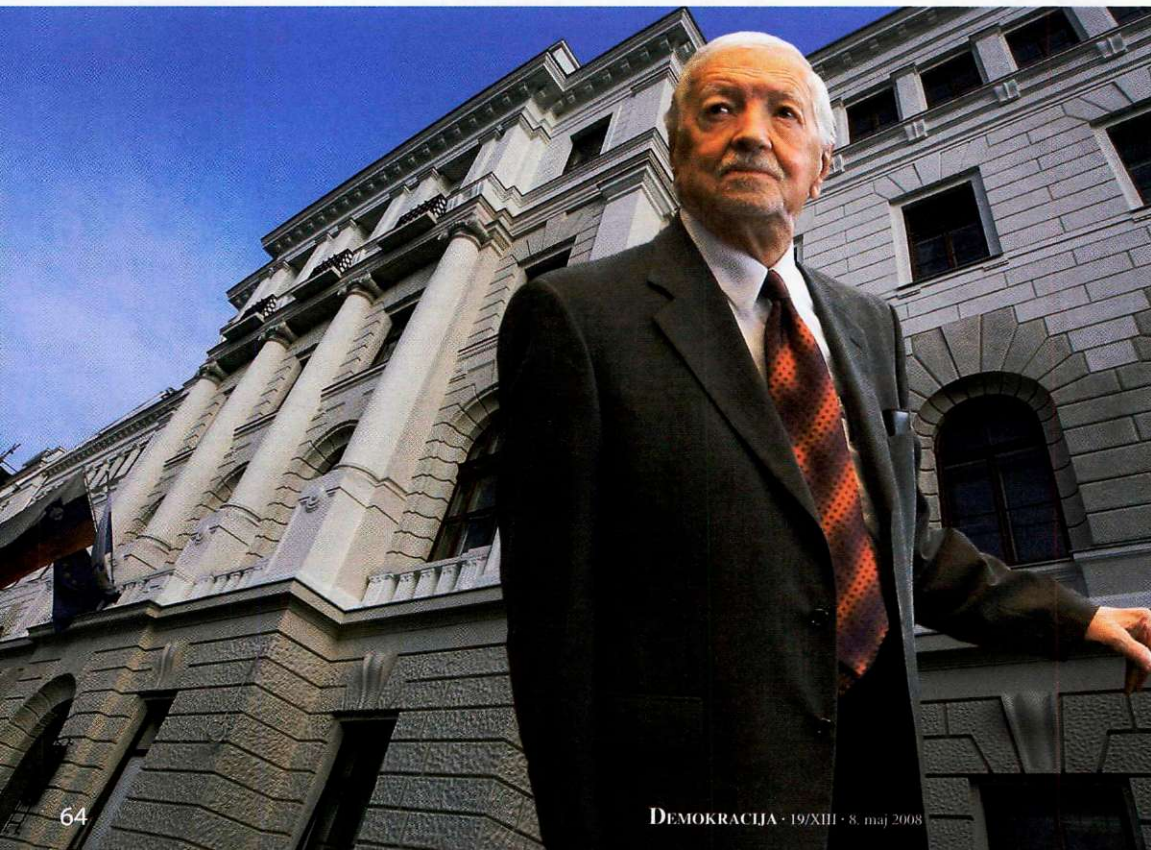
Bernik je trdil, da navedbe, ki jih je objavila Mladina, niso resnične ter da sta bila s pisanjem revije oblatena njegova čast in dobro ime, zato je vložil zahtevek za odškodnino. Bernik je pojasnjeval, da je bil med drugo svetovno vojno civilni uradnik

pri domobrancih. Trdil je, da je bil med tistimi pripadniki domobranstva, ki so bili proti nacizmu, in v skladu s tem je tudi deloval v domobrantskih vrstah. Zanimal je tudi, da je bil pripadnik oziroma sodelavec nacistične tajne politične policije gestapo ali da ga je gestapo izšolal. Prav gestapovci so ga proti koncu vojne zaradi njegovih protinacističnih dejavnosti zaprli. Bernik je prav tako zanimal navedke v reviji, naj bi bil med vojno sodeloval na posebnem tečaju propagandistov na Bledu, ki ga je organiziral gestapo. Bernik je dejal, da na omenjenem tečaju ni nikoli sodeloval, le zadnji dan tečaja je bil povabljen in je izrekel nekaj pozdravnih besed.

Povezovanje z gestapom Bernik je v svoji tožbi zapisal, da je bil očitke sodelovanja z gestapom v Mladini v enem mesecu zapisan kar trikrat. Prav tedaj je bil zaradi volilne kampanje v središču pozornosti, tako da so imele navedbe v reviji še veliko večji odmev. Bernik je trdil, da je zaradi tega doživljal hude negativne kritike pa tudi zasmehovanja. Zaradi tega se je težko organiziral in imel težave pri komunikaciji z ljudmi.

Po petih letih sodnih postopkov je lanske jeseni Vrhovno sodišče RS odločilo, da je bilo Mladinino povezovanje Jožeta Bernika z gestapom pretirano in žaljivo. Na podlagi odločitve vrhovnih sodnikov je prvostopenjsko sodišče na začetku letošnjega leta Berniku prisodilo odškodnino v višini 2.000 evrov, višje sodišče pa jo je pred dnevi, kot že rečeno, povišalo na polčetrty tisočak. **D**

Sodišče je odločilo, da je bilo Mladinino povezovanje Jožeta Bernika z gestapom žaljivo.

Pobegnili trije zaporniki

Med prvomajskimi prazniki je pobegnila trojica zapornikov. Eden se je vdal, dva še uživata prostost.

Med prvomajskimi prazniki je po vsej Sloveniji potekala iskalna akcija. Iz za rešetk je na prostost samovoljno odšla trojica obsojencev. V noči na 28. april sta se iz izpostave koprskih zaporov v Solkanu izkopal 34-letni Pavel Ninin, ki je sedel zaradi prekučevanja z mamili, in pet let mlajši Matjaž Trampuž, ki ga je za rešetke pripeljala ljubezen do tuje lastnine. Zapornika sta s kovinskimi žlicami izkopal del zidu pod oknom, odtrgla eno palico rešetke in okensko polico, zvila druge palice rešetk in se zavihtela v zlato svobodo. Do časa, ko to pišemo, ju še niso našli. Verjetno je dal idejo za pobeg Trampuž, ki se na zadeve bolje spozna. Pred tremi leti mu je namreč z vrtnjem skozi zid uspelo s še dvema kolegoma pobegniti iz zapora v Gorici. Na praznik dela je iz zapora na Dobu pobe-

gnil 25-letni Janko Petrovič, ki že peto leto prestaja enajstletno zaporno kazen zaradi umora. Petrovič je pred petimi leti ubil tedaj 22-letnega Velimirja Martinoviča, ki je Petrovičevo sestro zalagal z mamili, jo pretepal in silil v prostitucijo.

Petrovič, ki je iz zapora pobegnil prvič pred tremi leti, a so ga hitro prijeli, je bil eden najbolj discipliniranih jetnikov na Dobu. Ne ve se še, kaj ga je pičilo, da je tistega jutra zagrozil vozniku kombija, ki je prevažal hrano, se z avtom odpeljal iz zapora in izginil. Že v soboto zvečer pa se je po telefonu sam prijavil policistom in devet mož postavil s službenim psom ga je odšlo iskat na domači naslov na Planino pri Ajdovščini. Petroviča, ki se je mirno vdal, so še isto noč odpeljali nazaj na Dob. Očitno pa si je z begom pogojni izpust za nekaj časa odložil. B. S.

S TRAKTORJEM NAD SOSEDO Klasični sosedski spor, kateri sosed ima namreč pravico prehoda čez zemljišče drugega, se je v okolici Postojne končal na precej nenavadni način, s traktorjem! Pijani 76-letnik se je spravil za volan traktorja in se poskušal prepeljati čez sosedovo zemljišče. Pot mu je zaprla 41-letnica in izmenjala sta nekaj krepkih besed. Nažgani možak je nato izgubil živce, pohodil plin in sosedo gladko povozil! Na srečo ji je zapeljal le čez nogo in rana ni bila huda. Nasekani traktorist se je repenčil tudi pred policisti, a so ga ti nemudoma odpeljali na iztreznitev. Napisali so mu plačilni nalog, srečal se bo s sodnikom in zagotovo ga bo tožila tudi povežena sosedka.

ZAKURIL ŠAHOVNICO Nerešena kopenska morska meja, Joras z gladovno stavko, zahtevani overjeni dokumenti za prevoz mladoletnikov so dodobra načeli živce 21-letnega slovenskega turista, ki je prvomajske počitnice preživel v Kanegri pri Umagu. Na terasi restavracije v kampu se je odločil, da sosedom nazorno pokaže, kaj si misli o njih in lepi njihovi. Od nekod je privlekel hrvaško zastavo in jo zakuril. Ozaveščeni hrvaški gostje so obvestili policijo, slovenski turist pa je imel srečo, da se njegovo dejanje ni končalo s težkimi batinami. A tudi tako mu ne bo lahko: za žaljenje hrvaške države in njenih simbolov je zagrožena zaporna kazen od treh mesecev do treh let.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropa
Globalni logistični servis

Intereuropa je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov. Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, varna, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošiljk. Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije. Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

NAŠA POŠILJNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBSEGA:
→ Slovenija → Francija
→ Hrvaška → Avstrija
→ BiH → Nemčija
→ Srbija → Rusija
→ Makedonija → Ukrajina

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loka pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
Trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
Trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komerciala:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

107,8 MHz
radio velenje

www.radiovelenje.com

03/ 897 50 03

Melodij morja in sonca ne bo

Lani je zmagala Manca Špik, letos pa melodij ne bo ...

Ob izteku pogodbe o sodelovanju z lokalno mariborsko televizijo po koncu lanskega, 30. festivala Melodije morja in sonca, so si v občini Piran in Avditoriju Portorož zadali prenovu koncepta, saj želijo festivalu povrniti čar sredozemskega festivala dobrih melodij, ki bo v Portorož in Piran pritegnil ljubitelje dobre glasbe in zabave. Mnenje in videnje mogočih smeri prenove koncepta festivala so prek neformalnih mnenjskih pogovorov podali tudi mnogi vidnejši glasbeniki, med njimi tudi nekateri, ki se v zadnjih nekaj letih zaradi slabe kakovosti glasbe niso želeli več prijavljati na festival. V občini Piran kot ustanoviteljici Avditorija Portorož in imetnici licence ter Avditoriju Portorož kot dolgoletnem organizatorju festivala so se odločili, da letos festivala ne bodo izvedli. Intenzivni pogovori in zasnova prihodnjega dolgoročnega sodelovanja s potencialnimi soorganizatorji so sedaj usmerjeni v prihodnjo izvedbo festivala, ki bo leta 2009, seveda če bo to še zanimalo organizatorje in tudi glasbenike.

Carmen tretjič zaročena

Predstavniki Carmen Electra je potrdil novico o njeni zaroki s kitaristom skupine Korn Robom Pattersonom. Rob je Carmen zasnil v Las Vegasu, kjer je par praznoval igralkin 36. rojstni dan. Carmen se je z Robom začela videvati pred kratkim in prijatelji so že takoj potrdili, da jo je čisto prevzel. Eden od njih je dejal: »Rob ji je spodnesel tla pod nogami. Res jo je lepo videti tako srečno.« Igralka je svoje ga fanta pred kratkim obiskala v Evropi, kjer je bil na službeni poti, in dejala, da sta uživala v

druženju: »Okrog sva hodila kar sama, tako da sva se večkrat izgubila, kar je bilo tudi boljše, saj sva bila tako lahko popolnoma sama. Bilo je zelo romantično.«

Srečna v ljubezni.

Živčni zlom

Najbolj prodajana pevka vseh časov Mariah Carey, ki je pred nedavnim celo potokla rekord Elvisa Presleyja, je nastopila v kulturni oddaji Good Morning America, kjer je predstavila svoj novi album E=MC². Jutranjo idilo so ji pokvarile številne tehnične napake. Med pesmijo Touch My Body, ki je ta čas najbolj prodajani singel v ZDA, so teh-

niki ponesreči na popolnoma napačnem mestu zavrteli "playback" z njenim vokalom in tako razkrili, da si pevka s tehniko pomaga pri zahtevnih delih pesmi. Napak pri izvedbi pa s tem ni bilo konec. Ena od spremljevalnih vokalistk je zapela napačno melodijo in vidno razburjena Mariah je namesto besedila pesmi vokalistkam zapela: "Nehaj peti moj del pesmi!" Kljub nasmehom je voditeljem razkrila detalje novega albuma, saj je kasneje za odrom dobila živčni zlom, na pogovor pa so poklicali tudi tehničke in spremljevalne vokalistke, ki zdaj ni več del skupine. Mariah je za odrom kričala, potem je začela jokati, njeni asistenti pa so se jo trudili pomiriti. "Kako nihče ni kriv, to je bilo grozljivo," je pevka kričala na producente oddaje, potem pa je na vrsto prišla še vokalistka, ki je enako napako naredila tudi v oddaji American Idol. Vokalistka je po pogovoru z Mariah spakirala svoje stvari in s solzami v očeh odšla.

Zlomila se je ...

Odločno stopa po glasbeni poti.

Sama Neža

Mlada poppevka Neža Bračun se v teh dneh predstavlja z novim radijskim singlom Sama, ki ga je zanjo v celoti napisal pevec Nino. V svet glasbe je vstopila pri osmih letih z igranjem klavirja, ki ga je aktivno igrala še sedem let. Pri tem ji ni zmanjkalo časa za plesne vaje in obiskovanje Otroškega pevskega zbora RTV Slovenija. V zadnjih letih je obiskovala pevske vaje pri pevkah Sendi in Kristini Oberčan. Poleg tega je bila članica Akademškega pevskega zbora Tone Tomšič. Potem ko se je lani poletni na festivalu FENS s pesmijo Moj refren prvič predstavila širši slovenski publiki, se je odločila, da je čas za korak naprej. K sodelovanju je povabila novo, mlado avtorsko ekipo, s katero je pred kratkim posnela omenjeno pesem.

Obljubljena Amerika

Sanja Grohar, nekdanja mis, televizijska voditeljica in pevka, naj bi se v drugi polovici maja spet odpravila v Združene države Amerike, natančneje v Kalifornijo, kjer naj bi se prek različnih

Poslovno v Ameriko ...

povezav preizkusila na poslovnem področju. Groharjeva, ki je v zadnjih letih že nekajkrat na pol poslovno obiskala ZDA, je končala vodenje oddaje na regionalni televiziji, tako da se bo na slovenski estradni sceni lahko še bolj posvetila pevski karieri. Sanja, ki je pred časom osvojila tudi naslov za lepoto leta ameriške licenčne revije za moške v Sloveniji, naj bi v ZDA ostala dva tedna, nato pa se vrnila v Slovenijo, kjer jo čakajo še nekatere pomladno-poletne medijske in poslovne obveznosti. Posle in bivanje v Los Angelesu naj bi ji urejala ameriška agencija in agent, ki dobro pozna tudi slovensko lepoto in estradno sceno. Za njeno pevsko kariero uspešno skrbi agencija Lendero & Co iz Ljubljane, njena glasbena mentorica pa je solastnica tega podjetja in ena najpopularnejših slovenskih izvajalk Saša Lendero. Sanja Grohar velja za eno najbolj udarnih in delovnih slovenskih lepotic, ki zelo rada spreminja tudi svojo zunanjo podobo.

Odštevanje do Pesmi Evrovizije

Na 2. programu TV Slovenija v treh sobotnih večerih poteka magazinska oddaja z naslovom Odštevanje do Pesmi Evrovizije 2008. Prvi del je bil 3. maja, drugi bo to soboto in tretji 17. maja. V treh 23-minutnih oddajah se predstavljajo priprave posameznih delegacij ter priprave organizatorjev in srbske javne radiotelevizije RTS. Poskrbljeno je tudi za novice iz zakulisja, vključeni so tudi odlomki z nacionalnih izborov. Minute do glavnega izbora Pesmi Evrovizije odštevata mlada srbska voditeljica Nina Radulović in izkušeni švedski televizijski voditelj srbskega rodu Jovan Radomir. Oddajo pripravljata TV Slovenija skupaj z vsemi televizijami, ki bodo letos sodelovale na izboru, in sicer jih je triinštirideset, kar je rekordno število od leta 1956, ko je prvič potekalo tekmovanje za Pesem Evrovizije.

Nina in Jovan odštevata ...

Lepa Kate

Po Angelini Jolie in Drew Barrymore letošnjo naslovnico seznama stotih najlepših ljudi revije People krasi igralka Kate Hudson. Uredniki revije lepotcev in lepotic sicer ne razvrščajo po mestih, obraz z naslovnice pa vendar velja za najlepšega v tekočem letu. 29-letna Kate, mati samohranilka in nominiranka za oskarja, je zatrnila, da ji videz nikoli ni bil pomemben. «Bila sem prava porednica, saj sem odraščala s tremi brati. Tudi ko so me oblekli v rožnate oblekice, mi jih je vedno uspelo popackati.» To se do zdaj, ko je postala svetovno znana igralka, večinoma v romantičnih komedijah, ni kaj dosti spremenilo. »Ne spomnim se, kdaj sem si nazadnje privoščila manikuro, pri kozmetičarki sem bila pred 'milijon' leti. Še noge si najraje depiliram sama, medtem ko se igravam s sinom Ryderjem.« Na seznamu najlepših so tudi novepečene mamicke Isla Fisher, Salma Hayek, Jennifer Lopez in Halle Berry, ki ji je to uspelo že dvanajstič, poleg njih pa še noseče Jessica Alba, Angelina Jolie in Nicole Kidman.

Kate Hudson spada med najlepše.

Lepota bivanja

Barbara Prevorčič

V naglici hitenja in drvenja prihod domov pomeni vstop v oazo sprostitve, prihod v prostor, kjer odvržemo breme dneva in si znova nabere moči. Seveda pa mora biti naše domovanje takšno, da se v njem dobro počutimo in da ne povzroča novega stresa. Človek je že od kamene dobe naprej poskušal svoje domovanje urediti čim bolj udobno in varno. In še vedno počnemo iste stvari. Ob kupih revij o oprepi in ureditvi stanovanja najdem obilico idej, nasvetov, barv in še česa, pri čemer se kar malo izgubim. Kako najti tisto »pravo«, kar bo ustvarilo popolno pribežališče?

Mojstri pri ustvarjanju harmoničnega doma so Kitajci. Že pred več tisoč leti so odkrili, da se je kakovost njihovega bivanja izboljšala, če so živeli v harmoniji z zemljo in z njo niso prišli navzkriž. Nič čudnega torej, da se je njihov feng shui tako uveljavil tudi v zahodnem svetu in da se pri oprepi stanovanja in postavitvi pohištva marsikdo opira na njegove nasvete. Feng shui je kitajska modrost, veščina, umetnost, filozofija. Zdrav razum aranžiranja bivalnega prostora, da živimo ubrano s seboj, z okoljem in ljudmi, s katerimi se srečujemo. Feng shui dobesedno pomeni veter in voda. Združena veter in voda izražata moč naravnih elementov in njen vpliv na površino krajine. Skupaj tudi simbolizirata dokaz, da se energija giblje.

In ta stara umetnost nas uči, da mora energija v prostoru ustrezno krožiti. Na pretok energije imajo velik vpliv tudi barve. Barve so v kitajskem nauku o harmoniji vključene v kompleksen sistem, kjer je poleg teh in živalskih simbolov treba upoštevati še pet elementov: les, ogenj, zemljo, kovino in vodo, strani neba kot tudi razvrstitev ogleдал, rastlin, magičnih števil in še mnogih drugih elementov. Vsaka stvar predstavlja svojevrsten simbol in je v tesni soodvisnosti z drugimi predmeti. Če recimo v prostoru manjka element les, ki uteleša rast, ga lahko nadomestimo z zeleno barvo.

Pomemben princip, ki pride prvi na vrsto, je pospravljanje odvečne navlake: vreči stran stvari, ki jih ne potrebujemo več, in vnesti svežino v svoj dom in hkrati s tem v svoje življenje. Laže zadihati. Pospraviti stara oblačila in dati prostor novim. Nepotrebne stvari, ki se kopičijo in se na njih nabira prah, predstavljajo mrtvo energijo.

In sedaj sem pred zahtevno nalogo. Vsa priporočila združiti z lastnim občutkom in okusom ter ustvariti svoj tempelj. In raj v stanovanju bo tu! Juhuhu ...

Užaljeni »zasliševalec«

Magični gledalec

Nikoli si nisem mislil, da bo moja kolumna zbadla katerega od TV-voditeljev. In to do takšne mere, da je Demokraciji naredil brezplačno reklamo.

Pa vendar se je to zgodilo Ladu Ambrožiču, ki je v svojem mesečnem intervjuju na TV gostil akademika dr. Janka Kosa. Ambrožiča je torej močno »ganilo«, ker sem ga v kolumni 17. aprila o intervjuju z dr. Tinetom Hribarjem označil za »zasliševalca«, kar je po njegovo nič manj kot zmerjanje. V resnici sem Ambrožiča pohvalil, češ da je svojega gosta dobro »zmasiral«, njemu pa se beseda »zasliševalec« očitno ni zdela kompliment. Spomin na Udbo? Ne vem. Najbrž mu ne gre v račun, da lahko takšna strokovna in moralna avtoriteta, kot je akademik Janko Kos, piše kolumne za Demokracijo. Na to se je dr. Kos duhovito odzval: »To je napad na Demokracijo.« Z veliko začetnico, seveda. Vsaka reklama pride prav, mar ne? Morda bi to pot Ambrožiču naredil krivico, če bi ga znova označil za zasliševalca, kajti zasliševalci navadno sprašujejo na kratko, medtem ko se je Ambrožič precej razgovoril, saj je pogovor gosta nekajkrat spravil celo v smeh.

Toda Lada Ambrožiča je zmotilo še nekaj – to, da se nekdo v pismih bralcev v Demokraciji podpisuje z navedbo čina, kot da bi bila še danes vojna. Če se prav spomnim, se vse vojaške osebe podpisujejo tako, celo če niso več aktivne. Kolikor se spomnim, so tudi Ambrožičevega pokojnega očeta, partizanskega generala Novljana, nekateri vse do njegove smrti naslavljali z generalom. Še nedavno se je upokojeni general Marijan F. Kranjc v pismih bralcev podpisoval s činom. General pač ostane general tudi tedaj, ko se upokoji. Podobno ve-

lja za škofe. Morda boste rekli, da sem malo preveč zbadljiv, a kaj morem – že po značaju sem tak, da tu in tam rad koga zbadem. Tako kot moj nekdanji priljubljeni kolumnist Boris Jež, s katerim se sicer nisem vedno strinjaj, mi je bil pa že zaradi svojega priimka simpatičen (mimogrede, zaradi pivovarske propagande sem Delo odpovedal). Če koga zbadem in se ta na to primerno odzove, sem očitno zadel žebljico na glavico, pa čeprav to marsikomu ni všeč.

A naj se vrnem k nedeljskemu intervjuju. Pogovor je bil vsebinsko zelo zanimiv, ker je posegel na področje mita o Prešernu kot pijancu, ki se je menda bal žensk in naj bi bil sovražno razpoložen do Cerkve, čeprav je akademik Kos jasno dejal, da Prešeren ni bil ateist. Kar pa ni nič nenavadnega, saj je znano, da so predvojni liberalci hodili v cerkev kljub

kulturnemu boju, ki so ga zelo radi netili. Dr. Kos se je tudi dobro izognil pasti, češ da je bil po letu 1952 kritičen do takrat že politično obsojenega Edvarda Kocbeka, ki za seboj menda ni imel kakšne močne filozofske podlage v primerjavi s svetovno znano literarno veličino, kot je Albert Camus. No,

morda je celo res, da personalizem ni preveč vplival na Kocbeka – če pomislim na to, da so komunisti, s katerimi je Kocbek sodeloval, dejansko prezirali človeka kot osebo.

Ob koncu pa je intervjuvanec pohvalil program nacionalne televizije in tako nekoliko potolažil Ambrožiča, ki ga skrbijo Kosove kritične kolumne v Demokraciji. Konec dober, vse dobro. ■

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Veliko lepega vas čaka v naslednjih dneh, ko se boste pripravljali na prihodnost. Srečo imate, da ste končno srečali človeka, s katerim želite preživeti ostanek svojega življenja. Pomlad je v polnem razcvetu.

Bik
21.4.-21.5.

Praznovanje rojstnega dneva bo uspelo kakor že dolgo ne in lahko se boste veselili vsega lepega na tem svetu. V službi boste imeli zelo dobro in prijetno ozračje, ki bo za vas izjemno spodbudno.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Sonce in lepo vreme vas bo vabilo na lepše. Vabilu se boste seveda odzvali in se podali na daljši pohod v naravo, kar vam bo vsekakor zelo dobro delo. Dogovorite se s svojimi nadrejenimi glede letošnjega dopusta.

Rak
22.6.-21.7.

V veliko veselje vam bo, če se boste začeli pripravljati na dolgo pričakovano potovanje. Pomoč pri urejanju prenočišča vam bo prišla prav, posebej ker tiste dežele ne spoznate najbolje.

Lev
22.7.-21.8.

Potrudite se in si olajšajte življenje tako, da si naložite manj obveznosti. Vse boste uredili, če se dobro pogovorite s svojimi domačimi. Nekdo vas bo zelo pogrešal zaradi vaših idej.

Devica
22.8.-21.9.

Sporočilo, ki ste ga dobili sredi tega tedna, vam bo delalo sive lase, saj vas je neznansko razjezilo. Poleg tega ne boste vedeli, kam naj se obrnete zaradi problema, ki se sam ne bo rešil.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Naveličani hišnih opravil se boste razjezili na nekoga, ki vam bo na poti čisto po naključju in po nedolžnem. Po premisleku bi se mu morali opravičiti. Konec tedna bo vseeno bolj sproščujoč.

Škorpion
23.10.-21.11.

V skledo medu bo padla kaplja pelina, ker boste izvedeli neko neprijetno novost. Potrudite se, da vaša okolica ne bo izvedela, kako se počutite. Svojo jezo izlijte šele zaupni osebi in prepričite najhujše.

Strelec
22.11.-20.12.

Telefonski klic iz daljne dežele vas ne bo niti najmanj pretresel. Morda boste na trenutke celo veseli, da slišite znan glas. V veselje vam bo tudi delo, ki vam bo šlo v tem tednu dobro od rok.

Kozorog
21.12.-19.1.

Imeli boste kar najboljši vtis o vseh ljudeh, ki vas v teh mesecih obkrožajo. Kmalu se boste znašli nekje, kjer se boste lahko kar se da dobro odpočili. Prijatelji vse bodo razveselili s presenečenjem.

Vodnar
20.1.-18.2.

Potovanje, ki ste ga načrtovali, bo morda veliko manj aktualno, kot ste sprva mislili. Veselili pa se ga boste še naprej, saj se bo škoda odreči vsem ugodnostim, ki vas tam čakajo.

Ribi
19.2.-20.3.

Bodite veseli in dobre volje, tudi če vam bo kdo rekel, da niste pri pravi. Samo enkrat se živi in zato si le privoščite vse, kar vam življenje ponuja. Po prvomajskih praznikih boste izjemno sproščeni.

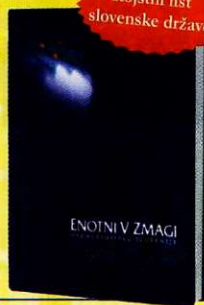

trda vezava, veliki format, 336 strani, 456 fotografij

ENOTNI V ZMAGI

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

od prvih večstrankarskih volitev do mednarodnega priznanja
(april 1990–maj 1992)

Rojstni list
slovenske države

- predstavitev zgodovinskih dejstev
- kronološko urejena fotokronika
- objava faksimilov najpomembnejših državotvornih dokumentov
- izbor iz takratnega časopisnega in revijalnega tiska (članki, karikature)

Cena: 12.800 SIT (53,41 €)
Za člane kluba Samorog: 9.984 SIT (41,66 €)
Možnost nakupa na tri obroke

Več o knjigi na spletnem naslovu: www.samorog.com

Informacije in naročila: knjižni klub Samorog, telefon: 01/ 433 43 06,
naslov: Dalmatinova 1, 1000 Ljubljana, e-pošta: knjizni.klub@samorog.com

DEMOKRACIJA	RUSKI SAHIST KARPOV	DOMAČI UČITELJ	PREBIVALCI ITALIJE	RIBJA KOŠČICA	ALKALOID V ČAJU	ZNAČILNOST OSNOVNEGA	ŽENSKO IME			DEMOKRACIJA	
							TONI KUNTNER				
GRŠKI FILOZOF IZ STARIGE								RADIJ		GORLJIV PLIN, ETIN	VODNA ŽIVAL S KLEŠČAMI
NASKALNA ZELIKA V SKALOVJU								ORAJ (ZASTARELO)			
MESTO V BACKI VOJVODINA						FILMSKI KOMIK LAURELL	MANJŠA ŽABA				
GRIČ V ARABSKIH DEŽELAH			ORGAN ZA VOHANJE				UGANDSKI POLITIK AMIN			ELVIRA KRALJ	NRAVOSLOVJE
AMERIŠKI PEVEC REDDING			SLAVKO AVSENIK		VENO TAUFER		ZBOR DEVETH				LEPOTNA RASTLINA POSODOVKA
OSEBA IZ DELA BOGOMIRJA MAGAJNE					MELODIJA TEODORA				INDIJSKI HRAST		
IGRALKA RINA			UTEŽNA ENOTA				HUNSKI KRALJ				
SLOVENSKA SLIKARKA (BREDA)			TONI NIEMINEN				LATINSKI VEZNIK				
DEMOKRACIJA	NEKDANI NOGOMETNI VRATAR DASAJEV						DRŽALO ZA ROKOPISE				
							GLAVNO MESTO ALBANIJE				

Rešitev prejšnje križanke

BALET, URETER, KARATE, AVATI, RA, VA, DELEGAT, AKABA, MAŠINA, KORAK, IST, ARAT, ALEN, RG, ANKARA, DONATOR, IONI, ERINIJA, KANTON, MAK, EC, ALO, VI, IDO, ANI, RAČNIK, JAL, REJON, JOS, ARA, CALI, EST

Nagrajenci 17. številke

- 1. nagrada:** JANEZ ZALAZNIK
Ul. V. Dolničarja 8, 1356 Dobrova
- 2. nagrada:** MARIJA NEDA GABRIJELČIČ
Herbersteinova 17, 1000 Ljubljana
- 3. nagrada:** DUŠAN KRAPEŽ
Kobdilj 5/e, 6222 Štanjel

Dobitnikom čestitamo in jih prosimo, da nam pošljejo fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagrade

- 1. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 2. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi
- 3. nagrada:** knjiga Enotni v zmagi

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 15. 5. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **5.5.1821** je v izgnanstvu na otoku Sv. Helena umrl Napoleon Bonaparte.
- > **5.5.1846** je Karel Ritter von Ghenga, vodja in nadzornik železnice, osebno pripeljal lokomotivo do Celja in s tem odprl krak južne železnice Dunaj–Trst.
- > **5.5.1945** se je v Trstu oglašil Radio Svobodni Trst – Radio Trieste Libera. Tako so se začele slovenske radijske oddaje v Trstu.
- > **5.5.1991** je začel veljati nov slovenski zakon o vojaški dolžnosti. Določal je, da slovenski državljani služijo vojaški rok v TO in organih za notranje zadeve in ne v JLA.
- > **6.5.1758** se je rodil francoski revolucionar Maximilien Robespierre. Po zmagi revolucije je uvedel strahovlado. Njegovi nasprotniki so ga obsodili in javno obglavili.
- > **6.5.1856** se je rodil avstrijski nevropsihiater Sigmund Freud, utemeljitelj psihoanalize.
- > **6.5.1887** se je v Godešiču pri Škofji Loki rodil Anton Hafner, glavni voditelj vojaškega upora slovenskih vojakov v Judenburgu od 12. do 15. maja 1918.
- > **7.5.1824** so na Dunaju prvič izvedli Bethovnovno delo Oda radosti, ki jo je leta 1972 Svet Evrope razglasil za himno Evropske skupnosti.
- > **7.5.1896** so za ljubljanskega župana prvič izvolili Ivana Hribarja. Župan je bil do leta 1910, ko cesar ni hotel potrditi njegove šeste izvolitve.
- > **7.5.1942** je izšla prva številka Slovenske zaveze, glasila istoimenske organizacije.
- > **8.5.1887** je ameriški lekarnar John Pemberton iz izvlečkov koke, kofeina in sodavice zvaril rjavo limonado, ki je danes znana pod imenom kokakola.
- > **8.5.1945** so enote jugoslovanske armade zasedle Celovec. 19. maja so se na zahtevo zaveznikov začele umikati iz Koroške.
- > **8.5.1989** so stranke slovenske pomladi na velikem zborovanju v Ljubljani sprejele Majniško deklaracijo, s katero so se zavzele za samostojno Slovenijo.
- > **9.5.1945** se je ob 00.01 s popolno kapitulacijo Nemčije končala druga svetovna vojna.
- > **9.5.1950** je francoski zunanji minister Robert Schumann razgrnil predloge za spravo med »dednima sovražnicama« Francijo in Nemčijo ter za gospodarsko združevanje Evrope.
- > **9.5.1985** je bila v Beogradu zadnjič vojaška parada jugoslovanske vojske.
- > **10.5.1876** se je na Vrhniki rodil Ivan Cankar. Rekel je: »Čednost je podobna ošpicam: vsak človek jih ima enkrat v življenju in potem nikoli več.«
- > **11.5.1945** so začele v Trziču na konec kolone civilnih beguncev in domobrancev, ki so bežali pred komunisti iz Slovenije, leteti mine.

POGLED NAZAJ (OD 5. 5. DO 12. 5.)

»Marxov brat«

Nemški filozof, družboslovec in politični publicist Karl Marx se je rodil v Trierju, **5. maja 1818**. Zanimivi so pogledi, ki jih je o utemeljitelju »zgodovinskega materializma« pred časom zapisal v Demokraciji dr. Edi Gobec, zaslužni profesor na Državni univerzi v Kentuckyju. Opozoril je na čas, ko postane jasno, da se partija ne more več obdržati na oblasti in so nujno potrebne temeljite reforme. Takrat se komunisti pojavijo na čelu reform, ki so jih s svojo diktaturo najbolj in najdalje preprečevali. Če ljudje mislijo, da je preveč strank, ki se med sabo prerekajo, poskusijo z novo zastavo združene liste, sopotnikom pa ponudijo še liberalno (namesto »ljudske«) demokracijo s preizkušenim vodilnim komunistom na čelu.

Primerjava s sedanjim političnim dogajanjem v Sloveniji kar vsiljuje spomin na politično oživitve glavnega izvajalca eldesove strategije in »politike« Gregorja Golobiča, ki ga je strankin ideolog dr. Slavoj Žižek v reviji The New Yorker 5. maja 2003 pod naslovom »The Marx Brother« na strani 43 takole predstavil: »On je moj najboljši prijatelj! Ljubim ga! (I love him!) ... On je bodoči slovenski Stalin.«

Povezan britanski otok

Predsednik Francije François Mitterrand in britanska kraljica Elizabeta II. sta **6. maja 1994** odprla predor med Dovrom in Calaisom, s katerim je dobil britanski otok suho povezavo z evropskim kopnim.

Gradbena dela so se začela leta 1987, stroški gradnje, ki so jo financirale zasebne družbe, so znašali okoli 26 milijard DEM. Po 50 km dolgih cevih, ki potekata do 100 m pod vodno gladino in 40 m pod morskim dnom, vozijo vlaki ter prevažajo tovornjake

in osebne avtomobile. Kot del evropskega omrežja hitrih vlakov povezuje vlak Evropska zvezda London in Pariz (redni vozni čas 3 ure) ter Bruselj (3 ure in 15 minut). Redni tovorni promet skozi predor se je začel 25. julija, prehod za potnike pa so odprli 14. novembra 1994.

Pretirane zahteve ZSMS

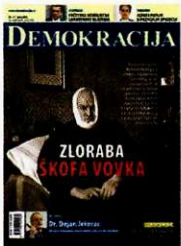
Zgodovinar dr. Janko Prunk je **8. maja 1990** v Demosovem zborniku ocenil, da so bile zahteve ZSMS pri organiziranju prve demokratične skupščine previsoke. Mnenja v opoziciji, predvsem v ZSMS, o koaliciji z Demosom so bila deljena, vendar pogajanjem ni nihče nasprotoval. Nekateri zgodovinarji ocenjujejo, da je ZSMS namenoma zahteve postavil previsoko. Računal je, da bo po neuspehu Demosove vlade on sam prevzel vajeti v roke.

Pri poskusih delitve skupščinskih mest so v ZSMS menili, da mora imeti vlada kvalitetno opozicijo v samem vodstvu skupščine. »Naša argumentacija je, da pri teh volitvah ne sme iti za zamenjavo oblasti. V tem smislu smo seveda enostavno gojili naprej popolno nezaupanje in predlagali svojega predsednika v tej shemi treh blokov ... Komunisti imajo predsednika, Demos bo dobil vlado, mi pa mislimo, da je normalno, da predlagamo svojega za skupščino,« je dejal predsednik ZSMS Jožef Školč. Čez nekaj dni je postal uradni kandidat za predsednika skupščine in bil v boju s Francetom Bučarjem poražen. Bučarja je podprlo 130 delegatov, Školča pa 101.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

št. 17/42-45

Instrumentalizacija »pisma« (1)

Enako kakor ideolog revolucije Vladimir Kavčič (glej njegov članek Ob poznem odkritju »pastirskega pisma«; Svobodna misel, št. 8 z dne 25. aprila) je tudi Ivo Žajdela zaničkal pomen Vovkovega pastirskega pisma (Pisma). In to z enakimi in podobnimi pomisleki: kdo je to Pismo sploh napisal oziroma sestavil, za kakšen dokument gre, kakšno vlogo je odigralo, ali ga je duhovnikom sploh poslal ali pa gre le za »osebno mnenje sestavljalca besedila in nič več«. Koliko je v njem resnice – tega se ne vprašata ne Žajdela ne Kavčič! In kaj Pismo vendarle pomeni, da je nekdo – ne glede na krivdo druge strani – ocenil ravnanje tiste strani, kateri sam pripada? Ali je sploh primarno pomembno, ali je bilo Pismo razposlano duhovnikom ali ne? In kaj pomeni za eno in drugo stran, da Pismo vzameta zares in se do njega opredelita, kakor ustreza njegovi vsebini. Pač pa takoj oceni(ta), da gre v primeru nekaterih komentarjev – in še posebej spodaj podpisane – za nekaj nedopustnega in celo za manipulacijo.

Manipulacija naj bi bila po Žajdeli najprej v tem, naj bi komentatorji »Vovkov dokument' uporabili, da so še enkrat okrivili medvojnega slovenskega škofa Rožmana, da je počel nekaj, česar po njihovo ne bi smel: da je, če poenostavimo, podpiral domobrance, ki naj bi bili sodelavci okupatorja, da je sodeloval z oku-

patorjem in da se je med vojno opredelil in podpiral le eno stran (protirevolucijo), partizanske pa ne«. Čeprav sama v kritiziranem članku (Priložnost za novi začetek, Delo, 12. aprila, Sobotna priloga) nisem obnavljala očitkov, ki jih na račun Rožmanovega ravnanja med vojno sicer imam, mi Žajdela navrže tak očitek. Še več, nisem pozvala le vrha cerkvene hierarhije, da se do Pisma opredeli in začne »novi začetek« z drugačnim odnosom do medvojnega dogajanja, predvsem pa do borcev katoličanov, temveč tudi Zvezo borcev, da obsodi revolucijo kot revolucijo in ne le nekih »napak in zmot«! Sicer pa si oglejmo vsebino očitkov škofu Rožmanu, ki jih Žajdela navaja – ali ne držijo? Mar ni res, da je podpiral domobrance, ki so bili sodelavci okupatorja, mar se ni med vojno opredelil in je »podpiral le eno stran (protirevolucijo), partizanske pa ne«? Kakor Žajdela te očitke navaja, je slišati, kakor da ne bi držali? Menim, da je intelektualno – za zgodovinarja pa še posebej – nedostojno zanikati dejstva, katerih dokaze je najti v medvojnem domobranskem in cerkvenem tisku. Kakor da ljudje na eni in na drugi v medvojni spor vpleteni strani ne bi vedeli, kako se je vsa naša »zgodba« odvijala! Dejstva lahko stokrat zanikaš, pa bodo še vedno ostala dejstva. Lahko jih sicer interpretiraš tako ali drugače, vendar jih nobena interpretacija ne more zbrisati s sveta, kot da jih sploh ni.

Da bi dokazal neoporečnost ravnanja škofa Rožmana med vojno, Žajdela na hitro – meni v poduk – zdrdra svoj pogled na dogajanje med vojno in »pojasni«, »kaj je vzrok in kaj posledica«, ter »razdeli« krivdo, namreč »kdo je za kaj kriv«, in sicer tako, da so za vse absolutno krivi komunisti. Pravim absolutno krivi, kajti ni dvoma, da so komunisti politično izkoristili narodnoosvobodilni boj za osvoboditev in ustoličenje svoje absolutne oblasti. O tem sem govorila že leta 1985 v svojem zagovoru pred partijsko organizacijo in ga kasneje tudi objavila; dotlej pri nas še nihče ni partijskega ravnanja in krivde predstavil na tak način. (Glej Zapisnik II, Nova revija št. 43-44, str. 1581-1595!)

SDS

Trstenjakova 8
1000 Ljubljana
Tel: + 386 (0)1 43 45 450
Fax: + 386 (0)1 43 45 452
E-mail: tajnistvo@sds.si
URL: www.sds.si

*Narave nismo dobili v dar od svojih dedov,
spodili smo si jo od svojih vnukov.
(Izrek Indijancev ljudstva Haida, Kanada)*

**Slovenska demokratska stranka Vas vljudno vabi
na javno tribuno z naslovom**

IZZIVI, KI JIH PRINAŠAJO PODNEBNE SPREMEMBE

**Javna tribuna bo v torek, 13. maja, ob 18. uri
v Štithovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani.**

Tudi Slovenija je odgovorna za oblikovanje ustreznih politik za zmanjševanje globalnega segrevanja. Kot članica EU po svojih najboljših močeh prispeva k izgrajevanju smelega mednarodnega projekta varovanja podnebja. Problematika podnebnih sprememb je tudi ena od prioritet slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije, zato se kot država in kot družba aktivno vključujemo v oblikovanje evropske politike do tega žgočega vprašanja. Na javni tribuni bomo soočili stališča in argumente posameznih strokovnih vidikov podnebnih sprememb tako v smislu prepletanja človekovih dejavnosti in naravnih pojavov kot tudi v smislu odzivanja nanje. Poskušali bomo odgovoriti na nekatera ključna vprašanja, izpostavili bomo glavne probleme in govorili o razvojnih priložnostih, ki se odpirajo kot posledica podnebnih sprememb.

Na javni tribuni bodo sodelovali Karl-Heinz Florenz, poročevalec začasnega odbora za podnebnne spremembe v evropskem parlamentu, minister za razvoj RS dr. Žiga Turk, poslanec SDS in predsednik Odbora DZ RS za okolje in prostor Rudolf Petan, državna sekretarka na ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Branka Tome, državni sekretar na ministrstvu za promet dr. Peter Verlič in dr. Igor Šalamun, direktor direktorata za energijo na ministrstvu za gospodarstvo.

Javno tribuno bo vodila slovenska poslanka v evropskem parlamentu in podpredsednica SDS dr. Romana Jordan Cizelj.

Vljudno vabljeni!

Naročnik oglasa: Slovenska demokratska stranka, Trstenjakova 8, 1000 Ljubljana

► Žajdela pa na strani desnice ne najde nobene krivde.

Pač! Pravi: »Prišlo je do (maščevalnega) obračunavanja z nosilci revolucije (aktivisti, terenci), znanega pod imenom 'črna roka'. Teh pojavov ne moremo zagovarjati. Moramo jih razumeti (si jih pojasnjevati). Če tega ne počnemo, smo površneži, lažni pravičniki in krivični do nosilcev teh pojavov.« Torej je nekaj le bilo narobe?! Problem pa je v tem, da aktivisti, terenci niso bili samo komunisti, temveč največkrat čisto navadni ljudje (tudi ženske in še na pol otroci), ki so se bojevali za osvoboditev izpod okupatorja. In kakor da dejanja »črne roke« ne zadevajo bistva tedanje cerkvene ideologije (boj za vero) in domobranske politike (boj za povojno prevlado, oblast)!? Tak izgovor, ki naj opraviči institucijo, ki je odgovorna za takšna obračunavanja, je enak, kakor je tisti partijski, da CK KP ni nič kriv, če so sektaši preveč »obračunavali« s svojimi sovražniki ...

Sicer pa si oglejmo nekaj načel iz knjižice Nekaj moralnih načel za naš čas (tiskano v Ljubljani za veliko noč 1944). Načela so zapisana kot odgovori na postavljena vprašanja. Res si pisec velikokrat skoči v besedo in zanika splošno načelo s konkretnim napotilom, toda med drugimi sta omembe vredna vsaj dva odgovora. Na vprašanje: »Katera načela veljajo za ravnanje z uporniki (partizani)?« je odgovor naslednji: »(...) V dvomu, kjer ni gotovo, da je kdo komunist, se moremo postaviti na aprioristično stališče: 'Kdor je pri partizanih, je zločinec.' Biti pri partizanih je zločin.« Na vprašanje: »Ali bi bil moralen zakon oz. odredba, ki bi odredila smrtno kazen zgolj zaradi komunističnega mišljenja?« se glasi odgovor: »Popolnoma. V srednjem veku so zmotno mišljenje huje

kaznovali kakor dejanje samo. To je tudi edino logično. Preprečiti je treba vzroke zla, s tem je preprečeno tudi zlo. Zlo je treba uničiti pri korenini.« Na vprašanje: »Kako ravnati s terenci in tihimi podpiratelji komunizma? (propaganda, finančna podpora, obveščevalna služba)« se odgovor glasi: »Komur se dokaže tako udeleževanje, se enako kaznuje kot komunist, ki ga zalotijo z orožjem.« In tako dalje in tako naprej; ni prostora za natančnejše navajanje spornih odgovorov, kaj šele za analizo te logike. – S tem in podobnimi navodili so dobili »črnorokci« (in mnogi drugi!) »zeleno luč« za pobijanje svojih političnih nasprotnikov. Enako je bilo na partijski strani: sektaši, tisti, ki dobesedno razumejo taka navodila, se zmeraj ozirajo navzgor; sektaštvo se vedno širi od zgoraj navzdol in tisti »zgoraj« so za taka ravnanja svojih podanikov odgovorni, še več, najbolj krivi.

Citirana in podobna navodila temeljijo na enačenju partizanstva in komunizma. In Žajdelino pisanje temelji na enakem enačenju, ko pravi, da so bili aktivisti in terenci »nosilci revolucije«. Res, bili so nosilci tudi revolucije pa tudi narodnoosvobodilnega upora proti okupatorju. Zato ni še nič narejenega, če obsodiš zgolj delovanje »črne roke«! »Črna roka«

kot eksces spada v samo logiko, ki je z desne strani utemeljevala boj proti partizanstvu kot izključno komunističnemu gibanju.

Sicer pa si tudi Žajdela sam skoči v besedo, ko mi očita moje prizadevanje za spravo in hkrati za raziskovanje zgodovine, češ da to »ne gre skupaj in se celo izključuje«. Najbrž je tudi Žajdela prišel do ocene »črne roke« po preučevanju zgodovine. Prav raziskovanje delovanja »črne roke« in zagovarjanje nujnosti sprave gre skupaj, saj na vsakem koraku raziskovanja lahko le ugotoviš, kako usodno je bilo, da sta obe v državljanski spor vpleteni strani izrecno odklanjali nujnost ali celo samo možnost sprave.

No, potem me pa Žajdela še vzvišeno podučil: »Po 18 letih demokracije bi pač pričakovali, da se bo navadila na različne razprave, tudi na tiste, ki prihajajo z 'desne' oziroma s strani, ki je bila velika žrtev komunistične revolucije.« In to zapiše meni, ki sem med prvimi – če ne celo prva – pred skoraj tridesetimi leti sploh začela govoriti o našem državljanskem sporu in absurdnosti takratnega oblastnega sektaštva, kasneje, pred štiriindvajsetimi leti, o žrtvah revolucije in imenovala povojno likvidacijo s primerno oznako: zločin. Pri tem je Žajdela kar pozabil, da me je v tistem času kot edini z desne strani podprl, za kar sem mu že večkrat javno izrekla in zapisala svoje priznanje. Kaj pa počnem že vsa ta leta in tudi prav sedaj drugega, kot da polemiziram s teksti, ki so objavljeni in se dotikajo sporne zadeve? Žajdela je napisal svoj pogled na dogajanje med vojno in svojo oceno Vovkovega Pisma, sama pa svojo! Kdo bi koga rad utišal?

Sicer pa njegovih naukov nisem deležna le spodaj podpisana. Žajdela z dvignjenim prstom na račun dr. Franceta M. Dolinarja zapiše naslednje: »Dr. Dolinar bi se pač moral zavedati, da bo njegova (vnovična) predstavitev besedila iz 'Vovkovega pisma' pri nekaterih, ki komaj čakajo na kaj, s čimer bi lahko obremenili Cerkev in domobranstvo med vojno, povzročila značilno (pričakovano) reakcijo, še posebej če povedanega v 'pismu' ne bo opremil z obširno razlago časa in okoliščin, tako tistih med vojno in revolucijo kot tistih po vojni.« Prav to je dr. Dolinar v Lovranu tudi storil. Toda zakaj bi se moral zavedati tega, kakšno reakcijo bo Pismo doživelo? Je to stvar znanstvenika? To je stvar politike in ideologov ... Ali Žajdela meni, da bi dr. Dolinarja moral imeti kdo v oblasti ali ga ima kdo pod svojo »marelo«, da bi mu določal, kaj sme in česa kot zgodovinar ne sme? Spodaj podpisana bi se morala nekaj navaditi, dr. Dolinar bi se moral nečesa zavedati in ne storiti nekega dejanja – same vzvišene ideološke zapovedi in prepovedi, kakor da res ne bi živel v svobodni deželi, kjer je dovoljeno svobodno razmišljanje in pisanje!

Žajdela sicer omeni, da smo podpisniki »lovranske izjave« zapisali, naj se »tema ne instrumentalizira za današnje politične razmere«, pa nam takoj očita, da smo »najprej sami« s prav to isto izjavo instrumentalizirali sporno temo. Podpisala ga je tudi zgodovinarica dr. Tamara Griesser Pečar, ki naj bi zdaj ugotavljala, da z »veliko gotovostjo lahko trdimo, da gre le za osnutek, za katerega se ne ve, kdo ga je napisal« in da skoraj »zagotovo (pa) ni postal

dopis škofa Antona Vovka duhovnikom«, kot da je to primarne pomena, ne pa samo sporočilo, njegova resničnost! Naša »lovranska izjava« je bila pač poziv, naj do instrumentalizacije Rožmana ne bi več prihajalo, nikomur pa ne moreš prepričati, da o Rožmanu razmišlja. In tudi piše, kakor sporno zadevo razume. Isto velja tudi za interpretacije Vovkovega pisma. Tudi Žajdela razmišlja o Pismu in interpretacijah ter ocenjuje – po svoje! Če o razmišljanju o Pismu ter tudi o delu in osebi spodaj podpisane Žajdela ne bi bil pisal, se sama zdajle prav gotovo ne bi oglašala s to polemiko!

Ni večje instrumentalizacije Vovkovega pisma, kot je ta, da vsebine zapisanih besed – celo če niso bile poslani duhovnikom kot »pastirsko pismo« in celo če gre samo za osnutek – ne jemlješ resno in si celo dovoliš izjavo: »Priče smo bolesten instrumentalizaciji nekompetentnih pisanj, ki so nastajala v huđem času, nabitom s komunističnimi zločini.« Besede, ocene in obsodbe, zapisane v Pismu, naj bi bile »nekompetentno pisanje«! Pa saj je s takim očitkom in s to oceno povedano vse!

Dr. Spomenka Hribar, Tomišelj

Kdo razume smisel in pomen opozicije

Vsaka korektna opozicija ima na splošno vedno "na zalogi" kakšno polemično podrobnost, za katero je vredno povzdigniti glas, če obstaja realna možnost, da bo koalicija uveljavila svoja domnevno zgrešena stališča bo-

disi z vidika racionalnosti, bodisi z vidika zakonitosti. Žal se pri nas vse prevečkrat izkaže, da smo še vedno v mali šoli parlamentarne demokracije.

Neprimerno bi bilo kogar koli znova utrujati s temeljno definicijo, namenom in pomenom opozicije v parlamentarni demokraciji. Moti pa, da smo pogosto priče, kako si posamezniki kot osnovno dolžnost opozicije predstavljajo zgolj nasprotovati stališčem koalicije za vsako ceno, tudi za ceno nasprotovanja lastnim, že objavljenim stališčem.

Tak paradoks smo zasledili že neštetokrat, zadnjič pred nekaj dnevi, ko se je poslanec stranke Lipa zgražal nad možnostjo, da je morda koalicija spremenila svoja stališča glede ukinjanja t. i. Kosovo komisije.

Ko se je s preložitvijo glasovanja o tem zakonu na kasnejši rok pokazala taka možnost, je bilo logično pričakovati, da se bo opozicija tega razveselila.

Največ kar opozicija lahko pričakuje, je strinjanje koalicije z njenimi stališči. Še lepše za opozicijo pa je, če koalicija spremeni svoja stališča kasneje in jih uskladi z opozicijo na podlagi njenih protargumentov. Sprememba stališč koalicije pomeni, da so bila stališča opozicije slišana in razumljena. Zmerno kultiviran državljani bi tak zasuk v stališčih verjetno pozdravil s simpatijami, če že ne s priznanji ali z aplavzom.

Omenjeni opozicijski poslanec pa je, namesto da bi se razveselil morebitne revizije stališč (kolikor medtem tudi opozicija ni spremenila svojih stališč v diametralno nasprotna), koalicijo popljuval in se vnaprej zgražal, češ: "Kaj se to pravi, da po tolikem času gorečega zagovarjanja nekih ukrepov kar naenkrat nakažete možnost, da so se ta stališča morda spremenila? Kaj vas ni sram, da ne vztrajate pri svojih prvotnih tezah?" Reakcija kaže na izvorni pomen nasprotovati, ne pa skupaj iskati optimalne rešitve.

Drugače povedano: nobena sramota ni spremeniti svojih stališč, še zlasti ne, če neumnjša zamenjamo s pametnejšimi. Najbrž je to celo častivredno dejanje.

Glede opozicije na splošno pa še tole: morda smo res še v

Laž z dolgimi nogami!

Marija Vodišek

To je nedvomno obletnica OF oziroma Osvobodilne fronte, ki naj bi bila ustanovljena 27. aprila 1941. Še do danes ni bil ugotovljen točen datum sestanka kakor tudi ne, kdo vse je bil takrat tam. Ko so se konec aprila 1941 sešli v Vidmarjevi vili, je bila tam ustanovljena Protiimperialistična fronta (PIF). Zakaj PIF? 6. aprila 1941, ko je Hitlerjeva Nemčija napadla Jugoslavijo, je še vedno veljal pakt, sklenjen 23. avgusta 1939 med Sovjetsko zvezo in Hitlerjevo Nemčijo. Vse komunistične partije so bile članice Kominterne, ki je od leta 1919 do 1943 povezovala in usmerjala vsa mednarodna komunistična, revolucionarna gibanja, katerih glavna naloga je bila izvesti revolucije pod vodstvom KP (na primer Španija). Predvojna članica KP Angela Vode v svojih spominih opisuje, kako so jo, ker je kritizirala pakt Hitler-Stalin, poklicali na odgovornost. Takoj ko je bil sklenjen omenjeni pakt, so nas vodilni slovenski komunisti opozorili, da je vsa protihitlerjevska propaganda prepovedana. Opozorila in grožnje niso preprečile kritik Angeli Vode na račun sklenjenega pakta med fašizmom in svetovnim komunizmom, zato so jo povabili na pogovor s Tonetom Tomšičem, članom CK KPS. Takoj jo je vprašal, ali ve, da je protihitlerjevska propaganda prepovedana. Ta parola velja za vse države, še posebej pa za vse člane komunistične partije. Na njeno vprašanje, kakšna so nova navodila, je odgovoril, da je sedaj samo parola proti imperialistični vojni, ki jo netijo zahodni kapitalisti, zlasti Angleži, ki pa so bili takrat skupaj s Francozi že v vojni z Nemčijo. Tega Angela Vode ni mogla sprejeti, zato so jo poklicali pred partijsko sodišče v neki gostilni na Fužinah. Tam so že sedeli sodniki: Franc Leskošek, Boris Kidrič in Vida Tomšič, vsi člani CK KPS. Izključili so jo iz partije in prepričana je bila, da je ušla najhujši kazni. Spomnila se je besed Arthurja Koestlerja: »Partija pozna samo en zločin, odklon od njene linije, in samo eno kazen, smrt.« Konec aprila 1941 torej ni bila ustanovljena OF, temveč PIF. Šele po napadu Nemčije na Sovjetsko zvezo se je PIF preimenovala v OF. Komunistična partija si je prisvojila vse pravice do narodnega odpora in zagrozila s smrtjo vsem, ki bi delovali proti okupatorju zunaj KP. Cilj komunistov je bil samo eden, in sicer povojni prevzem oblasti. Zato najnovejša različica proslave v Begunjah na Gorenjskem. Dan upora proti okupatorju ni resnica o medvojnih, še manj povojnih dogodkih in tudi govor predsednika države Danila Türka le delno temelji na resnici. Ko je omenil medvojne gestapovske zapore v Begunjah, ni omenil povojnih oznovskih zaporov prav tam, kjer sem bila podpisana zaprta z drugimi ZAVEDNIMI, vendar nekomunističnimi Slovenci. Zato pritrjujem predsednikovi misli, da je selektivni spomin vedno etično vprašljiv. SIC! Prav on je bil kar nekajkrat v svojem govoru etično vprašljiv. Menim, da se v glavah in na glavah članov ZZB razen njihovih prenovljenih titovk ni prav nič spremenilo! Pa nasvidenje v prihodnji revoluciji!

mali šoli parlamentarne demokracije, vendar se tu in tam že tudi pri nas najde kdo, ki je vsaj slišal za tako imenovano konstruktivno opozicijo.

P. S.: Demokracija ni igrača, ampak dolžnost in odgovornost.

Nekateri razmišljajo, da bi se o vrednotah lahko dogovorili, na primer na referendumu. Vendar se moramo zavedati, da o vrednotah ni mogoče glasovati. Namesto proslav prirejamo žalne sprevede in demonstracije.

Ivan Kepic, Dragomelj

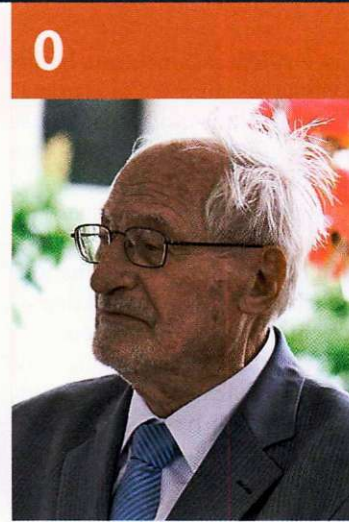

Radio Alpski val
www.alpskival.net
t 05 38 11 886
f 05 38 11 674

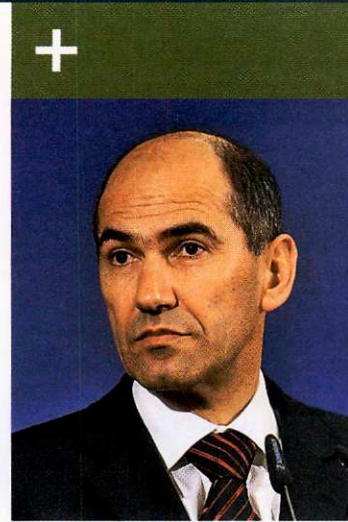
Politični semafor

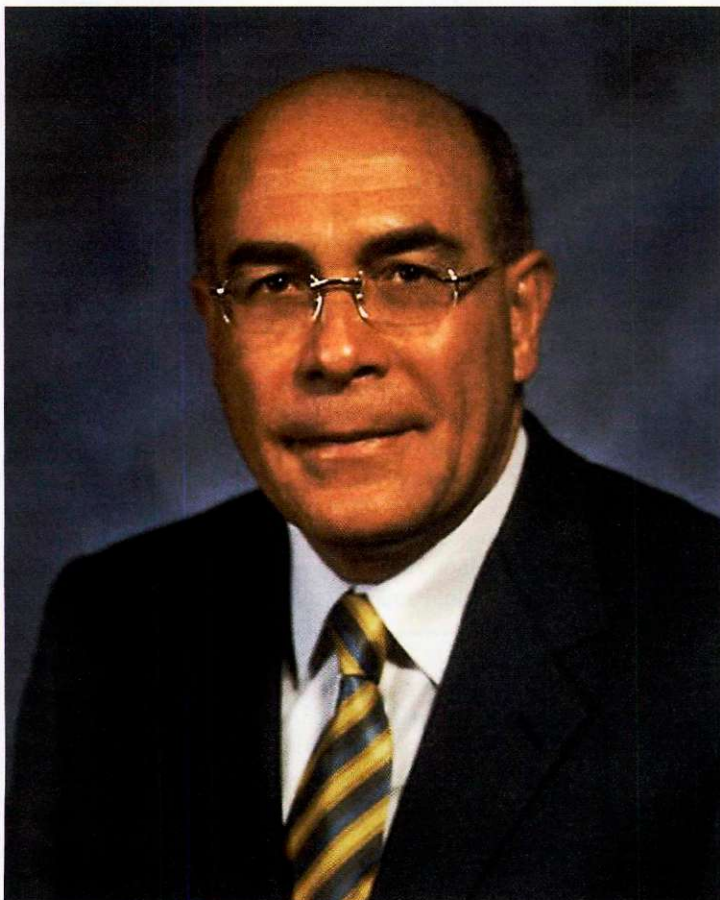
O cinizmu Na izjavo premierja Janeza Janše, da je pripravljen plačevati položnici upokojenkama, ki naj bi imeli preizkušnjo pokojnino, se je odzvala nekdanja poslanka ZL in predsednica Zveze društev upokojenecv Slovenije Mateja Kožuh Novak. Povabilo predsednika vlade, naj mu poslanka Žgajner Tavševa izroči položnici, je označila kot »cinično« in jo primerjala z izjavo nekdanjega državnega sekretarja Marka Štrovs o upokojenicah in matildi.

O umiku Pesnik Tone Pavček je vstopil v politiko leta 1989, ko je na Kongresnem trgu prebral Majniško deklaracijo, kar je bila po njegovo moralna dolžnost, saj »je šlo za slovenstvo, utrditev samobitnosti in samostojnosti«. Danes pravi, da je bila najpametnejša odločitev njegovega življenja, da je leta 1991 politično odnehal, ko so ga vsi snubili. Kritičen je do politike, ki naj bi jo prevzeli bolj prevzetniki in povzpnetniki kot pa nadaljevalci dobre politike.

O pomoči V poslanskem vprašanju je Barbara Žgajner Tavš premierja Janeza Janšo vprašala, kaj bo storila vlada, da bo preprečila padanje pokojnin. To je ponazorila s primeroma dveh državljanek, ki, kot je dejala, prejmeta preizkušnjo pokojnino. Premier ji je odgovoril, da je do konca tega mandata enak znesek od svoje plače pripravljen sam nakazovati obema državljanekama, če mu poslanka izroči obe položnici. Hkrati jo je povabil, da tudi ona stori enako.

Robertsonov naslednik

Ameriški senat je konec aprila za novega veleposlanika ZDA v Sloveniji potrdil Yousifa Ghafarija, ki naj bi predvidoma 20. maja prispel v Slovenijo in prevzel posle iz rok odpravnice poslov Maryruth Coleman, namestnice prejšnjega veleposlanika Thomasa Robertsona, ki mu je mandat potekel avgusta 2007. Ghafarijeva potrditev v senatu je postala le formalnost, potem ko je 8. aprila uspešno prestopil zaslišanje v pododboru za evropske zadeve odbora ameriškega senata za mednarodne odnose. Ghafari se je rodil 27. septembra 1952 v Libanonu, po preselitvi v ZDA pa je 6. septembra 1978 postal ameriški državljan. Na državni Univerzi Wayne je leta 1974 diplomiral iz matematike, tri leta kasneje pa je magistriral iz matematike, računalništva in kemijskega inženiringa. Leta 1992 je opravil magisterij še iz poslovne uprave na državni Univerzi Michigan. Predsednik Bush ga je že leta 2005 imenoval

za člana odbora za tuje štipendije v programu Williama J. Fullbrighta, leta 2008 pa je bil izvoljen za podpredsednika omenjenega odbora. Ghafari je ustanovitelj in predsednik podjetja GHAFARI Inc. ki se ukvarja z arhitekturo, inženiringom in svetovalno dejavnostjo, pri čemer ima stranke po vsem svetu, in sicer na področju letalskega prometa, proizvodnje, vladnih in komercialnih služb, v njem pa dela okoli 800 ljudi. Na območju Detroita velja Ghafari za enega vodilnih dobrotnikov, leta 1995 pa so ga razglasili za enega od 100 največjih donatorjev za različne namene med direktorji in lastniki podjetij na jugovzhodu Michigana. Leta 2005 so zaradi dolgoletne podpore na Univerzi Wayne po njem poimenovali eno od zgradb. Poročen je z Maro Kalnins Ghafari in ima z njo tri otroke. Bo tudi Ghafari tako vzljubil Slovenijo kot prejšnji veleposlanik Robertson? M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- Vasja Klavora: **Predel 1809** 28,07 EUR
- Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- Jože Dežman: **S pravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- Eiletz: **Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- Jože Zemljič: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- Vasja Klavora: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- NOVO** Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

- 2 (dveh) knjig:
darilo lonček »Demokracija«
- 3 (treh) knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
- 4 (štirih) in več knjig:
darilo lonček + kapa »Demokracija«
+ knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Ulica: _____

Davčni zavezanec: NE DA

Kraj, poštna št.: _____

ID za DDV: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Najmočnejše vezi so tiste, ki jih ne vidimo.

Ohranjajte jih z ugodnostjo **Moje tri številke** in najljubše osebe
kličite bistveno ceneje.

-70%

na številko
**Mobitelovega
uporabnika**

-30%

na številko
**drugega mobilnega
ponudnika**

-30%

na številko v
**stacionarnem
omrežju**

Ob brezplačnem vklopu ugodnosti Moje tri številke (Tris) lahko naročniki Mobitel GSM/UMTS izberejo eno številko Mobitelovega uporabnika, eno številko drugega slovenskega mobilnega ponudnika in eno številko operaterja slovenskega fiksnega javnega omrežja. Velja za omrežja, v katera lahko kličejo Mobitelovi uporabniki.

Za vklop ugodnosti obiščite najbližji Mobitelov center ali pa si na www.mobitel.si natisnite obrazec in ga pošljite po pošti. Pogoji uporabe in dodatne informacije na 041 700 700 in www.mobitel.si.

WWW.MOBITEL.SI